

**BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

SAYI 13

| MART

2009

3 AYLIK

ISSN 1307-0347

FİNANSAL PİYASALAR RAPORU

- Ekonomik Çerçeve ve Gelişmeler
- Finansal Sektör Görünümü
- Risk, Sermaye ve Kârlılık Değerlendirmesi

**BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

FİNANSAL PİYASALAR RAPORU

MART 2009 – SAYI 13

Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

Bu rapor kamuoyunu bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Raporda yer alan bilgilere dayanarak alınacak kararların sonuçlarından BDDK sorumlu tutulamaz. Rapordan kaynak gösterilmek suretiyle kısmen alıntı yapılabilir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Adına

Sahibi: TEV FİK BİLGİN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: FARUK DEMİR

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU

Atatürk Bulvarı No: 191 06680 Kavaklıdere Ankara-Türkiye

STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRE BAŞKANLIĞI

Tel: (312) 455 65 29, Faks: (312) 424 08 74

İnternet Sitesi: www.bddk.org.tr , e-posta: fpr@bddk.org.tr

Bu yayın tüm içeriği ile BDDK internet sayfasında yer almaktadır.

BDDK OFİSTEKNİK Doküman Merkezinde 800 adet basılmıştır.

Basım Tarihi: 19 Haziran 2009

ISSN (Basılı) : 1307-0347

ISSN (Online) : 1307-0355

AÇIKLAMA

- Temel amaçlarından biri **finansal piyasalarda güven ve istikrarı sağlamak** olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, finansal sektörde yaşanan önemli gelişmelere, bankalar ve finansal holding şirketleri ile finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin performanslarına dair değerlendirmeleri içeren bu süreli **Raporu**, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 97 nci maddesinin 3 üncü fıkrasına göre; yayımlamaktadır.
- Finansal Piyasalar Raporunun bu sayısı, uluslararası ve ulusal ekonomik gelişmeler, bankalar ile finansal kiralama, faktoring ve tüketici finansman kuruluşlarının sektör bazında performans analizi ile risklilik düzeyine, sermaye yeterliliğine ve kârlılık analizine dair değerlendirmeler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.
- Finansal Piyasalar Raporunda yer alan bankalara ilişkin veriler aksi belirtilmedikçe, bankaların yurt içi şubelerinin yanı sıra yurt dışı şubelerini de kapsamakta olup toplulaştırılarak sunulmaktadır.
- Raporda yer alan bilgiler, yerine göre bir veya iki basamak yuvarlamaya tabi tutulmuştur.
- BDDK, Finansal Piyasalar Raporunda yayımlanan tablo ve grafiklerden dolayı hiçbir sorumluluk kabul etmemektedir.
- Finansal Piyasalar Raporunun herhangi bir sayısında yer alan dönemsel bir bilgi, takip eden sayılarda çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.
- Rapor, BDDK Veritabanından 27 Mayıs 2009 tarihi itibarıyla alınmış olan verilere dayalı olarak hazırlanmıştır. Bu tarihten sonraki güncellemeler raporun kapsamı dışındadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

2008 yılsonu ve 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla tüm ekonomilerin yaşadığı küresel krizden etkilendikleri görülmektedir. Krizin yaygınlaşması, uluslararası kuruluşların 2009 yılına ilişkin öngörülerini revize etmelerine neden olmuştur. IMF verilerine göre 2008 yılı küresel hasıla artışı bir önceki yıl artış hızı olan %5,2'den %3,2'ye gerilemiştir. Ayrıca IMF, 2009 yılı Nisan ayında, bir önceki öngörülerini 1,8 puan aşağıya çekerek 2009 yılı dünya hasılasının %1,3 oranında küçüleceğini tahmin etmiştir. 2008 yılının son çeyreği ve 2009 yılının ilk çeyreğinde küresel ticaret hacmindeki daralmadaki ve sermaye hareketlerindeki azalma dikkat çekmektedir. Ulusal siyasal baskılar nedeniyle, ülkelerin korumacı politikalara yönelmeleri önemli bir risk olarak görülmektedir. G-20 ve DTÖ gibi çeşitli uluslararası platformlarda bu riskin önüne geçilmesine çalışılmaktadır. Ayrıca, ekonomik aktivitedeki gerileme ve risk algılamasındaki artış, özel sermaye hareketlerinin yavaşlamasına neden olmaktadır. Bu çerçevede, sermaye açığı olan ekonomilerin doğrudan yatırım çekebilme kapasiteleri önem kazanmıştır. Finansal piyasalar ise 2008 yılındaki büyük kayıpların ardından 2009 yılının Şubat ayından itibaren görece bir toparlanma eğilimine girmiştir.

Mevcut iktisadi konjonktürün yarattığı dışsal şokların yansımaları Türkiye ekonomisini de etkilemekte ve 2008 yılı itibarıyla büyüme eğiliminde belirgin bir yavaşlama görülmektedir. 2009 yılının ilk aylarına ait sanayi üretim endeksi, kapasite kullanım oranı, tüketici güven endeksi, reel kesim güven endeksi gibi öncü göstergelerdeki gelişmeler, 2009 ilk çeyreğine ilişkin büyüme performansının bir daralma ile sonuçlanacağına işaret etmektedir. Ancak, Mart, Nisan ve Mayıs aylarında söz konusu öncü göstergelerde nispi bir iyileşme gözlenmekte ve ekonominin çengel hareketi yaparak yukarıya doğru ivmelenebileceğine ilişkin sinyaller de bulunmaktadır. Önemli ölçüde daralan iç talep ve enerji fiyatlarındaki düşüş, enflasyon riskini azaltırken zayıf talep nedeniyle kurlarda görülen yükselişin enflasyon üzerine etkisi sınırlı kalmıştır. Düşen enflasyon ve yavaşlayan iktisadi faaliyetler faiz oranlarının aşağıya inmesine yardımcı olmaktadır. Vergi indirimi de içeren krize yönelik tedbirlerin olumlu etkisi, Nisan ve Mayıs 2009'da hissedilmiştir. Ancak, uygulanan tedbirler henüz işgücü piyasasına yansımamıştır. Nitekim daralan iç ve dış talep sonucunda işsizlik oranı yükselmektedir. Uygulanan tedbir paketleri çerçevesinde gerçekleşen vergi indirimleri, ekonomide bir canlanmaya sebep olmaktadır. Bununla birlikte, krize yönelik alınan tedbirlerin kamuya olan maliyeti nedeniyle mali disiplinin sağlanması dönemsel olarak güçleşmektedir. Mali disiplinin devam etmesi ve daha da güçlenmesine yönelik tedbirlerin alınması, makro ekonomik istikrar açısından önemlidir. Ocak-Mart 2009'da cari açık 2008'in aynı dönemiyle kıyaslandığında %90,6 azalarak 1,2 milyar dolara inmiştir. Makro ekonomik istikrar açısından son yıllarda bir risk unsuru olan cari açık, dış ticaret gelişmelerine paralel olarak 2008 yılı son çeyreğinden itibaren hız kesmekte ve temel risk faktörü olarak taşıdığı önem azalmaktadır. Küresel kriz ortamında kırılganlık yaratan riskleri asgariye indirmeye yönelik sektörel ve bölgesel tedbirler de alınmakta ve bu yolla işgücü piyasasının rahatlatılması ile yatırımların artması teşvik edilmektedir. Uygulanan yeni ekonomik tedbirler ile iktisadi yavaşlamanın önlenmesi ve kredi kanallarının daha iyi çalışması hedeflenmektedir.

Bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka sayısı değişmezken şube sayısı geçen yılsonuna göre 40 artmış, personel sayısı 547 kişi azalmıştır. İç talepte yaşanan daralmanın şubeleşme politikalarında yavaşlamaya neden olduğu düşünülmektedir. Alternatif dağıtım kanallarında büyüme genel olarak devam etmektedir. Takibe düşen kredi kartı alacaklarının oranı son üç aylık dönemde 2 puan artarak %8,5'e yükselmiştir. Sektörün takipteki alacaklardaki artış dışında finansal sağlamlık göstergeleri olumlu bir yapıdadır. Sermaye yeterliliğinin güçlü görünümü, sektör açısından bir tampon görevi yapmaktadır. Yabancı para net genel pozisyonu/toplam özkaynaklar oranı kur riskinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Takipteki alacakların oranı geçen yılsonuna göre 0,9 puan artarak %4,5 olmuştur. Kredi riskindeki artış önümüzdeki dönemde de yakından takip edilmeye devam edilecektir. Sektörün kârlılığının seyri olumludur. BDDK-Performans Endeksi bileşenleri aktif kalitesi dışında Mart 2009'da önceki çeyreğe göre artmıştır.

Bankacılık sektörünün toplam aktifleri geçen yılın aynı döneminde göre %19 civarında büyüyerek 754 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde sektörün bilançosu önceki dönemlere göre daha yavaş büyümüş, krediler geçen yılsonuna göre %0,5 azalmış, takipteki alacakların tutarı önceki dönemlere göre hızlanarak artmıştır. Menkul kıymetler portföyünde son üç ayda ticari portföy kaynaklı bir artış yaşanmıştır. Söz konusu gelişmede kredilerdeki yavaşlamanın ve likit kalma tercihinin etkili olduğu düşünülmektedir. En önemli fon kaynağı olan toplam mevduat geçen yılsonuna göre %2,8 artarak 467,1 milyar TL'ye ulaşmıştır. Kârlılıkta yaşanan artışın da etkisiyle toplam özkaynaklar geçen yılsonuna göre %6 civarında artmıştır. Sektörde geçen yılın son çeyreğinden itibaren para ikamesinin etkisi gözlenmektedir.

Küresel piyasalarda yaşanan olumsuzlukların iç talepte yarattığı daralma nedeniyle kredilerdeki artış, 2008 yılının ortalarından itibaren yavaşlama eğilimine girmiş ve son üç ayda ise gerileme göstermiştir. Son dönemde özellikle bireysel krediler kaynaklı bir azalma gözlemlenirken, diğer kredilerde ise duraklama görülmektedir. Söz konusu krediler önümüzdeki dönem ekonomideki toparlanmaya ve tüketici güveninin yeniden tesis edilmesine bağlı olarak gelişim gösterebilecektir. Kredilerdeki yavaşlama sonucu kredi/mevduat ve krediler/toplam aktifler oranları tüm banka gruplarında azalmıştır.

Sektörün toplam kaynakları içinde mevduat istikrarlı ağırlığını korumaktadır. Geçen yılsonuna göre %2,8 artan mevduatın türlerine göre artışı değerlendirildiğinde tasarruf mevduatının %3,4, DTH'nin ise %1,7 arttığı, ticari ve diğer kuruluşlar mevduatının %4,1 azaldığı görülmektedir. Dış piyasalardan borçlanmada son üç ayda sendikasyon kredilerindeki azalma nedeniyle 1,3 milyar \$ gerileme olmuştur.

Toplam kâr geçen yılın aynı dönemine göre %31,6 artarak 5,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Sektörün Mart 2009'daki kârında sermaye piyasası işlemlerinden elde edilen kârların geçen yılın aynı dönemine göre %145 artması ve vade uyumsuzluğu nedeniyle Merkez Bankasının faiz indirimlerinin olumlu yansımaları etkili olmuştur.

Toplam bilânço dışı işlemler Mart 2009'da 528 milyar TL'ye, toplam aktiflere oranı %70,1'e ulaşmıştır. Bilânço dışı işlemlerin artışında türev işlemlerdeki yükselme etkili olmuştur. Türev işlemler geçen yılsonuna göre %22,8 artmış, bilânço'ya oranı da %33,1'e yükselmiştir.

Finansal kiralama şirketlerinin aktifleri, Mart 2009 döneminde önceki döneme göre %2 oranında azalarak 16,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde takipteki alacaklar kaleminde bir önceki döneme göre %37,9 oranında bir artış söz konusudur. Eylül 2008 itibarıyla %3,1 olan takipteki alacakların toplam aktifler içerisindeki payı da Aralık 2008 itibarıyla %4,9'a yükselmiştir. Finansal kiralama sektörünün özkaynak kârlılığı Mart 2009 döneminde önemli ölçüde azalmış ve aktif kârlılığı düşmüştür. Olumlu bir gelişme olarak sektörde zarar eden şirket sayısı Mart 2009 döneminde yalnızca 2'dir. Mali piyasalardaki daralmanın etkisiyle faktoring şirketlerinin aktifleri 2008 yılsonu itibarıyla 7,8 milyar TL iken Mart 2009 döneminde 6,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Yılın ilk çeyreğinde takipteki alacakların toplam aktiflere oranı önemli ölçüde azalarak %2,3 olmuştur. Aralık 2008 döneminde %7,6 olan faktoring şirketlerinin takipteki alacaklarının toplam alacaklara oranı yılın ilk çeyreğinde yükselerek %8,2 olurken, özkaynak kârlılığı ve aktif kârlılığı da önemli ölçüde azalmıştır. Aynı dönemde tüketici finansman şirketlerinin aktifleri 2008 yılsonuna göre %3,2 oranında büyümüştür. Ekonomide yaşanan daralma sürecine paralel olarak takipteki alacakların bilanço payı aynı dönemde %5,3'den %6,2'ye yükselmiştir. Sektörün aktif ve özkaynak kârlılıkları ise önemli oranda azalmıştır. Bu çerçevede, 2008 yılsonunda %1,9 olan özkaynak kârlılığı 2008 yılı ilk çeyreğinde %0,2'ye gerilemiştir.

Bankacılık sektörünün maruz kaldığı kredi riskinde 2008 yılının son çeyreği ile başlayan yükseliş 2009 yılının ilk çeyreğinde de devam etmektedir. Kredilerin vade yapısı uzamış, uzun vadeli kredilerin toplam krediler içindeki payı 2009 yılı Mart dönemi itibarıyla %58'e yükselmiştir. Bankacılık sektörü tahsili gecikmiş alacaklarının 2009 yılının ilk çeyreğinde, 2008 yılsonuna göre %21,6 oranında artarak 15,8 milyar TL'ye yükseldiği görülmektedir. TGA'daki artış paralelinde ayrılan karşılık tutarı da yükselmiştir. Bu dönemde tahsili gecikmiş alacaklar için ayrılan karşılık tutarı önceki çeyreğe göre %18,7 oranında artış göstermiş fakat söz konusu oranın, TGA'daki artış oranının altında seyretmesi, ayrılan karşılıkların brüt TGA'ya oranında gözlenen azalışın devam etmesine neden olmuştur. 2009 yılı ilk çeyreğinde teminatı olmayan TGA'nın, toplam TGA içindeki payının 2008 yılsonuna göre 0,4 puanlık bir artış göstererek %45,4'e yükseldiği görülmektedir. Kredilerin takibe dönüşüm oranlarında önceki dönemde gözlenen artış, 2009 yılının ilk çeyreğinde devam etmiştir. Bu dönemde toplam kredilerin takibe dönüşüm oranı 0,75 puan artarak %4,43'e yükselmiştir. 2009 yılı Mart ayı itibarıyla 2008 yılsonuna göre KOBİ kredilerinin takibe dönüşüm oranı %4,8'den %5,9'a, bireysel kredilerin takibe dönüşüm oranı ise %3,7'den %4,8'e yükselmiştir. Benzer şekilde sanayi, hizmetler ve tarım sektörlerine kullanılan kredilerin takibe dönüşüm oranlarında artış yaşandığı görülmektedir.

Mart 2009 kredi riski senaryo analizi sonuçları, nakdi kredilerin zarara dönüşmesi durumunda ortaya çıkacak zarar tutarlarında azalış, gayri nakdi kredilerin zarara dönüşmesi durumunda ortaya çıkacak zarar tutarlarında ise artış yaşandığını, bununla birlikte özkaynaklardaki artış hızının daha büyük olması sebebiyle bu zararların özkaynaklara oranının tüm senaryolar için azaldığını göstermektedir.

Ticari portföy, 2009 yılının ilk çeyreğinde, önceki çeyreğe göre %21,7 oranında artarak 93,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Kriz sonrası dönemde artan kredi riskinden korunmak isteyen bankacılık sektörünün menkul kıymetlere yönelmesi bu artışın gerçekleşmesinde önemli bir etkidir. Mart 2009 dönemi için piyasa riskinin etkisini ölçmek amacıyla kullanılan senaryo analizlerinin sonuçları incelendiğinde ticari portföyde görülen artışın özkaynaklardaki artıştan daha hızlı olmasının genel itibarıyla sektörün piyasa riskine açık pozisyonunun artmasına yol açtığı görülmektedir.

Bankacılık sektörü bilanço içi ve bilanço dışı pozisyon tutarları 2009 yılının ilk çeyreğinde mutlak değer olarak düşmeye devam etmektedir. Aralık 2008'de mutlak değer olarak 3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen söz konusu değerler Mart 2009 itibarıyla sırasıyla 1,9 ve 2,2 milyar TL'ye gerilemiştir. Sektör genelinde, BİP'in düşüş hızının özkaynaklardaki (USD cinsinden) düşüş hızından daha yüksek olması Mart 2009 döneminde önceki döneme göre kurlardaki olası değişimlerin sermayeye olan etkisinin azalmasına sebep olmuştur.

Faiz oranına ilişkin senaryolar yapısal faiz oranı riskine duyarlılığın TP ve YP'de arttığını göstermiştir. TP ve YP kalemlerde ortaya çıkan alternatif kazanç ve kayıplar incelendiğinde, tüm senaryolarda TP ve YP toplam kazanç ve kayıp değerlerinin, Mart 2009 döneminde Aralık 2008 dönemine kıyasla mutlak değer olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

Mart 2009 itibarıyla sektörde haftalık ve aylık yabancı para likidite yeterlilik oranı ve toplam likidite yeterlilik oranı, belirtilen yasal sınırların üstünde gerçekleşmiştir. Sektör genelinde, ikinci vade dilimine ilişkin YP ve toplam likidite yeterlilik oranı, bir önceki döneme göre azalış göstermiştir. Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğe 23.01.2009 tarihinde eklenen Geçici 2. madde uyarınca 18 ay süreyle dövize endeksli varlık ve yükümlülüklerin YP likidite yeterlilik oranı hesaplamasında yabancı para cinsinden varlık ve yükümlülükler olarak dikkate alınması YP likidite oranındaki azalışı sınırlandırmıştır. Mevduatta ortalama vadenin düşmesi likit yükümlülüklerin artmasına ve dolayısıyla likidite oranlarının düşmesine neden olmuştur.

Aralık 2008 itibarıyla %18 olan sermaye yeterlilik oranı, Mart 2009'da %18,5 olarak gerçekleşmiştir. SYR'de yılın ilk çeyreğinde görülen 0,5 puanlık artış, sektörün özkaynaklarının risk ağırlıklı varlıklarına göre daha yüksek bir oranda artış göstermesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim bu dönemde özkaynaklarda meydana gelen %5,5'lik değişim karşısında sektörün risk ağırlıklı varlıklarının %2,8 oranında arttığı görülmektedir. Sektörün olası bozulmalara karşı güçlü sermaye yapısını muhafaza eden ihtiyatlı bir yaklaşım içinde olduğu gözlenmektedir.

2009 yılı ilk çeyreğinde, bankacılık sektörünün dönem net kârı, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %31,6 oranında artarak 5,1 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. Gelir kalemlerinin, toplam gelirler içindeki dağılımı incelendiğinde; kredilerden alınan faizler, ücret ve komisyonlar ile bankacılık hizmet gelirleri toplamının, sektörün gelirlerinin %60,6'sını oluşturduğu görülmektedir. Bu çerçevede, sektörün kârlılığının esas olarak aracılık faaliyetlerinden kaynaklandığı, dolayısıyla sektörde müşteri odaklı kârlılık eğiliminin devam ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bankacılık sektörünün aktif ve özkaynak kârlılığında, 2008 yılında görülen düşme eğilimi, 2009 yılı ilk çeyreğinde son bulmuştur. Söz konusu oranlar sırasıyla %2,1 ve %17,7 düzeyine ulaşmıştır.

İÇİNDEKİLER

1	EKONOMİK ÇERÇEVE ve GELİŞMELER	1
1.1	Küresel Görünüm	1
1.1.1	Makroekonomik Gelişmeler	1
1.1.2	Finansal Piyasalardaki Gelişmeler	6
1.2	Ulusal Ekonomik Görünüm	9
2	FİNANSAL SEKTÖR GÖRÜNÜMÜ	15
2.1	Finansal Sektörün Genel Görünümü	15
2.1.1	Finansal Sektörün Aktif Gelişimi	15
2.1.2	Yurt İçi ve Yurt Dışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri	15
2.2	Bankacılık Sektörü Görünümü	15
2.2.1	Piyasa Yapısı Görünümü	16
2.2.2	Performans Göstergelerinin Değişimi	17
2.2.3	Bankacılık Sektörü Bilânço Analizi	20
2.2.4	Bankacılık Sektörü Gelir Tablosu Analizi	23
2.2.5	Bilânço Dışı İşlemler	24
2.3	Bankacılık Sektörü Dışındaki Finansal Sektörler	24
2.3.1	Finansal Kiralama Sektörü Faaliyetleri	24
2.3.2	Faktoring Sektörü Faaliyetleri	26
2.3.3	Tüketici Finansman Sektörü Faaliyetleri	27
3	RİSK, SERMAYE ve KÂRLILIK DEĞERLENDİRMESİ	29
3.1	Kredi Riski	29
3.2	Piyasa Riski	33
3.3	Yapısal Faiz Oranı Riski	35
3.4	Likidite Riski	36
3.5	Sermaye Yeterliliği	37
3.6	Kârlılık Analizi	39

KUTULAR

Kutu 1: Küresel Kriz Ortamında Hanehalkı ve Şirketler Kesimi	14
Kutu 2: Türk Bankacılık Sektöründe Sermaye Yapısının Analizi	19

TABLolar

Tablo 1.1-1: Dünya Ticaretinde Merkezilik Endeksi	3
Tablo 1.1-2: Seçilmiş Ülkeler İtibarıyla Cari İşlemler Dengesi	4
Tablo 1.1-3: Bazı Borsalarda 2009 Mayıs İtibarıyla Yıllık Değişimler	7
Tablo 1.1-4: Seçilmiş Ülke Kurları	8
Tablo 1.2-1: Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri	11
Tablo 1.2-2: Seçilmiş Ödemeler Dengesi Kalemleri	11
Tablo 1.2-3: Finansal Kesim Dışındaki Şirketlerin Döviz Varlık ve Yükümlülükleri	12
Tablo 1.2-4: Brüt Dış Borç Stoku Göstergeleri	12
Tablo 2.1-1: Finans Sektörünün Aktif Büyüklüğü	15
Tablo 2.1-2: Yurtiçi ve Yurtdışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri	16
Tablo 2.2-1: Bankacılığın Operasyonel Göstergeleri	17
Tablo 2.2-2: Bankacılık Sektörünün Finansal Sağlamlık Göstergeleri	17
Tablo 2.2-3: Bankacılık Sektörü Performans Endeksi	18
Tablo 2.2-4: Aracılık Maliyetlerindeki Gelişmeler	18
Tablo 2.2-5: Bankacılık Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	20
Tablo 2.2-6: Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi	21
Tablo 2.2-7: Bireysel Kredilerin Dağılımı	21
Tablo 2.2-8: Mevduat ve Cari Hesapların Gelişimi	22
Tablo 2.2-9: Dış Piyasalardan Sağlanan Kaynakların Gelişimi	23
Tablo 2.2-10: Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemlerinin Gelişimi	23
Tablo 2.2-11: Bilanço Dışı İşlemlerin Gelişimi	24
Tablo 2.3-1: Finansal Kiralama Sektörü Performansı Göstergeleri	25
Tablo 2.3-2: Finansal Kiralama Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	25
Tablo 2.3-3: Finansal Kiralama Alacakları	25
Tablo 2.3-4: Finansal Kiralama Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri	26
Tablo 2.3-5: Faktoring Sektörü Performansı Göstergeleri	26
Tablo 2.3-6: Faktoring Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	26
Tablo 2.3-7: Faktoring Alacakları	27
Tablo 2.3-8: Faktoring Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri	27
Tablo 2.3-9: Tüketici Finansman Sektörü Performansı Göstergeleri	27
Tablo 2.3-10: Tüketici Finansman Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	28
Tablo 2.3-11: Finansman Şirketleri Kredileri	28
Tablo 2.3-12: Finansman Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri	28
Tablo 3.1-1: Kredilerin Vade ve Para Cinsi Dağılımı	29
Tablo 3.1-2: Bankaların Kullandığı Büyük Kredilerin Dağılımı	29
Tablo 3.1-3: Kredilerin Büyüklük ve Müşteri Sayısı Açısından Dağılımı	30
Tablo 3.1-4: Tahsili Gecikmiş Alacakların Gelişimi	30
Tablo 3.1-5: Kurumsal ve Ticari Kredilerin Sektörel Dağılımı	31
Tablo 3.1-6: TGA İçerisinde En Yüksek Paya Sahip Alt Sektörler	31
Tablo 3.1-7: TGA Teminat ve Garanti Bilgileri	32
Tablo 3.1-8: Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranı	32
Tablo 3.1-9: Kredi Riski Senaryo Analizleri Sonuçları	32
Tablo 3.2-1: Ticari Portföyün Menkul Kıymet Türleri İtibarıyla Dağılımı	33
Tablo 3.2-2: İkinci El DİBS Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkileri	33
Tablo 3.2-3: Eurobond Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkileri	34
Tablo 3.2-4: Hisse Senedi ve Yatırım Fonu Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkisi	34
Tablo 3.2-5: Kurlardaki Olası Değişimlerin Etkileri	35
Tablo 3.3-1: Yapısal Faiz Oranı Riskine İlişkin Senaryolar ve Sonuçları	36
Tablo 3.4-1: İkinci Vade Dilimine İlişkin YP ve Toplam Likidite Yeterlilik Oranı Bileşenleri	37
Tablo 3.5-1: Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu	37
Tablo 3.5-2: Özkaynak Bileşenleri	38
Tablo 3.5-3: Riske Esas Tutarlar ve Risk Ağırlıklı Varlıklar	38
Tablo 3.5-4: Yasal Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı	39
Tablo 3.5-5: Piyasa Riski Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı	39
Tablo 3.5-6: Olası Kur ve Faiz Değişimlerinin Sermaye Yeterliliğine Olan Etkisi	39

Tablo 3.6-1: Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemlerinin Görünümü	40
Tablo 3.6-2: Aktif ve Özkaynak Getiri Oranları	40
Tablo 3.6-3: Kârlılık Göstergelerine İlişkin Rasyolar.....	41

GRAFİKLER

Grafik 1.1-1: Küresel Büyüme Eğilimleri.....	1
Grafik 1.1-2: JPMorgan GLB, INDU ve TÜFE Değişimleri.....	1
Grafik 1.1-3: Gıda ve Petrol Fiyatları Enflasyonu	2
Grafik 1.1-4: Dünya Ticaret Hacmi	2
Grafik 1.1-5: Ticaret Engelleri ve Türleri.....	3
Grafik 1.1-6: Yükselen Ekonomilerde Cari İşlemler Dengesi ve Özel Sermaye Akımları	5
Grafik 1.1-7: Gelişen Ekonomilerde Sermaye Akımları.....	5
Grafik 1.1-8: Seçilmiş Ülkeler İtibarıyla Faiz Oranları	6
Grafik 1.1-9: Bloomberg Finansal Durum Endeksleri ve LIBOR-OIS Spreadleri.....	6
Grafik 1.1-10: iTraxx Endeksleri ve CDSler.....	7
Grafik 1.1-11: EMBI Genel ve Seçilmiş Ülkeler	8
Grafik 1.2-1: GSYH ve Bileşenlerinin Büyüme Hızları, Sanayi Üretimi ile Kapasite Kullanımı	9
Grafik 1.2-2: Tüketici ve Reel Kesim Güven Endeksleri.....	9
Grafik 1.2-3: İşgücü Göstergeleri ve Açılan/Kapanan Şirket Sayısı.....	10
Grafik 1.2-4: Enflasyon ve Faiz Oranları.....	10
Grafik 1.2-5: Borç Stokları, İç Borç Stoku Reel Faizi ve Ortalama Vadesi	13
Grafik 1.2-6: İMKB Endeksleri ve VOB Göstergeleri	13
Grafik 2.2-1: Kredilerin Gruplar İtibarıyla Toplam Aktif ve Mevduat İçindeki Payı	20
Grafik 2.2-2: Kredi Kartları Bakiyesi ve Müşteri Sayılarının Gelişimi.....	21
Grafik 2.2-3: Bankaların Plasman Alanları	22
Grafik 2.2-4: Mevduatın Büyüklük ve Vade Dağılımı	23
Grafik 2.2-5: Türev İşlemler	24
Grafik 3.1-1: Bireysel ve KOBİ Kredilerinin Takibe Dönüşüm Oranları, TGA'larının Gelişimi	30
Grafik 3.2-1: İMKB-100 Endeksi ve İMKB-100 Endeksi Günlük Getiri Oynaklığı	34
Grafik 3.2-2: BİP, YPNGP ve Kur Riski Sermaye Yükümlülüğü	35
Grafik 3.3-1: Faiz Açıkları, Faiz Marjı ve Bileşenlerinin Gelişimi	35
Grafik 3.4-1: Birinci Vade Dilimine İlişkin YP ve Toplam Likidite Yeterlilik Oranlarının Gelişimi.....	36
Grafik 3.5-1: Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu Endeksi	38

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
BFCIUS	Bloomberg Finansal Durum Endeksi
BİP	Bilânço İçi Açık Pozisyon
BKM	Bankalararası Kart Merkezi
BÖMB	Büyük Ölçekli Mevduat Bankaları
BRS	Bankalar Raporlama Sistemi
DB	Dünya Bankası
DİBS	Devlet İÇ Borçlanma Senetleri
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DTH	Döviz Tevdiat Hesabı
EA	Euro Alanı
ECB	Avrupa Merkez Bankası
AEİP	Amerika Ekonomik İyileşme Planı
EMBI	Gelişmekte Olan Ülkeler Tahvil Endeksi
EUR	Euro
FED	Amerika Merkez Bankası
FPR	Finansal Piyasalar Raporu
FRB	Federal Merkez Bankası
GOÜ	Gelişmekte Olan Ülkeler
GS	Goldman Sachs
GSYH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
HH	Herfindahl Hirschman
HCIP	EA Harmonize Tüketici Fiyat Endeksi
HM	Hazine Müsteşarlığı
IFS	Uluslar arası Finansal İstatistikler
IMF	Uluslar arası Para Fonu
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
IPE	Uluslar arası Petrol Borsası
JPMI-INDU	JP Morgan Sanayi Endeksi
JPMI-GLOB	JP Morgan Küresel Endeks
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KÖMB	Küçük Ölçekli Mevduat Bankaları
KYB	Kalkınma ve Yatırım Bankası
LİBOR	Londra Bankalararası Faiz Oranı
MB	Maliye Bakanlığı
MDP	Menkul Değerler Portföyü
MKK	Merkezi Kayıt Kuruluşu
MSCI	Morgan Stanley Sermaye Endeksi
MXX	MXSE IPC
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OSD	Otomotiv Sanayi Derneđi
PE	Performans Endeksi
PMI	Küresel Tüm Endüstriler Çıktı Endeksi
POS	Point of Sale
RAV	Risk Ağırlıklı Varlıklar
ROA	Aktif Karlılığı
ROE	Özkaynak Karlılığı
S&P	Standard and Poors
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SYR	Sermaye Yeterliliği Rasyosu
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TGA	Tahsili Gecikmiş Alacaklar
TL	Türk Lirası
TMSF	Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu
TP	Türk Parası
TSPAKB	Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği
TSRŞB	Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
TÜFE	Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
USD	Amerikan Doları
ÜFE	Üretici Fiyatları Endeksi
VKET	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler
VOB	Vadeli İşlemler Borsası
YP	Yabancı Para
YPNGP	Yabancı Para Net Genel Pozisyonu

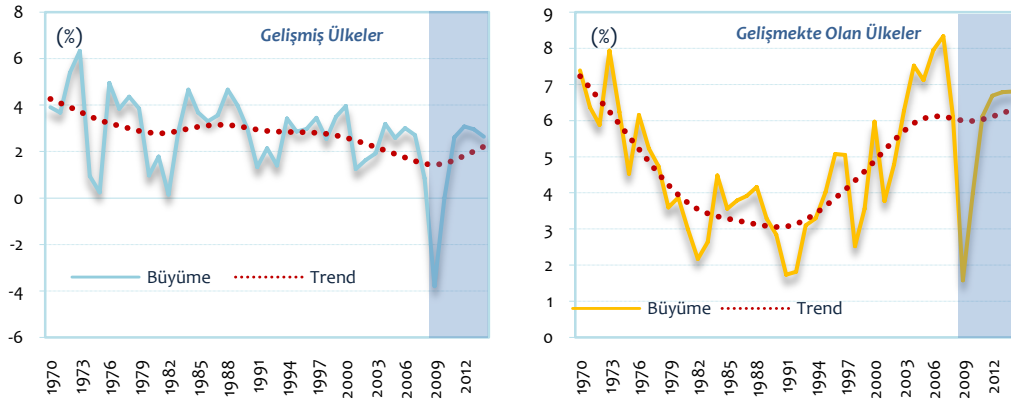
1 EKONOMİK ÇERÇEVE ve GELİŞMELER

1.1 Küresel Görünüm

1.1.1 Makroekonomik Gelişmeler

2008 yılsonu ve 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla tüm ekonomilerin yaşanan küresel krizden etkilendikleri görülmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerin reel ekonomik aktivite göstergelerindeki bozulma dikkat çekmektedir. IMF verilerine göre 2008 yılının son üç aylık döneminde gelişmiş ekonomilerde, reel olarak %7,5 oranında bir daralma yaşanmıştır. Yükselen ve gelişmekte olan ülkeler grubundan ise küçülmenin %4 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Böylece IMF verilerine göre 2008 yılı küresel hasıla artışı bir önceki yıl artış hızı olan %5,2'den %3,2'ye gerilemiştir. IMF, 2009 yılı Nisan ayında yayımladığı en son tahminlerinde 2009 yılında dünya hasılasının %1,3 oranında küçüleceğini öngörmektedir. Yılbaşında görünümün sürekli bir biçimde bozulmasına paralel olarak IMF, Ocak 2009 yılı tahmininde 2009 yılı öngörülerini 1,8 puan aşağı çekmiştir.

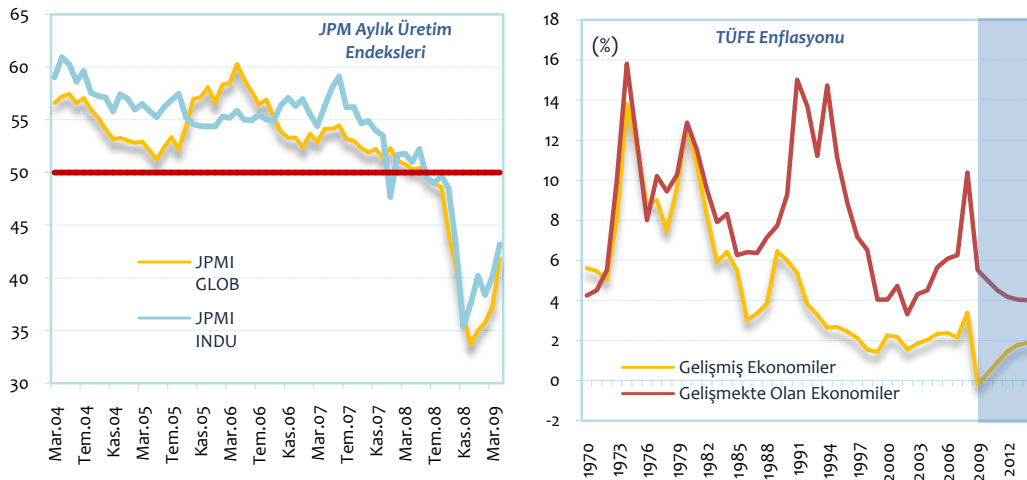
Grafik 1.1-1: Küresel Büyüme Eğilimleri

Kaynak: IMF ve BDDK

Ancak 2009 yılı Mart sonu itibarıyla açıklanan veriler, küresel ekonomik aktivitedeki keskin daralma eğiliminin güç kaybettiğine işaret etmektedir. Dünya ölçeğinde aylık sanayi üretiminin izlenmesinde kullanılan JPMI, 2008 yılsonu itibarıyla en düşük seviyesine inmiş ve daha sonra göreceli bir toparlanma arz etmiştir. Mart 2009 itibarıyla, hizmetler ve sanayi dahil bileşik üretim endeksi, eşik değer olan 50'nin altında olmakla birlikte, en düşük düzey olan 33,7'den 41,8'e yükselmiştir.

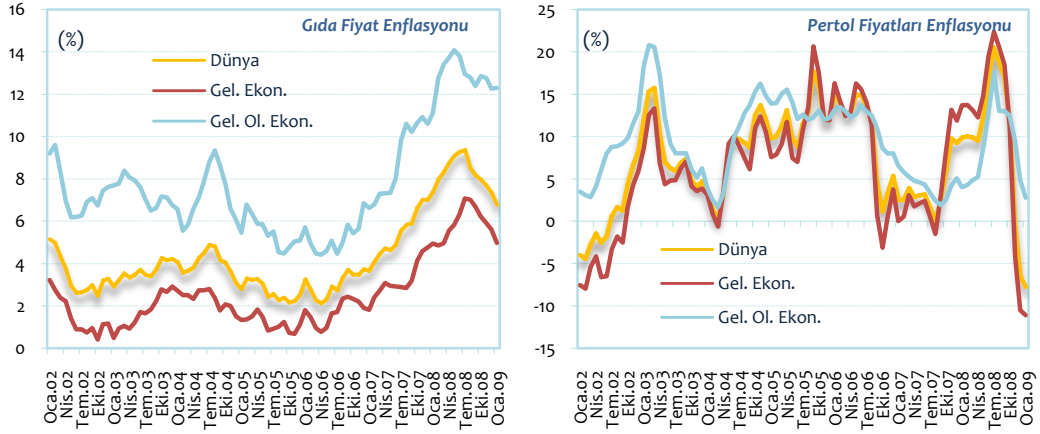
Grafik 1.1-2: JPMorgan GLB, INDU ve TÜFE Değişimleri

Kaynak: Bloomberg ve IMF

Küresel iktisadi faaliyetteki yavaşlamayla birlikte enflasyonist baskılar da hızla azalmıştır. Özellikle ürün fiyatlarının, 2008 yılı içerisindeki yüksek seviyelerden hızla düştüğü görülmektedir. Bu gelişimde temel belirleyici unsurun ise, gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik görünümün bozulması neticesinde azalan talep olduğu ifade edilmektedir. Aynı zamanda ekonomik faaliyetteki gerileme, ücret artışlarını sınırlandırmış, kârlılığın azalmasına neden olmuştur. Sonuç itibarıyla küresel ölçekte fiyat baskısı belirgin bir biçimde azalmıştır. Bu durum uluslararası kuruluşların tahminlerine de yansımıştır. IMF, 2009 yılı için gelişmiş ekonomilerde TÜFE enflasyonunu negatif %0,2, gelişmekte olan ülkeler için ise %5,7 olarak öngörmüştür.

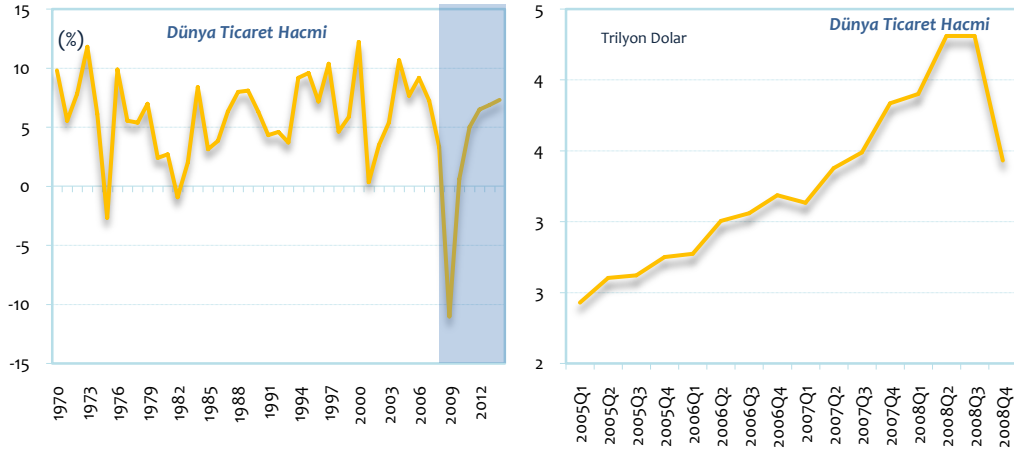
Grafik 1.1-3: Gıda ve Petrol Fiyatları Enflasyonu

Kaynak: IMF

Küresel ekonominin başta gelişmiş ülkeleri kapsayan bir durgunluk içine girmiş olması, dünya ticaretini tehdit etmektedir. Ekonomik aktivitedeki yavaşlamaya paralel olarak dünya ticaret hacmi de küçülmektedir. Nitekim, Dünya Ticaret Örgütü verilerinde göre 2008 yılının son çeyreğinde ticaret hacminde keskin bir düşüş izlenmektedir. Ayrıca IMF 2009 yılı için, dünya ticaret hacminin %11 daralacağını öngörmektedir.

Grafik 1.1-4: Dünya Ticaret Hacmi

Kaynak: IMF ve WTO

Küresel ticaretin 2008 yılının ikinci yarısından itibaren keskin bir biçimde daralmasının en önemli nedeni, gelişmiş ekonomilerin içinde bulundukları durgunluktur. OECD'nin gerçekleştirdiği bir çalışma çerçevesinde, özellikle ABD ve Almanya küresel dış ticarete yüksek düzeyde ağırlık ve merkezilik taşımaktadır. Nitekim bu ülkelerde yaşanan ekonomik sıkıntılar dünya ticaret hacmini doğrudan etkilemektedir.

Tablo 1.1-1: Dünya Ticaretinde Merkezilik Endeksi

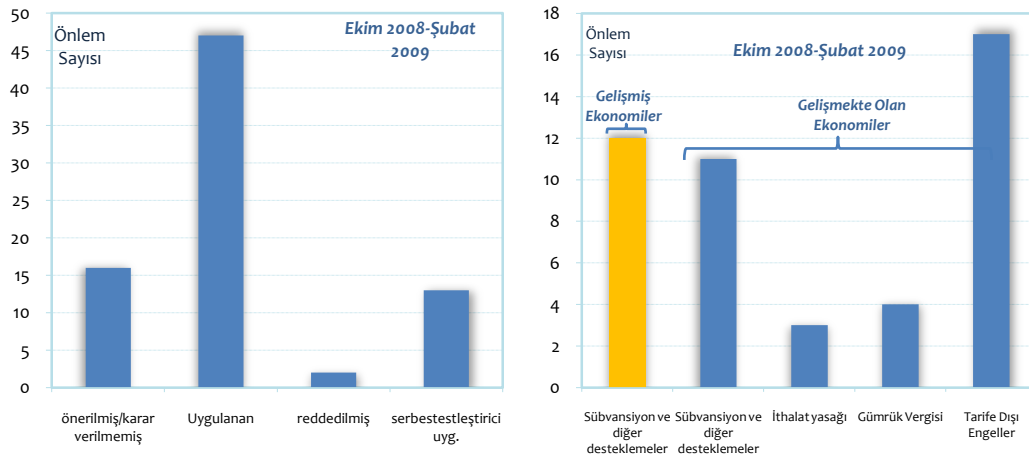
2005 Sonuçlarına göre sıralanmıştır	1980	1985	1990	1995	2000	2004	2005	Dünya Ticaretinden paya göre sıralama
ABD	100	100	100	100	100	100	100	1
Çin	74	93	94	95	96	99	99	3
Almanya	98	98	99	99	99	99	99	2
Hindistan	87	86	86	90	91	92	94	7
İspanya	93	94	94	94	94	95	94	4
SSBC/Rusya Federasyonu	94	94	89	85	93	92	93	6
Brezilya	91	92	88	92	89	91	91	9
G. Afrika	74	69	65	91	91	90	91	11
Tayland	78	85	89	92	90	89	90	8
Meksika	81	81	84	85	86	84	84	5
Endonezya	82	78	82	80	84	83	82	10

Kaynak: OECD (2009), Globalisation and Emerging Economies: Brazil, Russia, India, Indonesia, China and South Africa, OECD Publishing.

Not: Merkezilik endeksi, veri bir ekonominin dünya ticaret ağındaki durumunu özetlemek için tasarlanmıştır. Burada merkezilik tanımı ülkenin ticaret ağına ne kadar arzda bulunduğuyla ilişkin stratejik önemi vurgulanmaktadır. Bir ülkenin diğer ticaret ortakları ile ne düzeyde bağlı olduğunu ve ticaret ortaklarının diğerleri ile nasıl ilişkili olduğunu ölçmektedir.

Küresel ticaretin önündeki en önemli tehlikelerden bir diğeri de (yeni) korumacılık eğilimleridir. Özellikle yurtiçi iş gücü piyasasına ilişkin kaygılar nedeniyle ithalat rekabetine yönelik korumacı siyasal baskıların çeşitli ülkelerde yoğunlaşarak arttığı gözlenmektedir. Dünya Bankası'na gerçekleştirilen bir çalışmaya göre finansal krizin ekonomik yansımalarının yaygınlaştığı Ekim 2008 döneminden Şubat 2009'a kadar dünya ölçeğinde yaklaşık 78 ticaret önlemi uygulanmıştır. Bunlardan 66 tanesi ticareti kısıtlayıcı önlemler olarak değerlendirilmektedir. Bu 66 önlemin toplam 47 adedi ise uygulamaya konulmuştur. Söz konusu önlemlerin etkilerinin ölçülmesi konusunda tarife dışı engellerin çokluğu nedeniyle sıkıntı yaşanmakla birlikte, en azından ihracatçıların pazar dışına itilmesi sebebiyle küresel ticareti engellemek suretiyle ekonomik zarar oluşturduğu belirtilmektedir.

Hayata geçirilen önlemlerin yaklaşık üçte biri tarife artışı şeklindedir. Bu önlemlerin yarısı ise gelişmekte olan ülkelere uygulanmıştır. Örneğin Rusya otomotiv sektöründe tarife artışı uygularken, Ekvator yaklaşık 600 maldan tarife artışına gitmiştir. Tarife dışı engellere örnek olarak ise Arjantin'in otomotiv yan sanayinde, tekstil ve oyuncak sektörlerinde uyguladığı lisanslama uygulaması dikkat çekmektedir. Bazı ülkelerde ise standartların sıkılaştırılması ithalatın hızını kesmektedir. Buna örnek olarak ise, Çin'in, İrlanda domuz etine, İtalyan brendisine, İngiliz sosuna, Hollanda yumurtasına ve Belçika çikolatasına uyguladığı yasak ile Hindistan'ın Çin menşeli oyuncaklara getirdiği yasak ifade edilmektedir. Genel itibarıyla, gelişmekte olan veya düşük gelirli ekonomilerin, ticaret engelleri yoluyla korunmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Gelişmiş veya yüksek gelir grubuna dahil ekonomilerde ise, daha çok yurt içi sanayinin sübvansiyon edildiği veya sübvansiyon benzeri desteklemelerin uygulandığı izlenmiştir.

Grafik 1.1-5: Ticaret Engelleri ve Türleri

Kaynak: Gamberoni ve Newfarmer (2009) "Trade Protection: Incipient but Worrysome Trends" Dünya Bankası Trade Notes, Mart, Sayı 37

Avrupa Birliği, tereyağı, peynir ve süttozu gibi ürünlerde ihracat sübvansiyonu uygulamaktadır. Gelişmiş ülkelerde otomotiv endüstrisinde doğrudan desteklerin 42,7 milyar dolara ulaştığı tahmin edilmektedir. ABD ise kendi üç büyük ulusal şirketine doğrudan 17,4 milyar dolar tutarında sübvansiyon sağlamıştır. Bu tür desteklerin ise, hali hazırda aşırı kapasite sorunuyla mücadele eden sektörlerin, desteklemeler sonucu yeni konjonktüre uyum sağlama ve etkinliklerini geliştirme konusunda geri kalmalarına yol açabileceği ifade edilmektedir.

Dünya ticaret hacmindeki daralmanın ve yeni korumacılık eğilimlerinin, dış ticaretten kazançları ortadan kaldıracak ve bu durumun özellikle düşük gelir grubundaki ülkelerin aleyhine bir sonuç doğuracağı ihtimaline yönelik olarak Kasım 2008'de toplanan G-20 zirvesi ortak bildirisinde "finansal belirsizliklerin olduğu bu dönemde içe dönük politikalar yerine korumacılığın reddinin kritik öneminin altını çizmektedir. Bu çerçevede önümüzdeki 12 aylık dönemde mal ve hizmet ticareti veya yatırımı önüne yeni engeller koymaktan, yeni ihracat sınırlamaları getirmekten veya ihracatı teşvik edici DTÖ ile tutarsız tedbirleri uygulamaktan kaçınacağız" denmektedir.

Son dönemde artan korumacılık eğilimlerine rağmen, ülkelerin üretim aşamalarında eskisine göre çok daha fazla ithal girdiye bağımlı bir yapı arz etmeleri, ihracatın farklı sektörlerde de kârlı bir faaliyet haline gelmesi gibi unsurlar, yaşanan krizin, 1930'larda olduğu gibi, dünya ticaretini kökten etkilemesini engellemektedir. Nitekim Dünya Bankası 2008 itibarıyla ortalama dış ticaret hacminin GSYH'ye oranının, 1970 yılındaki %55 olan seviyesinden %96'ya yükseldiğini ifade etmektedir. Bu durum ekonomilerin küresel bütünleşmesinin ne düzeyde arttığının en temel göstergesi olarak, karşılıklı bağımlılığın da belirgin biçimde arttığını ve bu nedenle daralan ticaret hacminin tüm ekonomileri hızla etkileyeceğini açıkça göstermektedir.

Tablo 1.1-2: Seçilmiş Ülkeler İtibarıyla Cari İşlemler Dengesi

		Cari İşlemler Dengesi			Dış Ticaret Dengesi			İhracat			İthalat		
		2007	2008	2009 Tah.	2007	2008	2009 Ocak-Mart	2007	2008	2009 Ocak-Mart	2007	2008	2009 Ocak-Mart
En Yüksek Cari İşlem Açığı Veren 10 Ülke	1 ABD	-731	-673	-393	-700	-696	-91	1,646	1,827	375	2,346	2,523	467
	2 İspanya	-145	-154	-76	-93	-139	-18	386	277	48	479	417	66
	3 İngiltere	-81	-45	-41	-103	-82	-11	721	768	143	823	850	155
	4 İtalya	-51	-73	-60	-5	-9	-3	614	278	46	620	287	49
	5 Fransa	-27	-45	-9	-40	-79	-17	692	608	108	732	687	124
	6 Türkiye	-38	-41	-7	-33	-70	-4	144	132	24	177	202	28
	7 Avustralya	-57	-43	-44	-16	-6	3	183	233	48	199	239	45
	8 Yunanistan	-44	-51	-44	-34	-65	-10	67	29	5	101	94	15
	9 Portekiz	-21	-29	-19	-15	-34	-5	75	56	9	90	90	15
	10 G.Afrika	-21	-21	-14	-9	-8	-39	90	81	13	99	89	52
En Yüksek Cari İşlem Fazlası Veren 10 Ülke	10 Singapur	39	27	23	47	18	20	373	339	56	326	321	36
	9 İsviçre	43	45	34	46	18	-49	267	192	38	221	174	87
	8 Hollanda	47	38	18	53	53	49	549	541	97	495	488	48
	7 Kuveyt	50	71	27	40	6	2	73	150	17	34	145	16
	6 Norveç	62	84	38	61	83	-9	178	172	29	117	89	38
	5 Rusya	76	102	6	111	180	v.y.	394	472	58	283	292	v.y.
	4 S.Arabistan	96	139	-7	129	v.y.	v.y.	242	v.y.	v.y.	113	v.y.	v.y.
	3 Japonya	211	157	76	84	7,119	-10	807	7,885	117	724	766	127
	2 Almanya	250	235	72	239	261	32	1,569	1,458	257	1,330	1,197	226
	1 Çin	372	440	497	307	v.y.	v.y.	1,342	v.y.	v.y.	1,035	v.y.	v.y.

Kaynak: IMF, Bloomberg ve

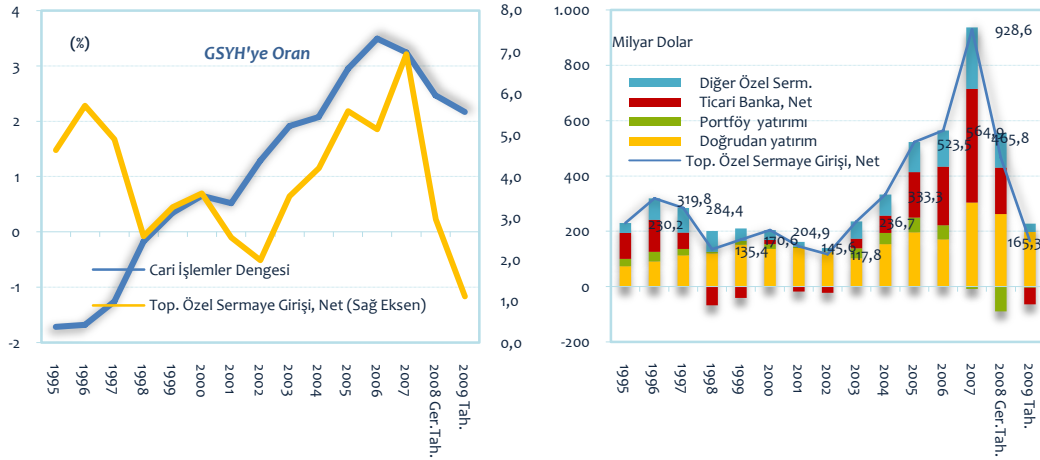
Not: 2008 Yılı baz alınarak sıralanmıştır.

Yaşanan küresel krizin bir diğer etki alanı ise sermaye hareketleri olmuştur. 2007 yılının ikinci yarısından itibaren finansal dalgalama nedeniyle artan belirsizlik sonucu, küresel sermaye hareketleri yavaşlamaya başlamıştır. Daha sonra söz konusu dalgalanmanın yükselen ekonomileri de içerisine alan bir ekonomik krize dönüşmesiyle sermaye hareketleri durma noktasına gelmiştir. Ekonomik aktivitedeki yavaşlama, olumlu bir gelişme olarak küresel makro dengesizliklerin görece azalmasına yardımcı olurken, diğer taraftan finansman ihtiyacının da azalmasına yol açmaktadır.

Finansman olanakları açısından bakıldığında ise, artan belirsizliğin küresel sermaye hareketlerini sınırlandırdığı görülmektedir. Bu da sermaye girişlerine bağlı olan ülkelerin, ekonomik performanslarının düşmesine ve toplam talebin gerilemesine neden olmaktadır. İkinci tur etki olarak da zayıflayan ekonomik performans neticesinde hali hazırda ürkek olan küresel sermaye daha da uzaklaşmaktadır. Özellikle 2009 yılı itibarıyla bakıldığında tasarruf açığı bulunan birçok gelişmekte olan ekonomi için temel sıkıntı bu alanda görülmektedir.

Nitekim uluslararası kuruluşların tahminlerine göre 2008 ve 2009 yıllarında yükselen ekonomilerin cari işlemler fazlasının milli gelire oranı belirgin bir şekilde azalırken, net özel sermaye girişlerinin GSYH'ye oranı daha da hızlı bir biçimde düşmektedir. Ayrıca, küresel krizin yarattığı belirsizlik ortamının sonuçlarından biri de, ticari banka borçlanmalarının ve portföy yatırımlarının toplam özel sermaye girişlerinin içerisindeki payının azalmasıdır. Genel hatlarıyla incelendiğinde doğrudan yatırımların tutarında belirgin bir düşüş ise öngörülmektedir.

Grafik 1.1-6: Yükselen Ekonomilerde Cari İşlemler Dengesi ve Özel Sermaye Akımları

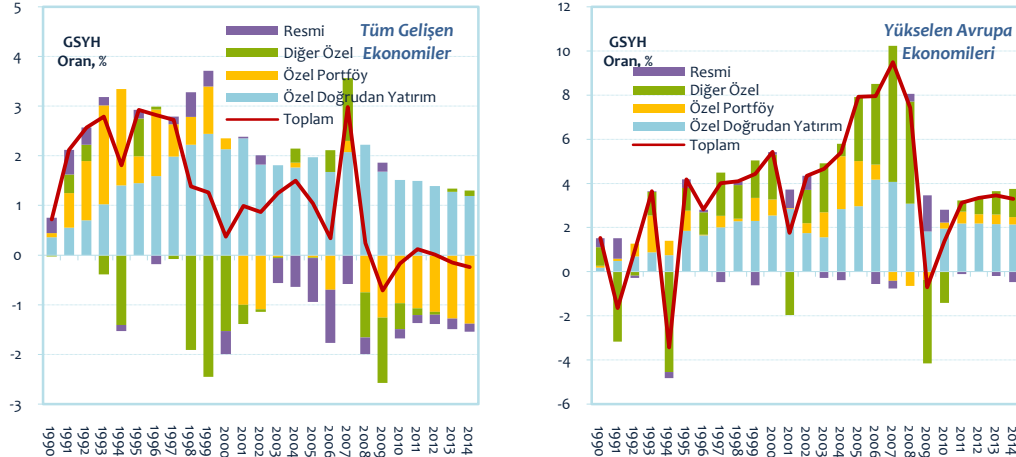

Kaynak: IIF

Sonuç olarak, tasarruf açığı bulunan ülkelerin bu mevcut konjunktörde bankacılık kesimi veya portföy yatırımları yoluyla finansman ihtiyaçlarını karşılamaları görece olarak zor görünmektedir (bkz. Tablo 1.1-2). Bu çerçevede ülkelerin doğrudan yatırım çekebilme kabiliyetleri, tasarruf açığının giderilmesi ve büyüme performansının sürdürülmesi bakımından belirleyici konuma gelmektedir.

Benzer bulgular, IMF tahminlerine de yansımış durumdadır. IMF makroekonomik tahminlerine paralel olarak gelişmekte olan ekonomilere yönelik sermaye hareketlerinde de bir azalma öngörülmektedir. Bu öngörülerde de sermaye hareketlerinde önem kazanan bileşenin doğrudan yatırımlar olduğu görülmektedir.

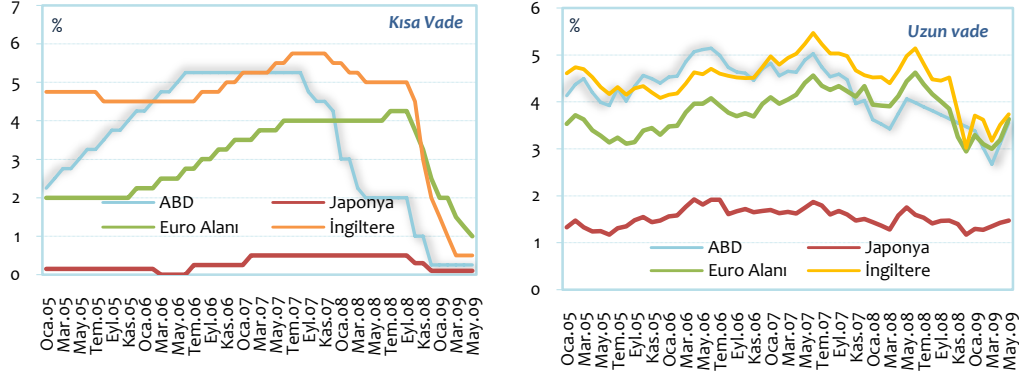
Grafik 1.1-7: Gelişen Ekonomilerde Sermaye Akımları

Kaynak: IMF

Ancak, IMF tahminlerine göre yükselen Avrupa ekonomilerine yönelik sermaye hareketleri 2009 yılı sonrasında görece olarak toparlanacaktır. Bu gelişmede de diğer özel sermaye girişi altında sınıflandırılan portföy yatırımı ve doğrudan yatırım hariç özel sermaye girişlerindeki net artış belirleyici olmaktadır. Bu grupta sınıflandırılan sermaye hareketi bileşenleri incelendiğinde ise, söz konusu ülkelere yönelik ticari banka borçlanma olanaklarındaki olumluya dönüş beklentisi dikkat çekmektedir.

Grafik 1.1-8: Seçilmiş Ülkeler İtibarıyla Faiz Oranları

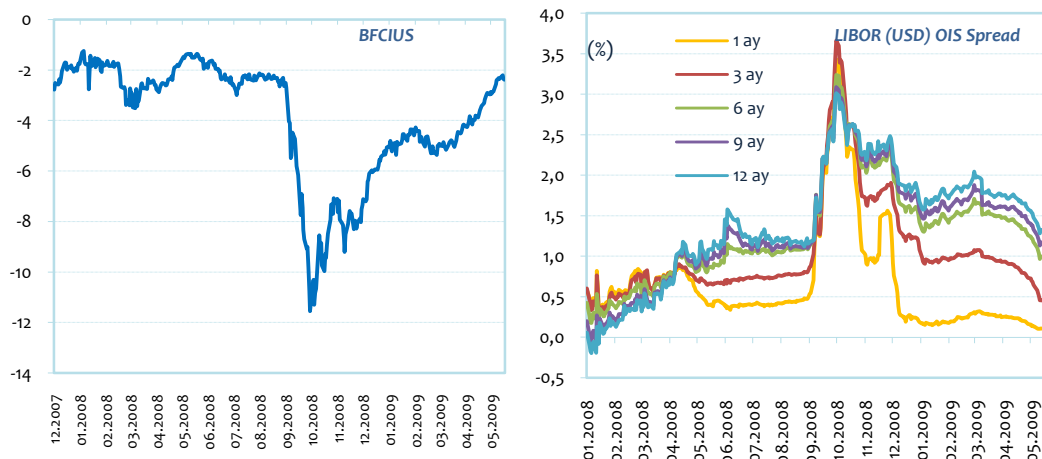
Kaynak: Reuters

Gelişmiş ülkeler itibarıyla 2008 yılının üçüncü çeyreği sonrasında faiz indirimleri hızlanmıştır. Özellikle ABD'nin 2007 yılının ikinci yarısında sürdürdüğü indirimleri, diğer gelişmiş ülkeler daha sonra takip etmişlerdir. Ancak politika faiz oranlarındaki düşüş uzun vadeli faiz oranlarına yansımamıştır.

1.1.2 Finansal Piyasalardaki Gelişmeler

Küresel kriz nedeniyle finansal piyasalardaki olumsuz görünüm sürmekle birlikte, ulusal ve uluslararası ölçekte alınan önlemlerin de yardımıyla, 2009 yılının ikinci ayından itibaren görece bir toparlanma başlamıştır. Özellikle Bloomberg ABD finansal durum endeksi (BFCIUS) Mart ayı sonrasında belirgin bir biçimde iyileşme arz etmiştir. Bölgesel borsalara bakıldığında da aynı eğilim tespit edilmektedir. Ancak, LIBOR-OIS spreadlerine farklı vadelerde bakıldığında zaman görünümünün düzeldiğini ifade etmek mümkün değildir.

Grafik 1.1-9: Bloomberg Finansal Durum Endeksleri ve LIBOR-OIS Spreadleri

Kaynak: Bloomberg

2008 yılını büyük kayıplarla kapatan borsaların 2009 yılında görece bir toparlanma eğimine girdiği görülmektedir. 2008 yılının ikinci yarısında alınmaya başlanan tedbirlerin piyasalara etkileri ilk başta kısmi olmuştur. Ancak 2008 yılsonuna doğru küresel krizle mücadeleye yönelik uluslararası

mutabakat arttıkça, tedbirlerin etkileri de hissedilmeye başlamıştır. Nitekim 2009 Mayıs ayında seçilmiş borsaların tamamında bir önceki aya göre bir artış izlenmiştir. Bu toparlanmanın devam edebilmesi dünya ticaret hacmindeki gelişmeler ile firmaların gelir ve bilanço yapılarına bağlı olacaktır.

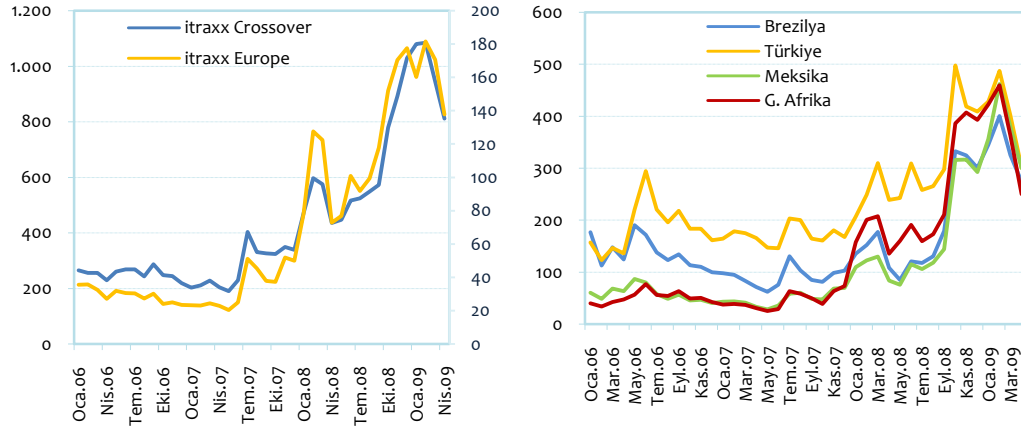
Tablo 1.1-3: Bazı Borsalarda 2009 Mayıs İtibariyle Yıllık Değişimler

(%)	Ulusal Para Birimi Cinsinden			ABD Doları Cinsinden		
	2008/2007	05.2009/2008	Son ay	2008/2007	05.2009/2008	Son ay
MSCI-Dünya	-38,8	8,3	9,5	-38,8	8,3	9,5
MSCI-Avrupa	-45,4	0,9	3,0	-47,1	2,1	10,0
MSCI-Yükselen Piy.	-37,9	36,3	16,7	-37,9	36,3	16,7
DJI	-35,9	-3,1	4,1	-35,9	-3,1	4,1
Nikkei	-37,8	7,5	7,9	-26,6	1,6	11,6
DAX	-38,8	2,7	3,6	-41,2	2,8	10,7
Borsa (Mek.)	-60,7	16,2	3,8	-62,0	17,6	11,0
Bovespa (Brezilya)	-17,6	8,7	11,1	-31,7	14,8	16,7
İrlanda	-16,7	41,7	12,5	-24,9	68,1	24,2
RTS (Rusya)	-52,5	72,1	30,6	-52,5	72,1	30,6
İMKB100	-37,0	30,3	10,6	-51,9	30,4	15,0
Çin Shenzen	-50,0	44,6	6,3	-46,5	44,5	6,2

Kaynak: Bloomberg

Şubat ayı itibariyle en yüksek seviyelerine ulaşmış olan iTraxx endeksi de takip eden aylarda gerilemeye başlamıştır. Mevcut seviye bakımından ülkeler açısından hala risklerin bulunduğu görülmekle birlikte, risklilikte bir azalma eğilimi söz konusudur. Benzer bir eğilim CDS'lerde de izlenmektedir. Alınan tedbirlerin kamu maliyesi üzerindeki etkilerine ve ekonomik koşullara ilişkin belirsizliklerin sürmesi, CDS endekslerinin yüksek seviyelerdeki seyrine neden olmaktadır.

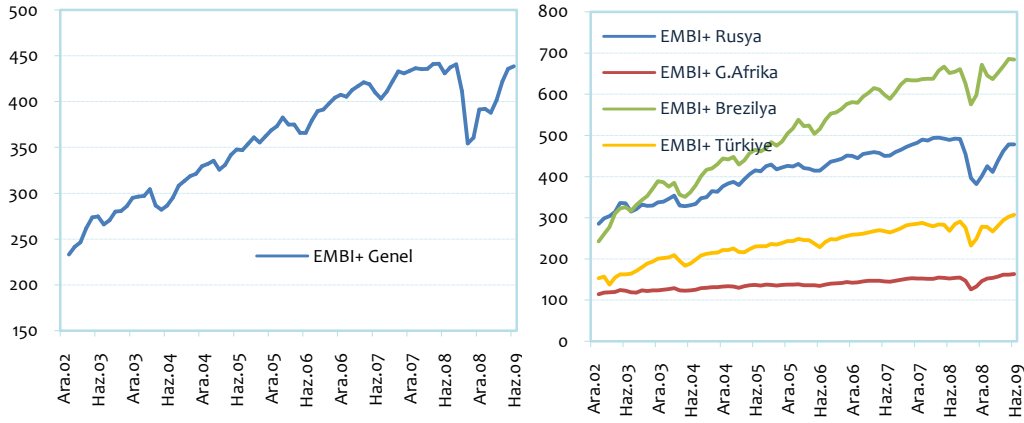
Grafik 1.1-10: iTraxx Endeksleri ve CDS'ler

Kaynak: Bloomberg

EMBI+ Genel endeksinde 2008 yılı Eylül ve Ekim aylarında yaşanan düşüş, sonraki dönemde devam etmemiş, yılbaşından itibaren istikrarlı bir şekilde yükselmiştir. Özel sermaye hareketlerindeki öngörülen yavaşlama, dış açığı bulunan yükselen ekonomilerin kamu maliyesi yüklerinin finansmanında uluslararası piyasalara yönelecek olmaları, bono endeksleri üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu dönemde, görece uygun koşullu uzun vadeli kaynak bulma olanağı aksayan ülkelerin endeks değerlerindeki artış daha belirgin olmaktadır.

Grafik 1.1-11: EMBI Genel ve Seçilmiş Ülkeler

Kaynak: Bloomberg

Nominal döviz kurlarındaki gelişmeler incelendiğinde oynaklığın sürdüğü, euro ve İngiliz sterlini karşısında ABD dolarının yılbaşında değer kazanmasının ardından doların yeniden değer kaybettiği görülmektedir. Bu gelişmelere bağlı olarak, yıl başında ABD doları karşısında değer kaybeden gelişmekte olan ülkelerin para birimleri, tekrar nominal olarak değer kazanmıştır. Aralık 2007 sonrası ABD dolarına karşı sürekli değer kazanan para birimi ise yuan olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 1.1-4: Seçilmiş Ülke Kurları

Gelişmiş Ülke Nominal Kurları					
Ülke	Aralık 2007	75 Hafta	29 Mayıs 2009	En Düşük	En Yüksek
Euro Alanı	1,47		1,41	1,25	1,59
Japonya	112,8		95,59	88,83	112,79
İngiltere	1,99		1,62	1,37	2,03
Gelişmekte Olan Ülke Nominal Kurları					
Ülke	Aralık 2007	75 Hafta	29 Mayıs 2009	En Düşük	En Yüksek
Türkiye	1,17		1,54	1,15	1,79
Brezilya	1,78		1,97	1,56	2,47
Macaristan	172,66		200,87	144,26	247,69
Rusya	24,45		30,84	23,22	36,20
Çin	7,30		6,83	6,82	7,28
Hindistan	39,44		47,12	39,30	51,69
G.Afrika	6,83		7,98	6,76	11,10

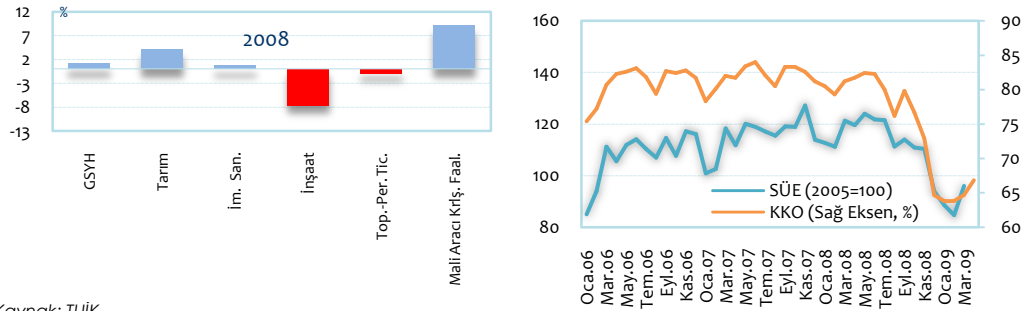
Kaynak: Bloomberg

2009 yılının ilk çeyreğindeki kur dalgalanmalarının azalması ve ABD doları karşısında gelişmekte olan ülke kurlarının nominal değer kazanmasıyla birlikte, gelişmiş ekonomilerde merkez bankalarının faiz indirimlerine devam etmeleri *carry-trade* olanaklarını artırmıştır. Nitekim 2009 yılının ikinci yarısında küresel sermaye hareketlerindeki durgunluğa rağmen *carry-trade* artışı görülmektedir.

1.2 Ulusal Ekonomik Görünüm

Küresel kredi krizinin tüm dünyaya yansımalarıyla birlikte Türkiye ekonomisi 2008 yılında %1,1 ile önceki dönemlere göre daha yavaş büyümüştür. 2008 yılının geneli özellikle inşaat sektörü açısından keskin bir daralma ile sonuçlanmış, imalat sanayindeki hafif büyüme ise küresel krizin etkilerinin henüz hissedilmediği ilk üç dönemdeki performans sayesinde elde edilmiştir. Tarım sektörünün görece daha yüksek büyümesi, 2008 yılının %1,1 büyüme ile sonuçlanmasına yardımcı olmuştur. Yılın genel görünümünü bozan unsur ise krizin derinleşmeye başladığı dördüncü çeyrektir. 2008 yılının dördüncü çeyreğinde görülen %6,2'lik küçülme inşaat, imalat sanayi, toptan ve perakende ticaret ile ulaştırma faaliyet kollarında görülen negatif büyümeler belirleyici olmuştur.

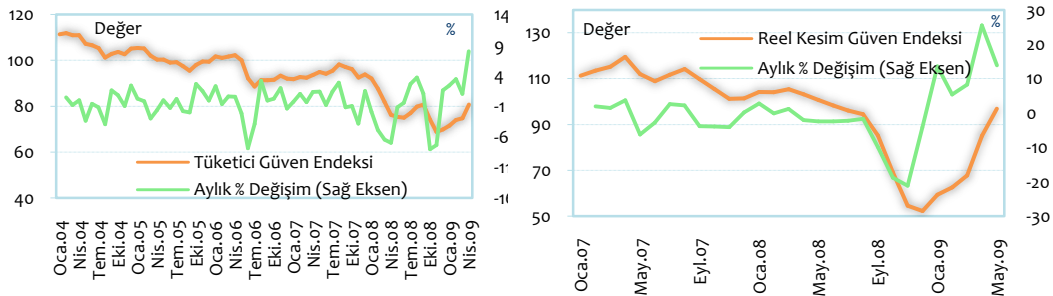
Grafik 1.2-1: GSYH ve Bileşenlerinin Büyüme Hızları, Sanayi Üretimi ile Kapasite Kullanımı

Kaynak: TÜİK

2009 yılının ilk çeyreğine ilişkin beklentiler küçülme yönündedir. Özellikle sanayi üretimine ilişkin 2009 yılının ilk çeyreğinde ortaya çıkan veriler söz konusu beklentinin oluşmasını sağlamaktadır. Nitekim söz konusu dönemde, büyümenin temel belirleyicilerinden olan toplam sanayi üretim endeksi (2005=100) ve cari dönem üretimi hakkında önemli bir gösterge olan imalat sanayi kapasite kullanım oranına bakıldığında, sanayide ciddi üretim düşüşü gözlemlenmiştir. Ancak, bir önceki aya göre toplam sanayi üretim endeksi Mart 2009'da %13,4, kapasite kullanım oranı ise Nisan 2009'da %3,2 artmıştır. Bu göstergeler, krizin dip noktasına ulaştığı ve olumlu seyrin başladığına yönelik işaretler olarak kabul edilebilir.

Grafik 1.2-2: Tüketici ve Reel Kesim Güven Endeksleri

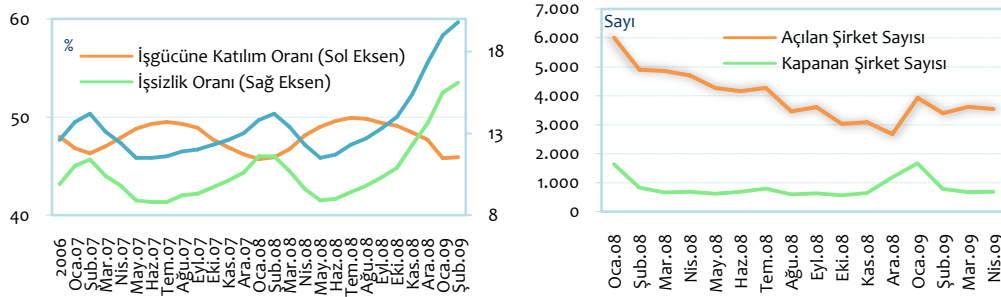
Kaynak: TÜİK, TCMB

Olumluya gidiş yönündeki sinyaller, hanehalkı ve şirketler kesimimin eğilimlerinde de mevcuttur. Hanehalkı kesiminin cari ve gelecek dönem hakkındaki eğilimlerini ve reel kesimin ekonomi hakkındaki görüşlerini yansıtan güven endekslerindeki kötümser eğilim devam etmekle birlikte (her iki endeks 100 puanın altındadır), 2009 ilk çeyreğinde kötümserlik seviyesinde nispi bir iyileşme görülmektedir. Söz konusu endeksler Ocak 2009'dan itibaren yükseliş eğilimine girmiştir. Hanehalkı ve şirketler kesimine yönelik alınan ekonomik tedbir ve teşviklerin, tüketici ve şirketler üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmektedir.

Öte yandan, sanayi üretimi ve kapasite kullanımındaki nispi iyileşme işgücü piyasasına henüz yansımamıştır. Ekonomik aktivitenin görece canlı olduğu dönemlerde de katılaşan işsizlik oranı, kriz sürecinde daha da negatif bir görünüm arz etmeye başlamıştır. Nitekim Şubat 2009'da %16,1 olarak gerçekleşen Türkiye genelinde işsizlik oranı, bir önceki aya göre 0,6 ve bir önceki yılın aynı dönemine göre 4,5 puan yükselmiştir. İşsizlik oranının artan hızla yükselmesi, hanehalkı kesiminin

gelir yaratma kapasitesi açısından olumsuz bir gelişme olup, borçlu hanehalkının yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri açısından risk teşkil etmekte, dolayısıyla bankacılık sektörünün taşıdığı kredi riskinin bir bileşeni olmaya devam etmektedir. Ekonomik aktivitenin göstergelerinden olan açılan ve kapanan şirket sayısına bakıldığında, küresel krize rağmen 2009'un ilk çeyreğinde açılan şirket sayısında ılımlı bir artış olduğu, kapanan şirket sayısında ise nispi bir azalış olduğu gözlenmektedir.

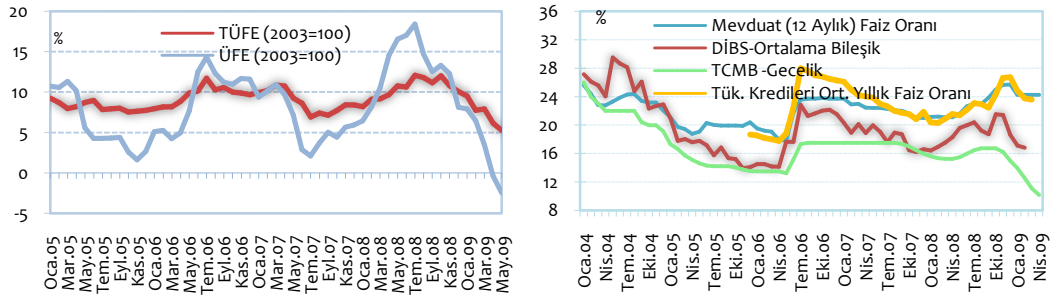
Grafik 1.2-3: İşgücü Göstergeleri ve Açılan/Kapanan Şirket Sayısı

Kaynak: TCMB, TÜİK

İktisadi faaliyetlerdeki yavaşlama, enerji fiyatlarının gerilemesi, iç talepteki daralma ile ÖTV ve KDV indirimlerinin dayanıklı tüketim mallarının fiyatlarını aşağıya çekmesine bağlı olarak hizmet grubu fiyatlarının da azalması neticesinde, enflasyon bir süredir düşüş temayülü göstermektedir. Uygulanan tedbir paketleri çerçevesinde gerçekleşen vergi indirimleri ekonomide hissedilir bir canlanmaya sebep olmuştur. Bazı sektörlerde stok eritme süreci gerçekleşmiş, özellikle binek otomobil, beyaz eşya ve tüketici elektroniği ürünlerinin satışlarında Nisan 2009 itibarıyla canlanma kaydedilmiştir. Hanehalklarının toplam tüketimini artırmaya yönelik bu tedbirler, şirketler kesiminde, özellikle imalat sanayinde faaliyet gösterenler açısından üretimi destekleyici olmuştur. Mamafih, kısa vade için uygulanan bu tedbirlerin nihayetlenmesiyle üretim ve tüketim gelişmelerinin nasıl bir seyir izleyeceği hususu önemini korumaktadır.

Grafik 1.2-4: Enflasyon ve Faiz Oranları

Kaynak: TÜİK, TCMB

Yaşanan küresel ve yerel ekonomik gelişmelerin piyasalar üzerinde de etkileri hissedilmektedir. Nitekim 2008 yılında yapılan artırımlarla %16,75'e kadar yükseltilecek Merkez Bankası politika faiz oranı, uluslararası piyasalardaki sorunların iç ve dış talebi sınırlamaya devam etmesi ve döviz kurlarındaki dalgalanmanın enflasyona etkisinin sınırlı kalması neticesinde belli aralıklarla indirilmiştir. İktisadi faaliyetlerdeki yavaşlamanın derinleşmesi ve fiyatlar üzerindeki baskının azalmasıyla söz konusu oran Haziran 2009'da %8,75'e kadar düşürülmüştür. Yıllık tüketici enflasyonunun Mayıs 2009'da %5,24 gerçekleşmesi ve üretici fiyatlarının %2,46 azalmasıyla birlikte politika faiz oranında ölçülü indirim için alan bulunmaktadır. Ekonomik konjonktür, politika faiz oranının yanı sıra DİBS ve mevduat faizlerinde de ılımlı düşüşler gözlenmesine olanak sağlarken, belirsizliklerin devam etmesi nedeniyle tüketici faiz oranlarında görülen düşüş daha sınırlı kalmaktadır.

Küresel kredi krizinin reel kesime olan etkileri kadar önemli olan bir diğer husus, kamunun mali dengesinde meydana gelen gelişmelerdir. Küresel krizin olumsuz etkilerini hafifletmeye yönelik alınan tedbirler mali dengeyi etkilemektedir. Nisan 2009 bütçe sonuçlarına göre, uygulanan

maliye politikası tedbirleri olumlu sonuç vermiştir. Nitekim dahilde alınan KDV ve ÖTV'de Nisan ayı vergi gelirleri yılın ilk çeyreğine göre daha olumludur. Ancak, Ocak-Nisan 2009 döneminde, bütçe giderleri %24,6, bütçe gelirleri ise sadece %4 artmış, bütçe açığı ise 20 milyar TL'ye çıkmıştır. Ayrıca, önceki yılın aynı dönemine göre, bütçe giderleri içerisinde cari transferler kalemi hızlı büyürken, daralan ithalat hacmine bağlı olarak vergi gelirleri içerisinde ithalde alınan KDV'de %32'lik azalma gözlenmektedir. Dolayısıyla, bütçe hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için 2009 yılının kalan kısmında yeni tedbirler gündeme gelebilecektir.

Tablo 1.2-1: Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Milyon TL	2008 (Gerç.)	Ocak-Nisan 2008 (Gerç.)	2009 (Hedef)	Ocak-Nisan 2009 (Gerç.)	Ocak-Nisan 09 Hedef/Gerç. (%)	Oca.-Nis. 09/08 % Değişim
Bütçe Giderleri	225.967	70.200	259.156	87.435	33,7	24,6
Faiz Hariç Giderler	175.306	52.283	201.656	66.306	32,9	26,8
Personel Giderleri	48.825	16.526	57.211	19.199	33,6	16,2
Mal ve Hizmet Alımı	23.941	5.613	25.454	7.128	28,0	27,0
Cari Transferler	70.116	24.046	87.956	32.008	36,4	33,1
Diğer Kalemler	32.424	6.098	31.035	7.971	25,7	30,7
Faiz Giderleri	50.661	17.916	57.500	21.128	36,7	17,9
Bütçe Gelirleri	208.898	64.751	248.758	67.361	27,1	4,0
Genel Bütçe Gelirleri	202.790	62.446	242.957	64.866	26,7	3,9
Vergi Gelirleri	168.087	53.158	202.090	50.958	25,2	-4,1
Gelir+Kurumlar	54.933	16.313	65.401	16.717	25,6	2,5
KDV (Dahilde Alınan)	16.799	5.751	19.974	6.446	32,3	12,1
KDV (İthalde Alınan)	29.968	9.834	38.500	6.697	17,4	-31,9
ÖTV	41.832	12.678	49.376	12.245	24,8	-3,4
BSMV	3.695	1.263	4.100	1.546	37,7	22,4
Diğer	20.860	7.319	24.739	7.307	-113	-6
Vergi Dışı Gelirler	34.703	9.288	40.867	13.908	34,0	49,7
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	4.369	1.283	3.878	1.364	35,2	6,3
Düzen. ve Denet. Kurumların Gelirleri	1.740	1.022	1.924	1.131	58,8	10,7
Bütçe Dengesi	-17.069	-5.449	-10.398	-20.073	193,0	-268,4
Faiz Dışı Denge	33.592	12.467	47.102	1.055	2,2	-91,5

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Öte yandan, dış pazarlardaki talep düşüşünün etkileri 2009 yılının ilk dört ayında artan oranda belirginleşmiştir. Ocak-Nisan 2009 itibarıyla bir önceki yıla göre ihracat %27,9, ithalat ise %42 azalmış, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise %82,4 oranında gerçekleşmiştir. Türk lirasının reel olarak değer kaybetmesinden kaynaklanan görece avantajın olumlu etkileri, dış talep düşüklüğü nedeniyle ihracat rakamlarına yeterince yansımamaktadır. Nitekim söz konusu dönemde AB ülkelerine yapılan ihracat %41,2 azalmıştır. Avrupa ekonomilerinin büyüme hızında görülen yavaşlama Türkiye'nin ihracat performansını olumsuz etkileyebilecektir.

Tablo 1.2-2: Seçilmiş Ödemeler Dengesi Kalemleri

Milyon Dolar	2006	2007	2008	Ocak Mart 2008	Ocak Mart 2009	Ocak-Mart 08-09 % Değ.
Cari İşlemler Hesabı	-32.051	-38.219	-41.600	-12.303	-1.155	-90,6
Dış Ticaret Dengesi	-40.962	-46.677	-53.097	-12.137	-1.056	-91,3
Sermaye ve Finans Hesabı	32.064	36.622	37.019	11.630	-4.207	-136,2
Doğrudan Yatırımlar (net)	19.261	19.940	15.586	3.500	1.892	-45,9
Yurtdışında	-924	-2.106	-2.585	-993	-356	-64,1
Yurtiçinde	20.185	22.046	18.171	4.493	2.248	-50,0
Portföy Yatırımları (net)	7.373	717	-5.046	-1.316	-3.209	143,8
Hisse Senetleri	1.939	5.138	716	-707	-438	-38,0
Borç Senetleri	9.463	-2.358	-4.486	-115	-1.643	1328,7
Diğer Yatırımlar (net)	11.544	23.997	25.422	9.505	-4.072	-142,8
Ticari Krediler (Yük.)	674	4.231	1.559	1.459	-866	-159,4
Krediler (Yükümlülükler)	19.403	27.595	27.444	7.715	-4.594	-159,5
Genel Hükümet	-5.223	-3.901	742	-978	-544	-44,4
Bankalar	5.814	5.608	2.905	1.300	-2.476	-290,5
Diğer Sektörler	18.812	25.888	23.797	7.393	-1.574	-121,3
Rezerv Varlıklar	-6.114	-8.032	1.057	-59	1.182	-2103,4
Cari Açık/GSYH (%)	6,1	5,9	5,6	-	-	-

Kaynak: TCMB

Diğer taraftan, kur düzeyine ve yurtiçi talebin düşük olmasına bağlı olarak İthalatın hız kesmesi, ödemeler dengesi açısından olumlu iken, büyük ölçüde ara mal ithalatı yapan yerel şirketler açısından ithal ürünlerin pahalılaşması aynı zamanda girdi maliyetlerinin artması sonucunu doğurabilecektir.

Ocak-Mart 2009'da cari açık 2008'in aynı dönemiyle kıyaslandığında %90,6 azalarak 1,2 milyar dolara inmiştir. Makro ekonomik istikrar açısından son yıllarda bir risk unsuru teşkil eden cari açık, dış ticaret gelişmelerine paralel olarak 2008 yılı son çeyreğinden itibaren hız kesmekte ve temel risk faktörü olarak taşıdığı önem azalmaktadır. TL'nin değer kaybetmesi, enerji fiyatlarındaki azalış ve düşük talep cari açığın azalmasına katkıda bulunmaktadır. Öte yandan analiz edilen dönemde, yurtdışı yerleşiklerin yurt içinde yaptıkları net yatırımlar %50 azalışla 2,2 milyar dolar olmuştur. Portföy yatırımlarında ise net 3,2 milyar dolar çıkış yaşanmıştır. Ocak-Mart 2009 döneminde, yurtdışı yerleşik kişiler, hisse senedi piyasasında ve devlet iç borçlanma senedi piyasalarında net satıcı olarak pozisyon almışlardır.

Küresel kredi krizi sürecinde şirketler kesiminin döviz pozisyonu, ekonomik istikrar açısından yakından takip edilmektedir. 2008 sonu itibarıyla finansal kesim dışındaki şirketlerin net döviz pozisyonu açık vermeye devam etmektedir. Ancak, yurtdışından sağlanan toplam 99,6 milyar dolar tutarındaki kredinin 1,3 milyar doları kısa vadeli. Aralık 2008 itibarıyla söz konusu firmaların döviz varlıklarının yükümlülüklerine oranı %51,2'dir.

Tablo 1.2-3: Finansal Kesim Dışındaki Şirketlerin Döviz Varlık ve Yükümlülükleri

Milyar Dolar	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Varlıklar	31,0	38,7	45,7	63,4	77,9	82,4
Mevduat	20,0	24,6	30,9	45,5	54,8	60,4
Menkul Kıymetler	0,9	1,3	1,0	0,9	0,8	0,7
İhracat Alacakları	5,2	7,0	6,7	9,6	12,0	9,6
Yurtdışına Doğrudan Sermaye Yatırımları	4,9	5,8	7,1	7,5	10,2	11,7
Yükümlülükler	50,6	58,9	72,2	99,9	140,1	161,0
Nakdi Krediler	44,1	49,5	61,2	88,1	125,6	146,3
Yurtiçinden Sağlanan Krediler	18,2	20,5	26,4	34,8	46,3	48,1
Kısa Vadeli Döviz Kredileri	0	0	0	0	14,4	15,9
Yurtdışından Sağlanan Krediler	25,9	29,0	34,8	53,3	79,2	98,3
Kısa Vadeli	1,6	1,4	1,2	1,4	1,5	1,3
İthalat Borçları	6,6	9,4	11,0	11,8	14,6	14,7
Döviz Net Pozisyonu	-19,6	-20,2	-26,5	-36,5	-62,3	-78,7

Kaynak: TCMB

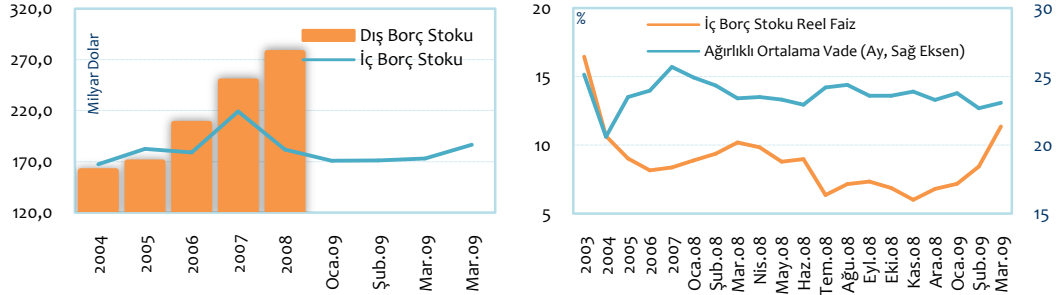
Büyüme, mali disiplin, enflasyon ve cari açık ile eşanlı önem taşıyan diğer bir husus iç ve dış borcun gelişimidir. Aralık 2008'de, 276,8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen toplam brüt dış borç stokunun %44,2'sini özel kesime ait finansal olmayan kuruluşların (kısa ve uzun vadeli) borçları oluşturmaktadır. Bu oranın, 2004 sonunda %26,2 olduğu dikkate alındığında, reel kesimin küresel kredi piyasasına olan bağımlılığının arttığı anlaşılmaktadır. Özel finansal kuruluşların, özel kesimin kısa vadeli borçlar içindeki payı %48,1, uzun vadeli borçlar içindeki payı ise %29,3'tür.

Tablo 1.2-4: Brüt Dış Borç Stoku Göstergeleri

%	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008			
								I	II	III	IV
Kısa Vadeli Borçlar											
Kamu/Toplam	1,6	2,0	2,9	3,2	2,9	2,1	1,8	1,8	1,4	1,8	1,8
Özel/Toplam	12,9	10,7	13,1	16,8	19,7	18,5	15,6	15,6	17,3	18,1	16,5
Özel Finansal Kuruluşlar/Özel	47,7	39,2	44,4	48,4	51,5	54,0	42,8	41,6	44,8	47,5	48,1
Özel Finansal Olmayan Kuruluşlar/Özel	52,3	60,8	55,6	51,6	48,5	46,0	57,2	58,4	55,2	52,5	51,9
Uzun Vadeli Borçlar											
Kamu/Toplam	61,4	64,8	63,2	57,1	47,8	40,0	34,1	32,6	31,4	30,3	31,3
Özel/Toplam	24,2	22,5	20,9	22,8	29,7	39,4	48,6	50,0	49,9	49,8	50,4
Özel Finansal Kuruluşlar/Özel	17,4	16,4	17,6	23,2	31,6	34,7	34,5	33,3	31,8	31,5	29,3
Özel Finansal Olmayan Kuruluşlar/Özel	82,6	83,6	82,4	76,8	68,4	65,3	65,5	66,7	68,2	68,5	70,7
Finansal Olm. Kuruluşlar /Toplam	26,7	25,3	24,5	26,2	29,8	34,3	40,7	42,5	43,6	43,6	44,2
Toplam Dış Borç Stoku/GSYH	57,7	56,2	47,3	41,2	35,0	39,0	37,5	-	-	-	37,3

Kaynak: HM

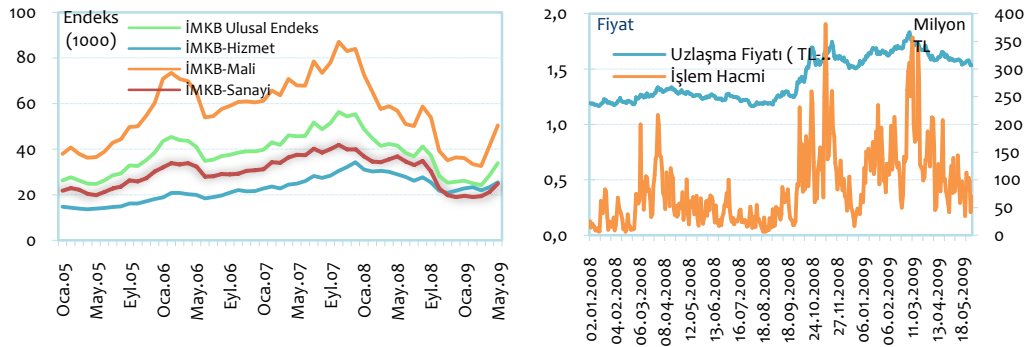
Grafik 1.2-5: Borç Stokları, İç Borç Stoku Reel Faizi ve Ortalama Vadesi

Kaynak: HM

Diğer taraftan, temel strateji olarak büyük ölçüde TL cinsinden ve sabit faizli araçlara dayalı oluşturulan iç borç stokunun reel faizinde ılımlı bir yükseliş kaydedilmektedir. Ayrıca, son birkaç aydır iç borç stokunun ağırlıklı ortalama vadesinde yatay yönlü bir seyir izlenmektedir. Küresel finansal dalgalanmalar ve belirsizliklerin devam etmesi halinde, iç borcun vadesinin ve faiz yapısının olumsuz etkilenmesi ihtimal dahilindedir.

Grafik 1.2-6: İMKB Endeksleri ve VOB Göstergeleri

Kaynak: TCMB

İç ve dış şoklar İMKB'ye de yansımaya devam etmektedir. Ulusal endeks zaman zaman yükseliş yönlü olsa bile, Eylül 2008'de başlayan sert düşüş eğilimini Mart 2009'a kadar korumuştur. Ancak Nisan ve Mayıs 2009 kısmen düzelen beklentilerin etkisiyle İMKB'de ciddi bir toparlanma eğilimi görülmektedir. Vadeli İşlemler Borsasında TL-dolar sözleşmeleri işlem hacmi olarak son aylarda dalgalanarak azalma eğilimi gösterirken oluşan uzlaşma fiyatları yatay bir seyir izlemektedir.

Euro alanında belirtileri görülen iktisadi durgunluğun Türkiye'nin dış talebine yönelik olumsuz etkisi ile küresel kriz ortamında kredi kanallarının etkin çalışmaması ve reel kesim ile hanehalklarının borçluluk düzeyinin yarattığı kredi riski varlığını sürdüren gelişmelerdir. Küresel krizin ne kadar süreceği konusundaki belirsizlikler devam etmekte birlikte, krizin dip noktasına erişmiş olabileceği ve toparlanma sürecine girildiği konusunda önemli sinyaller bulunmaktadır. Ayrıca, hanehalkı ve şirketler kesiminin mevcut risklerini asgariye indirmeye yönelik olarak vergi indirimlerini de kapsayan bir takım önlemler alınmıştır ve alınmaya devam edilmektedir. Şirketlerin üretimini, hanehalkının tüketimini teşvik eden bu önlemler yılın ilk çeyreğinde olmasa bile Nisan ve Mayıs 2009'da sonuç vermiş gözükmemektedir. Buna ilaveten, sektörel ve bölgesel teşvikleri içeren son önlemlerin (işe alınan ilave personelin SSK primlerinin ödenmesi, işsizlere iş kurma desteği, vergi indirimi kapsayan yatırım teşvikleri ile KOBİ'lere yönelik kredi garanti sistemi) hanehalkı ve şirketler kesimini rahatlatması beklenmektedir. Dolayısıyla, Mart 2009 itibarıyla kredilerde görülen yavaşlama eğiliminin yılın ikinci yarısında nasıl bir seyir izleyeceği, alınan önlemlerin iç talep üzerinde yarattığı net etkiye ve dış ekonomik gelişmelere bağlıdır.

Kutu 1: Küresel Kriz Ortamında Hanehalkı ve Şirketler Kesimi

Küresel kredi kriz sebebiyle daralan iç ve dış talep, hanehalkları ve şirketler kesimi üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır. Özellikle, borçluluk açısından risk taşıyan hanehalklarının tüketici kredilerine olan erişimi azalmakta, borçluluk açısından durumu iyi olan hanehalkları ise güvensizlik ortamında harcama eğilimini azaltarak toplam talebin daha da aşağıya inmesine sebep olmaktadır. Bu çerçevede, hanehalklarının tüketim eğilimini yansıtan yükümlülükleri ile varlıklarının analizini yapmakta fayda görülmektedir.

Tablo: Hanehalkı Varlık ve Yükümlülükleri

Milyar TL	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Mar.09
Varlıklar							
Birey. Emek. Fon.	0,0	0,3	1,2	2,8	4,6	6,0	6,9
Hisse Senedi	9,2	12,4	15,8	15,7	17,5	10,8	12,6
Kamu Borç. K. (DİBS+Eurobond)	36,1	41,0	33,3	27,7	19,2	19,7	20,7
Tas. Mev., Kat. Fon. ve Cari Hes.	100,9	124,6	147,8	185,4	215,5	288,0	300,0
Dolaşımdaki Para	9,8	12,4	18,2	24,4	25,0	29,3	31,9
Toplam	156,0	190,8	216,4	256,0	281,8	353,8	372,1
Yükümlülükler							
Tüketici Kred.	5,9	12,8	29,7	48,0	68,9	85,2	85,2
Kre. Kart. Borç Bakiyesi	1,7	4,4	7,5	10,7	12,6	14,7	14,2
Tük. Finans. Şir. Kred.	0,4	0,9	1,8	1,2	1,3	1,2	1,1
Toplam	8,0	18,1	38,9	59,9	82,7	101,6	100,5
Yükümlülükler/Varlıklar (%)	5,1	9,5	18,0	23,4	29,3	28,7	27,0
Birey. Kred./ Özel Nihai Tük. Harc. (%)	2,5	4,5	8,4	11,2	13,2	14,6	-

2005, 2006 ve 2007 yılı verileri bankalar, katılım bankaları ve tüketici finansman şirketlerince kullanılan tüketici kredileri ile bu kredilere ilişkin tahsil gecikmiş alacakları, taksitli kredi kartı borç bakiyeleri ile tahsil gecikmiş kredi kartı alacaklarını içermektedir. Kredi tutarları, tahsil gecikmiş alacakları da içeren brüt rakamlardır. Kredi kartı borç bakiyesi, taksitli kredi kartı borç bakiyesi ile taktipteki kredi kartı alacaklarından oluşmaktadır.

Kaynak: BDDK, TÜİK, SPK, TCMB, HM.

Mart 2009 itibarıyla, hisse senetlerindeki değer kaybına ve inen faizler nedeniyle varlık getirilerinin azalmasına rağmen hanehalklarının toplam varlıkları hız keserek büyümektedir. Yükümlülükler açısından bakıldığında, kredi kullanımındaki yavaşlama özellikle kredi kartlarında belirgindir. Yükümlülüklerin varlıklara oranı Aralık 2008'e göre 1,7 puan düşerek %27'ye inmiştir. Netice olarak hanehalklarının borçlanma oranının çok yüksek olmadığı ve yönetilebilir olduğu değerlendirilmektedir.

Öte yandan şirketler kesiminde görülen en önemli kısıt, iç ve dış talebin düşmesi ve kredi kanallarının daralmasıdır. Özellikle, borçluluk seviyesi yüksek ve kriz ortamında kredibilitesi azalan şirketler yeni borçlanma kanallarına erişmede güçlük çekmekte ve mevcut borçlarını çevirmekte zorlanmaktadır. Nitekim toplam kredilerde, özellikle KOBİ kredilerinde görülen tahsil gecikmiş alacakların tutarındaki artış, şirketler kesiminin karşı karşıya olduğu güçlüklerin bir göstergesidir.

Tablo: Özel Sektörün (Bankalar Hariç) Yurtdışı Kısa Vadeli Borcunun Vade Dağılımı

Milyon ABD Doları	2009									2010			1 yıla kadar toplam
	Nis.	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca.	Şub	Mar	
Uzun Vadeli	2.514	2.935	3.881	2.485	2.548	3.861	3.790	3.029	3.226	2.718	1.751	2.575	35.313
Bankacılık Dışı Fin. Kur.	418	638	660	523	807	562	463	488	766	438	223	501	6.487
Finansal Olmayan	2.096	2.297	3.221	1.962	1.741	3.299	3.327	2.541	2.460	2.280	1.528	2.074	28.826
Kısa Vadeli(*)	326	140	309	112	113	152	51	144	134	375	44	41	1.941
Bankacılık Dışı Fin. Kur.	63	56	45	29	28	31	13	20	19	11	18	17	350
Finansal Olmayan	263	84	264	83	85	121	38	124	115	364	26	24	1.591
Toplam	2.840	3.075	4.190	2.597	2.661	4.013	3.841	3.173	3.360	3.093	1.795	2.616	37.254

(*) Ticari krediler hariç. Kaynak: TCMB

Bu çerçevede, şirketler kesiminin diğer risk göstergesi yurtdışından sağlanan kısa vadeli borçların, mevcut ekonomik konjonktürde geri ödenmesinde yaşanabilecek olası güçlüklerdir. TCMB istatistiklerine göre, Haziran-Aralık 2009 döneminde toplam 23,8 milyar dolarlık borç geri ödemesi söz konusudur. Buna ilaveten, TCMB verilerine göre Nisan 2009 itibarıyla protesto edilen senet sayısı ve tutarında yılın ilk dört ayında azalma eğilimi olsa bile, geçen yılın aynı dönemine göre tutar açısından %23 artış olmasından, yurt içi ticari faaliyetlerde mevcut olan stresin devam ettiği anlaşılmaktadır. KOBİ'lere yönelik uygulamaya giren kredi garanti sistemi söz konusu stresleri azaltmaya yöneliktir. Makro ekonomik ve finansal istikrar açısından, şirketlerin maruz kaldığı riskleri minimize etmeye yönelik yeni tedbirlerin, ekonomik koşulların elverdiği ölçüde, gündeme gelmesi beklenmektedir.

2 FİNANSAL SEKTÖR GÖRÜNÜMÜ

2.1 Finansal Sektörün Genel Görünümü

2.1.1 Finansal Sektörün Aktif Gelişimi

2009 yılı ilk çeyrek itibarıyla Türk finans sektörünün aktif büyüklüğü, bir önceki yılsonuna göre %0,3 oranında azalarak 945,2 milyar TL seviyesine gerilemiştir. Banka, tüketici finansman şirketleri, menkul kıymet yatırım fonları ve emeklilik şirketlerinin aktif büyüklüklerindeki artışa rağmen finansal kiralama, faktoring, sigortacılık, menkul kıymet yatırım ortaklıkları ve gayrimenkul kıymet yatırım ortaklıklarının büyüme performansı genel büyümeye hızını olumsuz etkilemiştir. Buna karşılık, söz konusu dönemde bankacılık sektörünün toplam aktifleri %2,9 oranında artmıştır. Küresel olarak bankacılık sektörü zor bir dönem geçirmesine rağmen Mart 2009 döneminde Türk bankacılık sektörünün görece iyi performansı dikkat çekmektedir. Aynı dönemde TCMB tarafından gerçekleştirilen faiz indirimleri ve İMKB'de yaşanan olumlu seyir nedeniyle menkul kıymet yatırım fonlarının getirileri yükselirken aktif büyüklüklerinde de %19,7 ile finansal sektörde aktiflerdeki en yüksek oransal artış yaşanmıştır. Bu dönemde menkul kıymet yatırım ortaklıklarının aktif büyüklüğü ise %8,2 oranında azalmıştır.

Tablo 2.1-1: Finans Sektörünün Aktif Büyüklüğü

(Milyar TL)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009/03	% Dağılım Mar.09
TCMB (2)	74,1	76,5	74,7	90,1	104,4	106,6	113,4	122,7	12,8
Bankalar	216,7	255,0	313,8	406,9	499,5	581,6	732,8	754,2	78,7
Finansal Kiralama Şirketleri	3,8	5,0	6,7	6,1	10,0	13,7	17,2	16,9	1,8
Faktoring Şirketleri	2,1	2,9	4,1	5,3	6,3	7,4	7,8	7,2	0,8
Tüketici Fin. Şirketleri	0,5	0,8	1,5	2,5	3,4	3,9	4,7	4,8	0,5
Sigorta Şirketleri	5,4	7,6	9,8	14,4	17,4	22,1	26,5	14,8	1,5
Emeklilik Şirketleri	0,0	3,3	4,2	5,7	7,2	9,5	12,2	12,9	1,3
Menk. Kıym. Aracı Kur.(1)	1,0	1,3	1,0	2,6	2,7	3,8	4,2	4,2	0,4
Menk. Kıym. Yat. Ortaklıkları	0,1	0,2	0,3	0,5	0,5	0,7	0,6	0,6	0,1
Menk. Kıym. Yat. Fonları	9,3	19,9	24,4	29,4	22,0	26,4	24,0	28,7	3,0
Gayrimenkul Yat. Ortaklıkları	1,1	1,2	1,4	2,2	2,5	3,9	4,3	4,3	0,4
Toplam	314,1	370,4	437,7	560,0	668,6	770,1	935,5	958,4	100,0

Kaynak: BDDK, TCMB, HM, SPK, TSRSB, TSPAKB, TÜİK

(1) Raporun hazırlandığı tarih itibarıyla Mart 2009 verisi henüz yayımlanmadığından Aralık 2008 verisi kullanılmıştır.

(2) TCMB verileri, TCMB analitik bilançosundan elde edilmiştir.

2.1.2 Yurt İçi ve Yurt Dışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri

2009 yılı ilk çeyreğinde yurt içi yerleşiklere ait portföy yatırımlarının toplam büyüklüğü 2008 yılsonuna göre %4,2 oranında artarak 566,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2008 Aralık ayına göre TL mevduat ve repo yatırımları Mart 2009 döneminde azalırken diğer yatırım kalemlerinde artış görülmüştür. Oransal olarak en yüksek artış ise kıymetli maden hesaplarında %70 oranında gerçekleşmiştir. İnen faiz oranları ile birlikte en yüksek düşüş %4,5 ile repo yatırımlarında gerçekleşmiştir.

Portföyün dağılımına bakıldığında 2008 Aralık ayında %77,8 olan mevduatın ve toplanan fonların payının Mart 2009'da %76,1 olduğu görülmektedir. TL mevduatın portföyün dağılımındaki payı azalırken YP mevduat ve toplanan fonların oranında hafif bir artış gözlemlenmektedir.

Bir önceki yıl ilk üç aylık döneme göre kıyaslandığında, 2009 yılı ilk çeyreğinde en yüksek artışın yine kıymetli maden hesabı yatırım araçlarında gerçekleştiği görülmektedir. Kriz koşullarında güvenli liman olarak görülen altına karşı talebin global piyasalarda kuvvetlenmesinin yurt içi yerleşiklerin talebinin de bu yöne kaymasına yol açması nedeniyle kıymetli maden hesaplarındaki artış % 123,6 oranında gerçekleşmiştir. Yurt içi yerleşiklerin kıymetli maden hesapları tercihi dışında, emeklilik yatırım fonları, Eurobond ve katılım bankalarınca toplanan fonlar sırasıyla %43,9, %31,9 ve %32,3 oranında artmıştır.

Yurtdışı yerleşiklere ait portföy yatırımlarının toplam büyüklüğü, Mart 2009 döneminde 2008 yılı Mart ayına göre %43,5 oranında azalarak 44,8 milyar TL'ye gerilemiştir. Yurtdışı yerleşiklerin en önemli yatırım tercihi olan hisse senedi yatırımları dünya genelinde devam etmekte olan finansal dalgalanmanın etkisiyle 2009 yılı ilk çeyreğinde %48,3 oranında azalmıştır. Yurtdışı yerleşiklerin DİBS yatırımları da benzer bir seyir izleyerek %49,2 oranında azalmıştır.

Yurtdışı yerleşiklerin toplam portföy yatırımlarında 2009 yılı ilk çeyrekte Aralık 2008 dönemine kıyasla %12,5 oranında bir azalma söz konusudur. Hisse senedi yatırımları aynı dönemde %12,4 ve DİBS yatırımları %18,1 azalmıştır.

Tablo 2.1-2: Yurtiçi ve Yurtdışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri

Yurtiçi Yerleşikler (Milyon TL)	2007	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Yurtiçi % Dağ.	Genel % Dağ.	% Değ.	
						Mar.09	Mar.09	Mar.09- Mar.08	Mar.09- Dec.08
TL Mevduat	206.081	228.596	244.305	262.738	261.513	45,9	40,7	18,2	-0,5
DTH	111.619	127.933	126.069	141.858	149.266	26,2	23,3	20,5	5,2
Kıym. Mad. Hesap.	163	298	322	344	588	0,1	0,1	123,6	70,9
Kat. Bnk. Top. Fonlar	14.626	17.096	17.432	18.638	21.255	3,7	3,3	32,3	14,0
DİBS	56.852	62.006	61.516	63.237	67.594	11,9	10,5	12,0	6,9
Eurobond	4.309	3.961	4.090	4.867	5.467	1,0	0,9	31,9	12,3
Yatırım Fonları	26.381	24.440	24.855	23.979	28.719	5,0	4,5	7,8	19,8
Repo	2.733	2.484	2.830	2.199	2.099	0,4	0,3	-10,5	-4,5
Emek. Yat.Fonları	4.566	5.167	5.808	6.373	6.878	1,2	1,1	43,9	7,9
Sigorta Prim Üretimi	10.931	6.239	8.857	11.779	3.256	0,6	0,5	0,1	-72,4
Hisse Senedi	31.070	22.981	25.143	20.040	23.468	4,1	3,7	-1,6	17,1
Ara toplam	458.392	494.962	512.362	543.942	570.103	100	88,8	17,2	4,8
Yurtdışı yerleşikler (Milyon Dolar)									
Hisse Senedi	69.876	43.482	45.777	27.150	23.773	53	3,7	-48,3	-12,4
DİBS	30.363	27.600	24.396	16.920	13.861	30,9	2,2	-49,2	-18,1
Eurobond	378	600	680	595	783	1,7	0,1	90,0	31,6
Mevduat	4.984	5.466	6.940	6.553	6.403	14,3	1,0	14,1	-2,3
Ara toplam	105.601	77.148	77.793	51.218	44.820	100	7,0	-43,5	-12,5
GENEL TOPLAM (Milyon TL)	581.385	589.368	608.172	622.306	641.977	-	100	9,8	3,2

Kaynak: BDDK, SPK, İMKB, TCMB, MKK, Hazine Not: K. % Dağılım = Kısmi % Dağılım , G. % Dağılım = Genel % Dağılım

2.2 Bankacılık Sektörü Görünümü

2.2.1 Piyasa Yapısı Görünümü

Bankacılık sektöründe 2009 yılının ilk çeyreğinde şube sayısında sınırlı bir artış yaşanmış, personel sayısı ise 2002 yılından beri ilk kez azalmıştır. Yaşanan küresel krizin etkisiyle iç talepte yaşanan daralma şubeleşmede büyümeyi sınırlandırmıştır. Sektörde alternatif dağıtım kanallarından etkili faydalanılmaya devam edilmektedir. Önümüzdeki dönemde de alternatif dağıtım kanallarının yeni teknolojilerle desteklenerek büyümesi beklenmektedir. Geçen yılın aynı dönemine göre %18 büyüyen internet bankacılığı müşterilere işlem yapma kolaylığı sağlarken bankaların işlem maliyetlerini ve şubelerin iş yükünü azaltmaktadır. Bu nedenle önemli bir büyüme potansiyeline sahiptir. Mevduat hesap sayısında dalgalı bir yapı gözlenmekle birlikte geçen yılın Eylül ayından itibaren müşteri güveninin tesis edilmesine bağlı olarak mevduat hesap sayısı artmaya başlamıştır. Katılım hesap sayısında ise istikrarlı artış devam etmektedir. Kredi müşteri sayısında dalgalı bir yapı gözlenmektedir. Takibe düşen toplam kredi kartı müşteri sayısının toplam kredi kartı müşteri sayısına oranı geçen yılsonuna göre 1,1 puan artarak %7,3'e ulaşmıştır. Söz konusu oranda ekonomide toparlanma belirginleşinceye kadar artış yaşanması beklenmektedir.

Tablo 2.2-1: Bankacılığın Operasyonel Göstergeleri

	2005	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Mart.09- Ara.08 Değişim
Banka Sayısı	51	50	50	50	50	50	50	50	0
Kamu Mevduat Bankaları	3	3	3	3	3	3	3	3	0
Özel Mevduat Bankaları	17	14	12	11	11	11	11	11	0
TMSF Bünyesindeki Bankalar	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Yabancı Mevduat Bankaları	13	15	17	18	18	18	18	18	0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	13	13	13	13	13	13	13	0
Katılım Bankaları	4	4	4	4	4	4	4	4	0
Şube Sayısı	6.537	7.296	8.117	8.378	8.722	9.036	9.304	9.344	40
Mevduat Bankaları	6.220	6898	7.653	7886	8.203	8.470	8.724	8.758	34
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	25	42	42	44	48	50	44	46	2
Katılım Bankaları	292	356	422	448	471	516	536	540	4
Personel Sayısı	138.724	150.793	167.760	173.075	177.175	181.527	182.667	182.120	-547
Mevduat Bankaları	127.851	138.426	153.212	157.942	161.483	165.283	166.328	165.768	-560
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5.126	5.255	5.361	5.395	5.378	5.376	5.307	5.279	-28
Katılım Bankaları	5.747	7.112	9.187	9.738	10.314	10.868	11.032	11.073	41
ATM Sayısı	14.836	16.513	18.795	19.500	20.451	21.200	21.953	22.291	338
POS Sayısı (Bin Adet)	1.141	1.283	1.629	1.697	1.818	1.847	1.886	1.891	5
Intern. Bank.Aktif Müşt.Say. (Bin Ad.)	3.177	3.368	4.274	4.587	4.797	4.983	5.169	5.419	250
Mevduat Hesabı Sayısı (Bin Adet)	82.958	86.131	91.063	94.400	87.011	92.712	91.101	93.681	2.580
Katılma Hesabı Sayısı (Bin Adet)	1.202	1.414	1.623	1.697	1.751	1.841	1.855	2.140	285
Kredi Müşteri Sayısı (Bin Adet)	29.153	30.685	35.403	34.343	36.044	41.385	36.693	38.260	1.567
Kredi Kartı Müşteri Sayısı (Bin Adet)	25.155	25.580	27.658	24.284	25.070	25.269	25.677	25.649	-28
Kr. Kartı Tak. Düş.Müş. Say.(Bin Ad.)	755	1.008	1.086	1.268	1.272	1.335	1.575	1.864	289

Kaynak: BDDK, BKM

2.2.2 Performans Göstergelerinin Değişimi

Bankacılık sektörünün performans göstergeleri takipteki alacaklardaki artış dışında pozitif görünümünü korumaktadır. Sermaye yeterlilik rasyosu Mart 2009 son bir yılın en yüksek değerine ulaşmıştır. Sektör özkaynak yapısı itibarıyla güçlü bir konumdadır. Likidite göstergesinin artış göstermesi borç ödeyebilirlik kapasitesi açısından olumlu bulunmaktadır. Yabancı para net genel pozisyonun özkaynaklara oranı sektörün kur riskinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Üretim ve talepteki daralmanın reel kesimin kredi ödeyebilirlik gücünü azaltması, tahsili gecikmiş alacakların geçen yılın son çeyreğinden itibaren hızlı bir şekilde artmasına neden olmuştur. Bu artışın bir miktar daha devam etmesi beklenmektedir. Genel anlamda kârlılık göstergelerinde bir bozulma gözlenmemesi, takipteki alacakların artması dikkate alınarak sektör için bir güvenlik kalkını oluşturmaktadır. Sektörün faiz dışı gelirlerinin faiz dışı giderlerinin %'ünü karşılamasıyla söz konusu rasyoda son iki yılın en yüksek değerine ulaşılmış olup, bu durum kârlılığın sürdürülmesi için olumlu bulunmaktadır.

Tablo 2.2-2: Bankacılık Sektörünün Finansal Sağlamlık Göstergeleri

(%)	2005	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu	23,7	22,3	18,9	17,2	16,8	17,5	18,0	18,5
Serbest Sermaye/Toplam Özkaynaklar	65,7	72,6	75,3	75,5	75,2	76,2	77,0	78,5
Toplam Özkaynaklar/Toplam Yab. Kaynaklar (1)	15,5	13,5	15,0	13,6	13,3	13,9	13,4	13,9
Toplam Özkaynaklar/Toplam Aktifler	13,4	11,9	13,0	12,0	11,7	12,2	11,8	12,2
Krediler/Toplam Özkaynaklar	286,0	367,8	376,6	420,7	444,1	434,8	425,7	399,2
Likidite Göstergesi (2)	51,8	50,3	47,0	46,3	44,7	38,3	34,4	37,2
Yab. Para Net Genel Poz. /Özkaynaklar	-0,2	0,5	-0,3	1,2	0,2	-0,8	0,0	0,6
Bilanço dışı İşlemler/Toplam Aktifler	55,5	66,3	66,3	76,1	75,4	70,1	64,9	70,1
Takipteki Alacaklar/Brüt Krediler	4,8	3,8	3,5	3,1	3,1	3,1	3,6	4,5
T.G.A. Karşılığı/Takipteki Alacaklar	88,7	89,7	86,8	84,8	82,5	80,5	79,9	77,5
Bireysel Krediler/Toplam Krediler	31,1	32,3	33,2	31,8	32,4	32,8	32,1	31,8
Kâr Eden Banka Sayısı/Toplam Banka Sayısı	45/51	41/50	46/50	40/50	44/50	46/50	45/50	47/50
Kâr Eden Bankaların Aktifleri/Toplam Aktifler	93,9	99,4	99,3	99,0	99,5	99,9	99,9	99,8
Vergi Sonrası Aktif Kârlılığı (ROA)	1,7	2,5	2,8	2,8	2,5	2,2	2,0	2,1
Vergi Sonrası Özkaynak Kârlılığı (ROE)	10,9	19,2	21,8	21,9	20,0	18,2	16,5	17,3
Prov. Son. Net Faiz Gel./Toplam Brüt Gel.(3)	30,8	26,9	26,7	27,0	26,8	26,3	24,8	25,3
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler	52,0	79,3	72,3	73,9	72,6	68,4	65,5	75,0

(1) Toplam Yabancı Yükümlülükler=Toplam Yükümlülükler-Toplam Özkaynaklar

(2) Likidite Göstergesi = (Nakit Değerler+Bankalardan (Merkez Bankası ve Para Piyasalarından Alacaklar dahil) Alacaklar+Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler+Satılmaya Hazır Menkul Değerler+Zorunlu Karşılıklar)/((Mevduat+Bankalara (Merkez Bankası ve Para Piyasalarına Borçlar dahil) Borçlar)

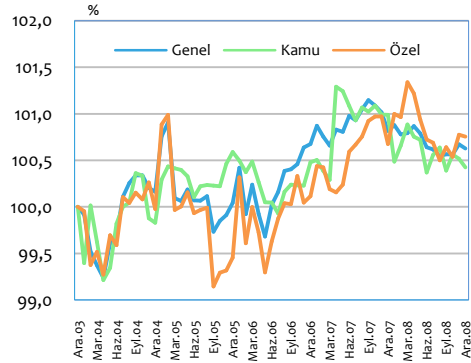
(3) Toplam Brüt Gelirler= Faiz Gelirleri+Faiz Dışı Gelirler

Bankacılık sektörünün performansını izlemek amacıyla oluşturulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Performans Endeksi (BDDK-PE) 2008 yılının ortasından itibaren durağan bir yapıda seyrettikten sonra Mart 2009'da yükselmiştir.

- BDDK-PE'nin bileşenleri incelendiğinde, küresel krizin yarattığı olumsuzluklara rağmen, aktif kalitesi dışında tüm bileşenlerin arttığı görülmektedir.
- Likidite bileşeninin önceki çeyreğe göre hafif bir artış göstermesi borç ödeme gücü açısından olumlu bulunmaktadır.
- Sektörün sermaye yeterliliği rasyosu ve serbest sermayesinde yaşanan artışlar sonucu özkaynak bileşeni son bir yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.
- Kur riski bileşeni baz yılı değeri civarında hareket etmekte olup sektörün kur riskinin düşük olduğunu göstermektedir.
- Kârlılık göstergesi son iki çeyrekte düşme eğilimini terk edip hızlı bir artışla PE'nin baz yılından beri en yüksek değerini almıştır. Sektörün kârı kredi riski ve beklenmeyen olumsuzluklara karşı önemli bir koruma işlevi görmektedir.
- Endeks bileşenleri içinde düşen tek bileşen aktif kalitesidir. Söz konusu gelişmede iç talepteki daralmanın etkisiyle takipteki alacakların artması ve özellikle kredilerdeki yavaşlama sonucu kredi/mevduat oranının düşme eğilimini devam ettirmesi etkili olmuştur.
- Performans endeksi, banka grupları bazında değerlendirildiğinde, özel banka grubunun kamu bankalarına göre 2008 yılı boyunca gösterdiği görece yüksek seyrini 2009 yılının ilk üç ayında da koruduğu görülmektedir.

Tablo 2.2-3: Bankacılık Sektörü Performans Endeksi

Dönem	PE	Likidite	Öz-kaynak	Kur Riski	Kârlılık	Aktif Kalitesi
2003	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2004	100,2	100,2	99,6	100,1	99,8	101,2
2005	100,0	100,7	99,4	99,8	98,6	102,1
2006	100,7	100,5	99,5	100,1	100,5	102,8
2007	100,8	101,8	99,7	99,2	100,9	103,1
03/2008	100,8	101,7	99,1	99,2	101,1	103,3
06/2008	100,6	101,5	98,8	98,7	101,3	103,3
09/2008	100,6	101,8	99,2	98,7	100,4	103,4
12/2008	100,6	101,8	99,1	100,0	99,7	103,2
03/2009	101,1	101,9	99,5	100,0	101,6	103,0

Merkez Bankası'nın hızlı faiz indirimlerine bağlı olarak mevduat faizlerinde yaşanan önemli düşüşler sonucu faiz marjında geçen çeyreğe göre 2 puanlık bir düşüş olmuştur. Buna bağlı olarak faiz marjının son dört yılın en düşük değerine inmesi finansal aracılık fonksiyonu açısından olumlu bulunmaktadır. İç talepteki canlanmaya bağlı olarak faiz marjındaki daralmanın kredi talebini olumlu etkilemesi söz konusu olabilecektir.

Tablo 2.2-4: Aracılık Maliyetlerindeki Gelişmeler

(%)	2005	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
(a) Mudiye ödenen net faiz (c-b)	16,6	19,7	18,3	18,2	19,3	19,9	21,7	15,4
(b) Mudi tarafından ödenen vergi (puan)	3,6	3,5	3,2	3,2	3,4	3,5	3,9	2,7
(c) Bankaca ödenen faiz	20,2	23,2	21,5	21,4	22,7	23,4	25,6	18,1
(d) Mevduat üzerindeki kamusal yük (puan)	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,0
(e) Kredi faiz oranı (c+d)	21,4	24,4	22,7	22,6	24,0	24,8	27,0	19,1
(f) Kredi müşterisine ödenen vergiler (puan)	0,7	1,0	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1	0,8
(g) Müşteri üzerindeki top. kredi maliyeti (e+f)	22,1	25,4	23,6	23,5	24,9	25,8	28,1	19,9
(h) Faiz marjı (puan) (g-a)	5,5	5,7	5,3	5,3	5,6	5,8	6,4	4,4
(i) Top. kredi maliyeti içeri. kam. yük. payı (h/g)	25,0	22,4	22,5	22,6	22,6	22,7	22,8	22,3

(a) Söz konusu dönemlerdeki kamusal yükümlülükler düşüldükten sonra mudinin eline geçen net faiz oranıdır.

(b) Tasarruf sahipleri üzerindeki gelir vergisi stopajı gibi alınan kamusal yükümlülüklerdir.

(c) Banka tarafından mudiye verilen 1 ay vadeli yıllık TL mevduat faiz oranıdır.

(d) Banka tarafından mudiden toplanan fonlar üzerindeki TMSF primi, BDDK giderlerine katılma payı ve zorunlu karşılık yükümlülüklerinden oluşan kamusal nitelikli ödemelerdir.

(e) Banka tarafından kâr ve operasyonel gider marjları sıfır varsayılarak hesaplanan başa baş kredi faiz oranıdır.

(f) Kurumsal kredi müşterisi üzerindeki BSMV ile gider kabul edilen vergilerin vergi matrahından düşülmesinin maliyet azaltıcı etkisi dikkate alınmıştır.

Kutu 2: Türk Bankacılık Sektöründe Sermaye Yapısının Analizi

Mart 2009	Bankanın Toplam Aktifler İçindeki Payı (%)	Hissedarların Kamu, Özel ve Yabancı Dağılımı (%)							
		Küresel Sermaye Payı (%)							
Banka Adı		Kamu	Özel	Oransal Pay(*)	Borsa Payı	Toplam (**)	Toplam (2007)	Toplam (2008)	
ABN AMRO BANK N.V.	0,2	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
ADABANK A.Ş.	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
AKBANK T.A.Ş.	11,3	0,0	65,3	10,3	24,3	34,6	48,9	36,0	
ALTERNATİFBANK A.Ş.	0,4	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	
ANADOLUBANK A.Ş.	0,5	0,0	99,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
ARAP TÜRK BANKASI A.Ş.	0,1	15,4	20,6	64,0	0,0	64,0	65,0	64,0	
BANK MELLAT	0,1	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
BANKPOZİTİF KREDİ VE KALKINMA BANKASI	0,2	0,0	35,0	65,0	0,0	65,0	57,6	65,0	
BİRLEŞİK FON BANKASI A.Ş.	0,1	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
CALYON YATIRIM BANKASI TÜRK A.Ş.	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
CITIBANK A.Ş.	0,8	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
AKTİF YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
DENİZBANK A.Ş.	2,7	0,0	0,2	75,0	24,8	99,8	100,0	99,8	
DEUTSCHE BANK A.Ş.	0,1	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
DİLER YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
FİNANSBANK A.Ş.	3,6	0,0	0,2	53,2	46,5	99,8	90,3	99,8	
FORTİS BANK A.Ş.	1,5	0,0	5,8	65,0	29,2	94,2	97,9	94,2	
GSD YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
HABİB BANK LİMİTED	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
HSBC BANK A.Ş.	1,9	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
İLLER BANKASI	0,9	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
JP MORGAN CHASE BANK NATIONAL	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
MERRILL LYNCH YATIRIM BANK A.Ş.	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
MILLENNIUM BANK A.Ş.	0,1	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
NUROL YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
ING BANK A.Ş.	2,1	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
SOCIETE GENERALE S.A.	0,1	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
ŞEKERBANK T.A.Ş.	1,1	0,0	61,7	0,0	38,3	38,3	47,6	40,7	
T.C. ZİRAAT BANKASI A.Ş.	14,4	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
TÜRK EKONOMİ BANKASI A.Ş.	1,9	0,0	9,0	70,2	20,8	91,0	15,6	95,0	
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.	12,6	0,0	37,0	20,8	42,2	63,0	67,2	60,1	
TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.	7,0	75,0	5,2	0,0	19,8	19,8	22,6	22,8	
TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI A.Ş.	0,7	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.	13,1	0,0	80,4	0,0	19,6	19,6	21,2	21,0	
TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.	0,1	99,1	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
TÜRKİYE SİNAİ KALKINMA BANKASI A.Ş.	0,9	8,4	90,6	0,0	1,0	1,0	32,7	6,0	
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.	7,5	74,5	7,3	0,0	17,8	17,8	22,8	16,8	
TAİB YATIRIM BANKASI A.Ş.	0,0	0,0	0,7	99,3	0,0	99,3	99,0	99,3	
İMKB TAKAS VE SAKLAMA BANKASI A.Ş.	0,2	0,0	95,1	4,9	0,0	4,9	9,9	4,9	
EUROBANK TEKFE A.Ş.	0,5	0,0	29,2	70,0	0,0	70,0	93,2	70,0	
TEKSTİL BANKASI A.Ş.	0,3	0,0	91,5	0,0	8,5	8,5	10,6	9,3	
TURKISH BANK A.Ş.	0,1	0,0	60,0	40,0	0,0	40,0	40,0	40,0	
TURKLAND BANK A.Ş.	0,1	0,0	9,0	91,0	0,0	91,0	91,0	91,0	
WESTLB A.G.	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	100,0	100,0	
YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.	8,7	0,0	47,1	38,1	14,9	53,0	52,1	41,9	
ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.	0,7	0,0	26,7	61,9	11,4	73,3	73,8	72,8	
ASYA KATILIM BANKASI A.Ş.	1,2	0,0	86,0	0,0	14,0	14,0	31,8	18,9	
KUVEYT TÜRK EVKAF FİNANS KURUMU A.Ş.	0,8	0,0	19,8	80,2	0,0	80,2	80,2	80,2	
TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI A.Ş.	1,0	0,0	35,3	64,7	0,0	64,7	0,0	64,7	
Toplam (%)	100,0	27,3	32,9	21,3	18,5	39,8	41,1	37,4	

Yabancı (oransal ve borsa) ve kamunun (Türkiye) payları dışında kalan ve gerçek kişileri, vakıf, munzam sandık, yurt dışı yerleşiklerce tutulmayan borsa paylarını ve benzeri hissedarları da kapsayan paydır.

(*) Oransal hesaplama = (bankadaki yabancı hisse oranı * bankanın aktifleri) / sektörün toplam aktifleri

(**) Toplam = oransal hesaplama + borsa payları.

Kaynak: BDDK, MKK, Bankalardan Alınan Veriler. Aylık veriler geçici olup,, yuvarlamadan ve bilgi kaynakları arası farklılıklardan oluşan ufak hatalar bulunabilir.

Mart 2009 itibarıyla aktif büyüklüklerine göre, Türk bankacılık sektöründe kamu sermayesinin payı %27,3, özel sermayenin payı %32,9 düzeyindedir. Aynı dönemde hisse devir süreci biten bankalar göz önünde tutularak ve değişen oranlarda yapılan yeni küresel sermaye yatırımları da dikkate alınarak yapılan hesaplamalara göre, Türk bankacılık sistemindeki küresel sermayenin payı %21,3 seviyesindedir. Bu paya, yurt dışı yerleşik yatırımcılar tarafından elde tutulan %18,5 oranında borsa payları eklendiğinde, toplam küresel sermaye payı %39,8 olmaktadır. Söz konusu oran geçen yılsonuna göre yaklaşık 2,5 puanlık bir artışa karşılık gelmektedir. 2007 yılsonu ile karşılaştırıldığında ise küresel sermayenin oransal payının 2,7 puan azaldığı, borsa payının 1,4 puan arttığı, toplam payın ise 1,3 puan azaldığı görülmektedir.

2.2.3 Bankacılık Sektörü Bilanço Analizi

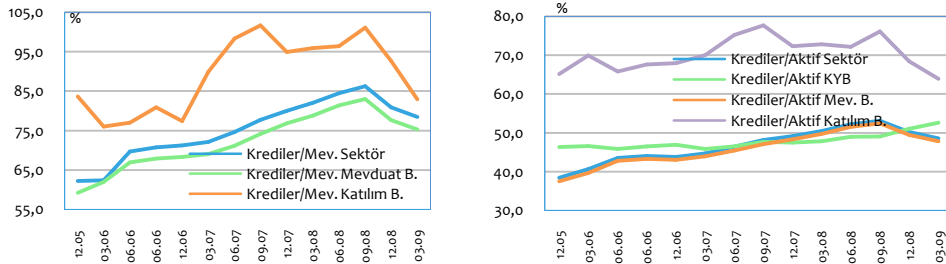
Bankacılık sektörü toplam aktifleri geçen yılın aynı döneminde göre %19 civarında büyüyerek 754 milyar TL'ye ulaşmıştır. Kredilerin toplam aktiflere oranı geçen yılsonuna göre 1,6 puan azalıp %48,6'ya gerilemiştir. Menkul kıymetler portföyünün payında ise söz konusu dönemde 1,5 puan artış olmuştur. Bilançodaki diğer kalemlerin gelişimi de incelendiğinde bankaların plasmanlarında kredilerden menkul kıymetler portföyüne bir kaymanın olduğu görülmektedir. Menkul kıymetler portföyünde son üç ayda ticari portföy kaynaklı bir artış yaşanmıştır. Söz konusu gelişimde kredilerdeki yavaşlamanın ve likit kalma tercihinin etkili olduğu düşünülmektedir. Mart 2009'da geçen yılsonuna göre krediler %15, mevduat %20'lik bir büyüme göstermiştir. Küresel finans krizinin sektörün bilançosu üzerindeki etkisi 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla belirginleşmektedir. Bu dönemde sektörün bilançosu önceki dönemlere göre daha yavaş büyümüş, krediler geçen yılsonuna göre %0,5 azalmış, takipteki alacakların tutarı önceki dönemlere göre hızlanarak artmıştır. En önemli fon kaynağı olan toplam mevduatın bilanço içindeki payı değişmemiş, toplam mevduat geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık %20 artarken, kurların da etkisiyle YP mevduattaki artış hızı TP mevduata göre çok daha hızlı olmuştur. Ayrıca krizin uluslararası borçlanma olanaklarını kısıtlaması sebebiyle bankalara borçlar kaleminde son üç ayda sınırlı bir düşüş yaşanmıştır. Kârlılıkta yaşanan artışın da etkisiyle toplam özkaynaklar geçen yılsonuna göre %6 civarında artmıştır. Sektörde geçen yılın son çeyreğinden itibaren para ikamesinin etkisi gözlenmektedir.

Tablo 2.2-5: Bankacılık Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

	Milyar TL					Geçen Yılın Aynı Dön. Göre % Art.					Bilanço Oran, %		
Milyar TL	2007	06.08	09.08	12.08	03.09	2007	06.08	09.08	12.08	03.09	2007	12.08	03.09
Aktif													
Nakit Değerler	5,0	4,9	6,3	6,0	5,5	11,1	48,5	79,9	19,3	17,9	0,9	0,8	0,7
Bank., TCMB ve Para Piy. Alac.	55,2	66,5	67,1	88,7	92,3	37,0	16,1	26,0	60,7	47,8	9,5	12,1	12,3
Menkul Kıymetler	164,7	173,0	179,8	194,0	211,1	3,7	3,7	8,0	17,8	54,8	28,3	26,5	28,0
Net TGA	1,4	1,9	2,3	2,8	3,9	55,6	58,3	88,9	100,6	157,0	0,2	0,4	0,5
Krediler	285,6	342,7	361,1	367,6	366,2	30,4	38,5	38,1	28,7	14,6	49,1	50,2	48,6
İşt. Bağ. ve Bir. Kont.Ed. Ort.	10,8	10,2	10,5	10,3	10,2	17,4	4,1	3,9	-4,8	2,0	1,9	1,4	1,4
Diğer	58,9	57,8	52,8	63,4	64,5	-12,0	20,4	11,1	7,6	-35,1	10,1	8,6	8,6
Toplam	581,6	656,9	679,9	732,7	753,8	16,4	23,1	25,1	26,0	18,9	100,0	100,0	100,0
Toplam TP Varlıklar	417,2	471,8	492,9	510,4		24,8	27,8	28,5	22,3	17,5	71,7	69,7	68,8
Toplam YP Varlıklar	164,4	185,0	187,0	222,3		-0,7	12,4	17,0	35,2	22,2	28,3	30,3	31,2
Pasif													
Mevduat (Toplanan Fonlar)	356,9	405,8	418,6	454,6	467,1	16,0	22,3	24,5	35,2	19,8	61,4	62,0	62,0
Bank. Para piy., TCMB Borçlar	71,6	82,3	86,2	93,1	93,7	1,0	21,2	30,4	40,9	10,1	12,3	12,7	12,4
Özkaynaklar	75,9	77,2	83,1	86,3	91,7	27,6	16,3	16,0	20,6	20,7	13,1	11,8	12,2
Diğer	77,2	91,6	92,1	98,6	101,2	25,3	35,5	32,5	41,9	21,8	13,3	13,5	13,4
Toplam	581,6	656,9	679,9	732,7	753,8	16,4	23,1	25,1	34,8	18,9	100,0	100,0	100,0
Toplam TP Kaynaklar	386,7	428,9	452,8	477,0		24,5	25,8	27,4	23,4	19,7	66,5	65,1	64,8
Toplam YP Kaynaklar	194,9	228,0	227,1	255,7		3,1	18,3	20,7	31,2	17,4	33,5	34,9	35,2

Küresel piyasalarda yaşanan olumsuzlukların yurt içi piyasalara etkisi sonucu kredilerdeki artış 2008 yılının ortalarından itibaren yavaşlama eğilimine girmiş ve son üç ayda ise gerileme göstermiştir. Buna bağlı olarak kredi/mevduat oranı ve krediler/toplam aktifler oranı tüm banka gruplarında azalmıştır.

Grafik 2.2-1: Kredilerin Gruplar İtibarıyla Toplam Aktif ve Mevduat İçindeki Payı

Türlerine göre kredilerin gelişimi analiz edildiğinde son dönemde özellikle bireysel krediler kaynaklı bir azalma yaşandığı, diğer kredilerde ise duraklama yaşandığı görülmektedir. Merkez Bankası'nın faiz indirimlerine bağlı olarak faiz oranlarında yaşanan gerilemenin kredi portföyü üzerindeki muhtemel olumlu etkisi ancak önümüzdeki dönem ekonomideki toparlanmaya ve tüketici güveninin yeniden tesis edilmesine bağlı olarak görülebilecektir.

Tablo 2.2-6: Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi

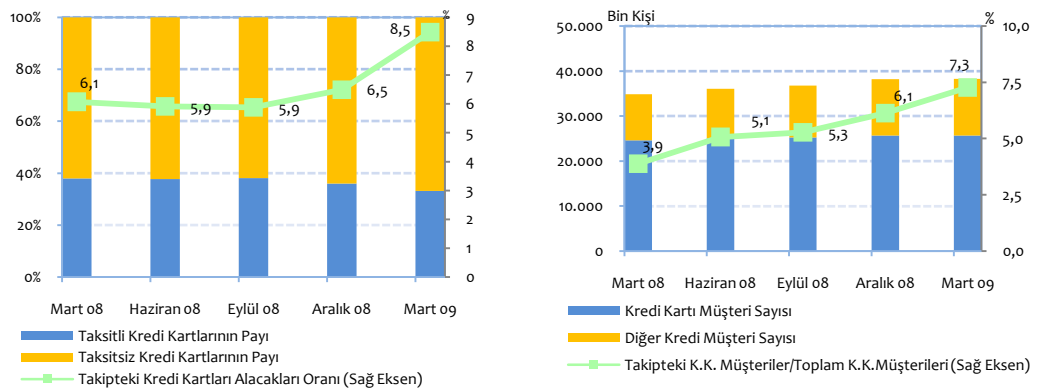
	Milyon TL					Önceki Çeyreğe Göre % Artış					
	2007	03.08	06.08	09.08	12.08	03.09	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	03.09
Tüketici Kredileri	67.668	73.577	79.075	84.885	83.194	82.577	8,7	7,5	7,3	-2,0	-0,7
İşletme Kredileri	58.149	68.580	72.350	76.665	82.744	83.012	17,9	5,5	6,0	7,9	0,3
Kredi Kartları	27.806	28.840	32.052	33.878	34.853	33.893	3,7	11,1	5,7	2,9	-2,8
İhracat Kredileri	21.807	26.638	26,783	28.428	30.428	30.318	22,2	0,5	6,1	7,0	-0,4
Diğer Yat. Kred.	13.776	17.265	17.723	18.755	23.633	25.062	25,3	2,7	5,8	26,0	6,0
Diğer Krediler	96.411	104.664	114.687	118.472	106.232	111.378	8,6	9,6	3,3	-10,3	4,8
Toplam	285.616	319.564	342.670	361.083	368.154	366.239	11,9	7,2	5,4	2,0	-0,5

Mart 2009 itibarıyla geçen yılsonuna göre tüketici kredileri %0,8 ve kredi kartları %2,4 oranlarında küçülmüş, buna bağlı olarak toplam bireysel krediler %1,3 azalmıştır. Geçen yılsonuna göre tüketici kredilerinin yaklaşık yarısını oluşturan konut kredileri %0,7, yaklaşık %7'sini oluşturan taşıt kredileri %10,6 küçülmüştür. Kredi kartlarındaki küçülme ise taksitli kredi kartlarının son çeyrekte %9 azalmasından kaynaklanmaktadır. Tüketicilerin ekonomik beklentilerindeki olumsuzluğa bağlı olarak vadeli harcamalarını azaltma eğilimi taşımaları söz konusudur.

Tablo 2.2-7: Bireysel Kredilerin Dağılımı

Milyon TL	2004	2005	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Tüketici Kredileri	12.731	29.462	47.575	67.877	73.368	79.100	85.109	83.219	82.571
Konut	2.631	13.037	23.377	32.448	35.445	37.919	39.831	39.278	39.011
Taşıt	4.194	6.445	6.661	6.154	6.012	6.049	6.101	5.530	4.946
İhtiyaç	5.585	8.715	15.719	25.860	28.178	30.936	34.303	33.206	33.463
Diğer	320	1.264	1.818	3.414	3.734	4.196	4.875	5.205	5.151
Kredi Kartları	13.920	17.259	21.526	27.103	27.598	30.607	32.875	34.230	33.396
Taksitli	3.784	6.103	9.027	10.772	10.878	11.851	12.672	12.384	11.265
Taksitsiz	10.137	11.156	12.499	16.331	16.720	18.755	20.203	21.847	22.131
Toplam Bireysel	26.651	46.721	69.101	94.980	100.966	109.707	117.984	117.449	115.967

Son bir yıllık dönemde kredi kartlarından kullanılan kredilerde önce yavaşlama Mart 2009 itibarıyla da azalma yaşanmıştır. Özellikle taksitli kredi kartlarının bakiyesinde son iki çeyrekte toplam %11'lik bir azalma olmuştur. Buna bağlı olarak taksitli kredi kartlarının toplam kredi kartları içindeki payı geçen yılın aynı dönemine göre 5,7 puan azalarak %33,7'ye gerilemiştir. Kredi kartı müşterilerinin iç talepteki daralmaya bağlı olarak taksitli ödenebilecek vadeli harcamalarını azalttıkları düşünülmektedir. Kredi kartlarında takip oranı Mart 2009'da önceki çeyreğe göre %31 artarak %8,5'e yükselmiştir. Kredi kartlarından kaynaklanan risklerdeki artma eğiliminin önümüzdeki dönemde de yakından takip edilmesi gereklidir. Kredi kartlarındaki risklere müşteri sayısı açısından bakıldığında, takibe düşen kredi kartı müşterilerinin oranının Mart 2009'da %7,3'e ulaştığı görülmektedir. Kredi kartı müşterilerinin toplam kredi müşterisi içindeki payı %67'dir. Kredi müşterilerindeki bu yüksek yoğunlaşmanın kredi kartından kaynaklanan riskler takip edilirken dikkate alınması yerinde olacaktır.

Grafik 2.2-2: Kredi Kartları Bakiyesi ve Müşteri Sayılarının Gelişimi

Kredilerdeki yavaşlamaya bağlı olarak krediler/toplam aktifler oranı azalma eğilimindedir. Geçen yılın aynı dönemine göre kredi/mevduat oranı 1,8 puan azalarak %48,6 olmuştur. Bankaların kredi talebindeki azalma ve likit kalma isteklerine bağlı olarak menkul kıymetler portföylerinin toplam aktiflere oranı geçen yılsonuna göre 1,5 puan artarak %28 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 2.2-3: Bankaların Plasman Alanları

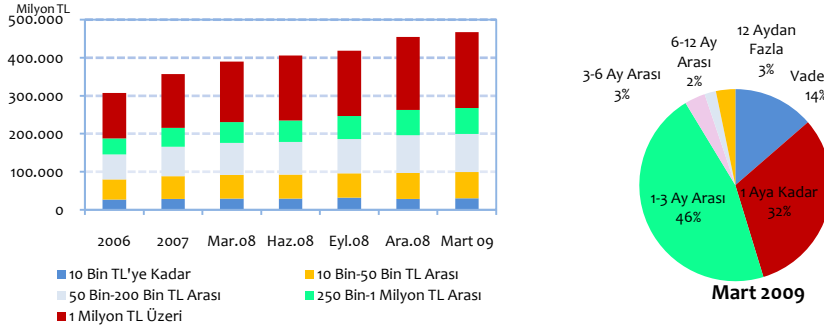
Bankacılık sektörünün kaynak yapısında geçen yılsonuna göre önemli bir değişme yaşanmamıştır. Mevduatın toplam kaynaklar içinde %62 civarındaki payı korunmuştur. Kaynak yapısında Mart 2009'da bankalara borçlar kaleminin payında 0,3 puanlık azalma özkaynakların payında ise 0,4 puanlık bir artış şeklinde bir kayma yaşanmıştır. Bankacılık sektörünün en önemli yabancı kaynağı konumundaki mevduat kalemi geçen yılsonuna göre %2,8 artmıştır. Mevduatın yabancı kaynaklar içindeki ağırlıklı yapısı, yurt dışı borçlanma kanallarındaki azalmanın sektör üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlandırmaktadır. Mevduatın ortalama vadesindeki kısalığa rağmen tortu mevduatın yüksekliği sektör açısından mevduata uzun vadeli bir kaynak niteliği vermektedir. Mevduatın miktar ve vadesinde yaşanan olumlu gelişmeler, yurt içi tasarruf niteliği nedeniyle ekonomik büyümede de itici bir güç olarak görülmektedir. Mevduatın türlerine göre artışı değerlendirildiğinde önceki çeyreğe göre tasarruf mevduatının %3,4, DTH'nin ise %1,7 arttığı görülmektedir. Ticari ve diğer kuruluşlar mevduatında yaşanan %4,1'lik azalma dikkat çekmektedir. Mevduatın kompozisyonun gelişme incelendiğinde geçen yılın aynı dönemine göre DTH'nin payının arttığı, ticari ve diğer kuruluşların mevduatının payının ise azaldığı görülmektedir.

Tablo 2.2-8: Mevduat ve Cari Hesapların Gelişimi

	Milyon TL					Önceki Çeyreğe Göre % Artış					% Pay	
	2007	Haz08	Eyl08	Ara08	Mar09	Mar08	Haz08	Eyl08	Ara08	Mar09	Mar08	Mar09
Tasarruf	215.505	238.424	246.226	268.928	278.024	8,2	2,2	3,3	9,2	3,4	59,8	59,5
DTH	42.081	52.108	53.029	65.756	66.865	19,1	4,0	1,8	24,0	1,7	12,9	14,3
Ticari ve Diğ.Kur.	69.803	77.314	81.579	83.184	79.750	6,2	4,3	5,5	2,0	-4,1	19,0	17,1
Özel Cari Hes.	14.823	17.370	17.653	19.018	21.722	10,2	6,3	1,6	7,7	14,2	4,2	4,7
Resmi Kur.	14.489	20.292	19.774	17.359	20.170	8,8	28,7	-2,6	-12,2	16,2	4,0	4,3
Kıy.Mad.Depo H.	164	290	332	355	599	61,6	9,4	14,2	7,0	68,7	0,1	0,1
Toplam	356.865	405.798	418.593	454.600	467.130	9,2	4,1	3,2	8,6	2,8	100,0	100,0

Mevduatın büyüklüklerine göre dağılımı incelendiğinde, Mart ayında geçen yılın aynı dönemine göre 50.000 TL'ye kadar olan mevduatın payının 2,2 puan azaldığı görülmektedir. 1 milyon TL üzeri mevduatın payında 1,7 puan artış olurken, 50.000-1 milyon TL arası mevduatın payı 0,5 puan artmıştır.

Grafik 2.2-4: Mevduatın Büyüklük ve Vade Dağılımı

Küresel krizin etkisiyle uluslararası borçlanma imkânlarının zorlaşması sektörün özellikle sendikasyon kredilerinde azalmaya neden olmuştur. Büyük ölçekli bankaların ağırlıkta oldukları dış piyasalardan borçlanma miktarında son üç aydaki azalma 1,3 milyar \$ olmuştur. Buna bağlı olarak kaynaklar içinde bankalara borçlar kaleminin payında geçen yılsonuna göre 0,3 puan azalma olmuştur.

Tablo 2.2-9: Dış Piyasalardan Sağlanan Kaynakların Gelişimi

Milyar Dolar	2003	2004	2005	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Ağırlıklı Ort. Vade
Sendikasyon Kredileri	3,8	6,5	8,1	12,5	13,2	13,2	13,3	13,4	11,2	10,0	1,2
Seküritizasyon Kredileri	2,8	3,5	7,0	9,2	13,1	13,0	12,6	12,9	12,4	12,2	6,0
Toplam	6,6	10,0	15,1	21,7	26,4	26,2	25,9	26,3	23,6	22,3	3,8
Send.Kr./Top.Yab.Kaynaklar	2,5	3,3	3,1	4,0	3,0	3,0	2,8	2,8	2,6	2,6	
Sek..Kr./Top.Yab.Kaynaklar	1,8	1,8	2,7	3,0	3,0	3,0	2,7	2,7	2,9	3,1	

2.2.4 Bankacılık Sektörü Gelir Tablosu Analizi

Bankacılık sektörünün toplam kârı 2009 yılı Mart ayında geçen yılın aynı dönemine göre %31,6 artarak 5,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Merkez Bankası'nın hızlı faiz indirimlerine bağlı olarak faiz oranlarında yaşanan gerileme, sektörün sahip olduğu vade uyumsuzluğu nedeniyle net faiz gelirini önemli ölçüde artırmayı sağlamıştır. Toplam faiz dışı giderler kredilerdeki yavaşlamaya bağlı olarak genel karşılık provizyonunun azalması sonucu geçen yılın aynı dönemine göre %4,8 artmıştır. Buna bağlı olarak faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranı %75'e ulaşmış, net faiz dışı giderler geçen yılın aynı dönemindeki seviyesinde kalmıştır. Sektörün Mart 2009'daki kârında sermaye piyasası işlemlerinden elde edilen kârların geçen yılın aynı dönemine göre %145 artması da etkili olmuştur. Söz konusu kalemin net kâr içindeki payı geçen yılın aynı dönemine göre 7,4 puan artarak %15,8'e ulaşmıştır.

Tablo 2.2-10: Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemlerinin Gelişimi

	Milyon TL				Yüzde Dağılım				% Değ. (Geçen Yıl.Aynı Dön. Göre)			
	Ara 07	Mar 08	Ara 08	Mar 09	Ara 07	Mar 08	Ara 08	Mar 09	Ara 07	Mar 08	Ara 08	Mar 09
Kredilerden Alın. Faizler	39.363	11.449	52.110	14.444	55,8	58,9	55,8	62,0	36,2	30,2	32,4	26,2
Menkul Değer. Alınan Faizler	24.511	6.382	27.278	7.442	34,7	32,9	34,7	31,9	13,3	4,3	11,3	16,6
Diğer	6.679	1.595	6.380	1.426	9,5	8,2	9,5	6,1	25,6	-6,9	-4,5	-10,6
Faiz Gelirleri	70.553	19.426	85.768	23.312	100,0	100,0	100	100,0	26,3	16,8	21,6	20,0
Mevduata Ver. Faizler	35.444	9.384	43.967	10.971	79,6	79,3	79,6	81,8	26,5	11,1	24,0	16,9
Bankalara Ver.Faizler	5.263	1.356	5.632	1.388	11,8	11,5	11,8	10,3	22,4	7,5	7,0	2,3
Diğer	3.797	1.091	5.186	1.057	8,5	9,2	8,5	7,9	66,0	27,3	36,6	-3,1
Faiz Giderleri	44.503	11.832	54.786	13.416	100,0	100,0	100	100,0	28,6	12,0	23,1	13,4
Net Faiz Geliri (Gideri)	26.049	7.595	30.982	9.896	-	-	-	-	22,7	25,2	18,9	30,3
Kredi. Alın. Ücr. ve Kom.	2.050	573	2.518	763	12,8	11,9	12,8	14,8	18,8	20,1	22,8	33,0
Bankacılık Hizm. Gelirleri	8.283	2.315	10.022	2.552	51,7	47,9	51,7	49,6	25,4	26,5	21,0	10,2
Diğer	5.692	1.949	4.883	1.830	35,5	40,3	35,5	35,6	-10,2	77,4	-14,2	-6,1
Toplam Faiz Dışı Gelirler	16.025	4.837	17.422	5.144	100,0	100,0	100	100,0	9,2	42,0	8,7	6,4
Personel Giderleri	7.974	2.233	9.784	2.490	35,9	34,1	35,9	36,3	22,1	26,1	22,7	11,5
Provizyonlar	3.031	1.390	3.601	1.166	13,6	21,2	13,6	17,0	25,3	109,6	18,8	-16,1
Diğer	11.213	2.918	13.207	3.200	50,5	44,6	50,5	46,7	14,4	23,9	17,8	9,7
Toplam Faiz Dışı Giderler	22.218	6.541	26.592	6.855	100,0	100,0	100	100,0	18,5	36,5	19,7	4,8
Net Faiz Dışı Gelir (Gider)	-6.193	-1.704	-9.170	-1.712	-	-	-	-	51,8	23,0	48,1	0,4
Sermaye Piy. İşl. Kâr (Zar.) (Net)	-811	408	1.501	1.001	-61,9	122,9	903,1	116,0	-169,1	543,3	-285,0	145,1
Kambiyo Kâr. (Zar.) (Net)	1.664	-622	-1.497	-138	126,9	-1871,0	-964,8	-16,0	-197,2	-422,1	-189,9	-77,9
Diğer	459	247	268	0	35,0	743,1	161,6	0,0	-1475,4	-38245,8	-41,7	-100,0
Top. Dış.Faiz D. Gel. (Gid.)	1.312	33	272	863	100,0	100,0	100	100,0	-329,9	-87,0	-79,2	2495,4
Vergi Provizyonu	3.350	973	3.218	1.194	-	-	-	-	7,3	22,0	-3,9	22,7
Net Kâr (Zarar)	14.859	3.920	13.422	5.159	-	-	-	-	30,8	14,4	-9,7	31,6

2.2.5 Bilânço Dışı İşlemler

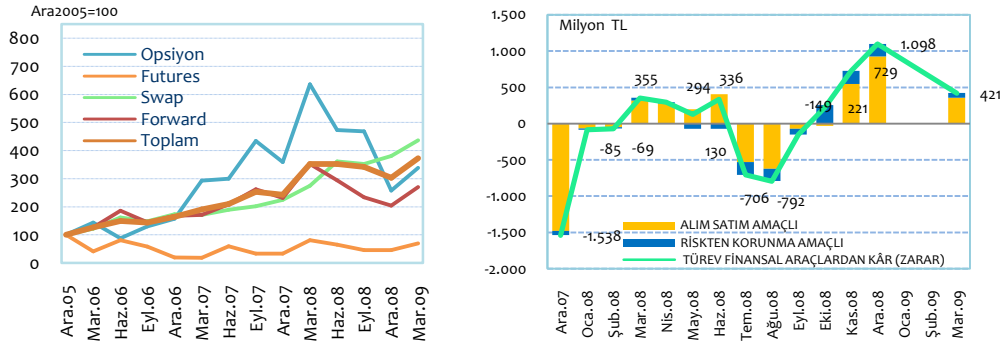
Toplam bilânço dışı işlemler, Mart 2009'da geçen yılsonuna göre %11,0 artarak 528 milyar TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu artışla bilânço dışı işlemlerin toplam aktiflere oranı %70,1'e ulaşmıştır. Bilânço dışı işlemlerin bileşenleri incelendiğinde türev işlemlerdeki artışın belirleyici olduğu görülmektedir. Türev işlemler geçen yılsonuna göre %22,8 artmış, bilânçoya oranı da %33,1'e yükselmiştir. Türev işlemler içinde en fazla artış gösteren kalem, önceki çeyreğe göre %14,9'luk artışla swap işlemleri olmuştur. Önceki çeyreklerde azalma gösteren opsiyon işlemleri Mart 2009'da geçen döneme göre %31,4'lük belirgin bir artış göstermiştir.

Tablo 2.2-11: Bilânço Dışı İşlemlerin Gelişimi

	Milyon TL			Bilanço Oran, %			Önceki Çeyreğe Göre % Artış				
	12.07	12.08	03.09	12.07	12.08	03.09	12.07	03.08	09.08	12.08	03.09
Top. Bil. Dışı İşl. (1+2)	385.544	476.043	528.481	66,3	65,0	70,1	39,0	25,1	-3,8	-0,2	11,0
G.nakdi Kr. ve Yük. (1)	96.743	125.837	130.774	16,6	17,2	17,3	11,6	15,9	0,4	4,7	3,9
Taahhütler (2)	288.801	350.206	397.708	49,7	47,8	52,8	51,4	28,1	-5,1	-1,8	13,6
Türev İşlemler	160.444	202.872	249.161	27,6	27,7	33,1	-1,0	44,8	-11,2	-4,7	22,8
Opsiyon	42.237	30.311	39.829	7,3	4,1	5,3	127,7	77,0	-0,9	-45,1	31,4
Futures	1.285	1.751	2.685	0,2	0,2	0,4	66,8	143,6	-30,7	-0,3	53,3
Swap	78.591	133.184	152.968	13,5	18,2	20,3	29,7	22,5	-2,6	8,2	14,9
Forward	33.239	29.260	38.772	5,7	4,0	5,1	38,4	52,5	-20,7	-12,7	32,5
Diğer	5.092	8.366	14.906	0,9	1,1	2,0	11,8	46,2	-249,4	-124,7	78,2
Diğer Taahhütler	128.357	147.334	148.547	22,1	20,1	19,7	5,4	7,3	4,7	2,2	0,8

Türev işlemlerin genelinde Mart 2009'da önceki çeyreğe göre artış yaşanmış, bilânçoya oranları büyümüştür. Türev işlemlerden elde edilen kârlar, %85'i alım satım amaçlı işlemlerden kaynaklı olmak üzere 421 milyon TL olmuştur.

Grafik 2.2-5: Türev İşlemler

2.3 Bankacılık Sektörü Dışındaki Finansal Sektörler

2009 yılı Mart dönemi itibarıyla 52 adet finansal kiralama¹ şirketi, 81 faktoring şirketi, 10 adet tüketici finansman şirketi faaliyet göstermektedir.

2.3.1 Finansal Kiralama Sektörü Faaliyetleri

Finansal kiralama sektörünün özkaynak kârlılığı Mart 2009 döneminde de önemli ölçüde azalmıştır. Benzer şekilde sektörün aktif kârlılığı da düşmüştür. Olumlu bir gelişme olarak sektörde zarar eden şirket sayısı Mart 2009 döneminde yalnızca 2'dir. Bilanço içi YP net genel pozisyonu/özkaynaklar oranı Mart 2008 döneminden beri pozitifte dönmüş olup, bu oranın Mart 2009 döneminde %12,3 olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, takipteki alacakların toplam alacaklardaki payının artış eğiliminin yavaşladığı ve 2008'in son çeyreğine göre 0,8 puanlık bir azalışla tekrar Eylül 2008 dönemindeki %6,1 seviyesine düştüğü görülmektedir.

¹ Ayrıca finansal kiralama işlemleri yapan 10 adet kalkınma-yatırım bankası ve 4 adet katılım bankası bulunmaktadır.

Tablo 2.3-1: Finansal Kiralama Sektörü Performansı Göstergeleri

	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Fin.Kir.Alacakları/Özkaynaklar %	427,7	473,0	502,6	467,9	452,1	469,5	451,4
Takipteki Alacaklar/Brüt Alacaklar %	3,1	3,7	4,0	5,7	6,1	6,9	6,1
Zarar Eden Şirket Sayısı	18,0	19,0	10,0	10,0	7,0	4,0	2,0
Dönem Kârı/Özkaynak Toplamı %	19,1	14,1	20,1	11,4	15,0	19,5	4,5
Dönem Kârı/ Aktif Toplamı %	3,8	2,5	3,5	2,1	2,8	3,5	0,8
Bilanço İçi YP Net Pozisyon/Özkaynaklar %	-5,5	-9,4	4,9	4,8	7,8	14,0	12,3
İşlem Sınırı Rasyosu (< 30)	4,7	5,9	5,3	5,0	4,6	4,7	4,9

Finansal kiralama şirketlerinin aktifleri, Mart 2009 döneminde önceki döneme göre %2 oranında azalarak 16,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde takipteki alacaklar kaleminde bir önceki döneme göre %37,9 oranında bir artış söz konusudur. Buna göre, Eylül 2008 itibarıyla %3,1 olan takipteki alacakların toplam aktifler içerisindeki payı Aralık 2008 itibarıyla %4,9'a yükselmiştir.

Tablo 2.3-2: Finansal Kiralama Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

Milyar TL	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Bilanço Payı %						
								2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Finansal Kiralama Alacakları (Net)	8,5	11,7	13,5	13,2	13,1	14,3	13,7	85,0	85,0	87,7	87,1	85,1	83,1	81,2
Takipteki Alacaklar (Net)	0,1	0,2	0,4	0,4	0,5	0,6	0,8	1,3	1,8	2,5	2,9	3,2	3,5	4,9
Diğer Aktifler	0,8	1,0	0,8	0,8	1,8	2,3	2,3	8,5	7,4	5,1	5,0	11,7	13,4	13,9
Toplam Aktifler	10,0	13,7	15,3	15,2	15,4	17,2	16,9	100	100	100	100	100	100	100
Alınan krediler	7,3	10,3	12,0	11,8	12,0	13,7	13,3	73,4	75,4	78,1	78,0	77,9	79,7	79,1
Özkaynaklar	2,0	2,5	2,7	2,8	2,9	3,1	3,0	19,9	18,0	17,4	18,4	18,8	18,0	18,0
Diğer Pasifler	-3,1	-4,7	-3,5	-2,5	0,5	0,4	0,5	-31,0	-34,6	-22,9	-16,3	3,2	2,3	2,9
Nazım Hesaplar Toplamı	6,2	8,1	11,1	12,2	13,4	15,1	15,4	62,2	58,8	72,6	80,1	87,0	87,8	91,3

Aralık 2008 döneminde %83,1 olan alacakların bilanço içindeki payı Mart 2009 döneminde %81,2'ye gerilemiştir. Bu dönemde, nazım hesapların nominal tutarı Aralık 2008 döneminde 15,1 milyar TL den 15,4 milyar TL'ye yükselirken; bilanço içindeki payı da %87,8 den %91,3'e yükselmiştir.

Tablo 2.3-3: Finansal Kiralama Alacakları

(Milyon TL)	Ara.07	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Pay (%)	Büyüme (%)	Müşteri Grubuna Göre Dağılım			
									Birey. İşlt.(KOBİ)	KOBİ	Mali Olm.Şrt.	Diğer*
TARIM	899	951	927	900	952	945	6,5	-0,8	8,8	2,5	2,5	36,1
SANAYİ	5.122	5.762	5734	5692	6461	6513	44,7	0,8	47,4	49,0	45,4	16,5
HİZMETLER	5.818	6.448	6381	6320	7024	7047	48,3	0,3	43,5	47,9	51,6	47,4
DİĞER	43	58	60	56	62	75	0,5	21,5	0,3	0,5	0,5	0,1
Toplam	11.883	13.218	13101	12967	14499	14580	100,0	0,6	1435,1	5246,9	4846,2	1439,1

*Tüm Müşteriler-Bireysel İşletmeler(KOBİ)-KOBİ Niteliğindeki Ticari İşletmeler-Mali Olmayan Şirketler

Bilançonun en önemli kalemini oluşturan finansal kiralama alacakları 14,6 milyar TL'dir. Yılın ilk çeyreğinde, finansal kiralama alacaklarının %44,7 sini sanayi sektörü, %48,3 ünü hizmetler sektörü, %6,5 ini tarım sektörü ve %0,5 ini diğer sektörler oluşturmaktadır. Alacakların müşteri grubuna göre dağılımı incelendiğinde; bireysel işletmelerin %9,7, KOBİ'lerin %39,4, mali olmayan şirketlerin %40,8 ve diğer müşterilerin %10,1 oranında paya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 2.3-4: Finansal Kiralama Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri

Milyon TL	Ara.06	Ara.07	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	% Değişim 09/03-08/03
Faaliyet Gelirleri	954,9	1.287,4	389,9	764,2	1.129,2	1.536,9	405,7	4,0
Diğer Faaliyet Gelirleri	1.812,5	1.695,4	1.701,7	2.992,3	4.298,2	13.221,0	1.777,1	4,4
Personel Giderleri	83,5	100,6	31,9	61,2	90,4	117,4	30,3	-4,9
Faaliyet Giderleri	630,3	835,0	58,5	115,2	168,8	221,1	53,8	-8,0
Diğer faaliyet Giderleri	1.779,9	1.768,9	1.609,4	2.845,6	4.136,1	12.920,7	1.689,3	5,0
Kambiyo işlemleri(net)	-19,6	-24,4	30,9	26,0	17,9	67,9	49,8	61,0
Dönem Net Kârı	363,2	348,1	195,0	317,2	433,6	596,7	137,6	-29,4

Yılın ilk çeyreğinde Mart 2008 dönemine kıyasla finansal kiralama gelirleri %4 oranında artış göstermiştir. Personel giderlerinde ise %4,9 oranında bir azalış görülmektedir. Sektörün kârlılığında da aynı dönemlerde %29,4 oranında bir düşüş gerçekleşmiştir. Buna göre, sektör kârı 195 milyon TL'den 137,6 milyon TL'ye inmiştir.

2.3.2 Faktoring Sektörü Faaliyetleri

Aralık 2008 döneminde %7,6 olan faktoring şirketlerinin takipteki alacaklarının toplam alacaklara oranı yılın ilk çeyreğinde finansal piyasalarda yaşanan gelişmelere paralel olarak %8,2 olmuştur. Bu dönemde benzer şekilde özkaynak kârlılığı ve aktif kârlılığı da önemli ölçüde azalmıştır.

Tablo 2.3-5: Faktoring Sektörü Performansı Göstergeleri

	Ara.06	Ara.07	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Takipteki Alacaklar/Brüt Alacaklar %	2,3	3,2	5,3	4,8	5,7	9,0	10,9
Zarar eden Şirket Sayısı	11	13	24	15	14	12	24
Dönem Kârı/Özkaynak Toplamı %	27,9	21	1,8	8,7	21,8	18,5	2,2
Dönem Kârı/ Aktif Toplamı %	7,8	5,6	0,5	2,3	5,9	5,6	0,8
Bilanço içi YP net Pozisyon/ Özkaynaklar %	-43,3	-48	-60	-52,3	-43,6	-64,6	-57,5
İşlem Sınırı Rasyosu (< 30)	3	3,3	2,8	3,3	3,3	2,3	2,3

Mali piyasalardaki daralmanın etkisiyle faktoring şirketlerinin aktifleri 2008 yılsonu itibarıyla 7,8 milyar TL iken Mart 2009 döneminde azalarak 7,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Yılın ilk çeyreğinde faktoring alacakları azalırken, takipteki alacakların bilanço payı da önemli ölçüde düşerek %2 olmuştur. Bununla birlikte, yılın ilk çeyreğinde faktoring şirketlerinin aldıkları kredilerde bir önceki üç aylık döneme göre bir azalma söz konusudur. Bu kapsamda alınan kredilerin bilanço payı %4,9'dan %4,5'e gerilemiştir.

Tablo 2.3-6: Faktoring Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

Milyar TL	Bilanço Payı													
	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Takipteki Alacaklar (Net)	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,4	0,9	0,7	1,3	6,4	2,0
Diğer Aktifler	0,6	0,7	1,0	0,9	0,7	0,9	0,9	10,1	9,6	12,5	9,9	7,8	21,6	12,2
Toplam Aktifler	6,3	7,6	7,9	8,7	9,2	7,8	7,2	100	100	100	100	100	100	100
Alınan krediler	4,2	4,9	5,3	6,1	6,2	4,9	4,5	66,5	65,1	67,2	69,6	67,4	63,4	62,5
Özkaynaklar	1,8	2,0	2,3	2,3	2,5	2,4	2,4	27,8	26,6	28,9	26,3	26,9	30,5	32,9
Diğer Pasifler	0,4	0,6	0,3	0,4	0,5	0,5	0,3	5,7	8,4	3,9	4,1	5,7	6,1	4,6
Nazım Hesaplar Toplamı	18,5	23,4	26,9	29,5	32,3	30,6	31,7	291,5	309,9	342,5	337,5	352,5	393,3	440,1

Mart 2009 dönemi itibarıyla faktoring alacakları 2008 yılsonuna göre azalma göstermiştir. Faktoring alacaklarının sektörler bazında dağılımına bakıldığında; tarım ve hizmetler sektörünün payının arttığı buna karşılık, sanayi sektörünün payının artarak %73,3'den %55,9'a gerilediği görülmektedir.

Tablo 2.3-7: Faktoring Alacakları

(Milyon TL)	Ara.07	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	% Pay	Büyüme (%)	Müşteri Grubuna Göre Dağılım		
									Ticari İşl.	KOBİ*	Diğer**
Tarım	106,0	111,0	150,3	198,0	95,7	124,4	2,1	30,0	2,0	2,4	1,3
Sanayi	4.443	4.596	5.101	5.205	5.396	3.348	55,9	-38,0	55,6	55,9	65,4
Hizmetler	1.874	2.018	2.441	2.518	1.799	2.260	37,7	25,6	36,9	40,5	32,9
Diğer	55	51	72	89	71	257	4,3	261,8	5,5	1,2	0,4
Toplam	6.477	6.776	7.764	8.010	7.362	5.990	100,0	-18,6	4.280	1.581	129

*Mali Olmayan Şirketler(KOBİ)+Bireysel İşetmeler(KOBİ)

**Tüm Müşteriler-Mali Olmayan Şirketler-KOBİ

Mart 2009 döneminde faktoring gelirleri 2008 yılı ilk çeyreğine göre hafif bir gerileme ile %5,6 oranında azalarak 352,9 milyar TL'ye inmiştir. Gider kalemlerine bakıldığında ise personel giderlerinin geçen yılın aynı dönemine kıyasla %2,8 oranında arttığı görülmektedir. Net dönem kârı ise aynı dönemde olumlu bir seyir izleyerek %26 oranında artış göstermiştir.

Tablo 2.3-8: Faktoring Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri

Milyon TL	Ara.06	Ara.07	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	% Değişim 09/03- 08/03
Faktoring Gelirleri	1.021,2	1.400,8	374,0	816,2	352,9	1.758,0	352,9	-5,6
Faiz Giderleri	495,2	608,3	163,2	348,9	571,5	1.925,0	138,6	-15,1
Personel Giderleri	106,2	139,7	44,1	93,2	143,9	193,7	45,4	2,8
Toplam Diğer Faaliyetlerden Gelir-Gider Net	140,9	-81,7	-40,5	-9,3	210,1	807,4	2,7	-106,7
Vergi Provizyonu	61,0	78,0	2,6	19,4	17,2	-234,4	12,8	394,9
Dönem Net Kârı	490,8	426,6	41,7	200,2	538,3	442,3	52,6	26,0

2.3.3 Tüketici Finansman Sektörü Faaliyetleri

Tüketici finansman sektörünün takipteki alacaklarının brüt alacaklar içindeki payı Mart 2009 döneminde artarak %9,1 olmuştur. Aynı dönemde sektörün aktif ve özkaynak kârlılıkları ise önemli oranda azalmış olup 2008 yılsonunda %1,9 olan özkaynak kârlılığı, 2009 yılı ilk çeyreğinde %0,2'ye gerilemiştir.

Tablo 2.3-9: Tüketici Finansman Sektörü Performansı Göstergeleri

	Ara.06	Ara.07	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Finansman Kredileri/Özkaynaklar	1350,2	1223,9	1197,0	1045,8	1066,6	1051,0	1022,6
Takipteki Alacaklar/Brüt Alacaklar %	2,4	2,2	4,5	5,1	5,6	7,4	9,1
Zarar eden Şirket Sayısı	0	1	3	4	6	4	4
Dönem Kârı/ Özkaynak Toplamı %	19	17	5,7	7,6	0,7	1,9	0,2
Dönem Kârı/ Aktif Toplamı %	1,4	1,3	0,4	0,7	0,1	0,2	0,0
Bilanço içi YP net Pozisyon/ Özkaynaklar %	-153	-161	-380,3	-324,9	-393,2	-429,2	-497,5
İşlem Sınırı Rasyosu (< 30)	13,6	12,2	12,4	10,1	10,0	10,8	10,4

2009 yılı ilk üç ayında tüketici finansman şirketlerinin aktifleri 2008 yılsonuna göre nominal olarak %3,2 oranında büyümüştür. Ekonomide yaşanan daralma sürecine paralel olarak takipteki alacakların bilanço payı aynı dönemde %5,3'den %6,2'ye yükselirken, kredilerin bilanço payı %80'ne gerilemiştir.

Tablo 2.3-10: Tüketici Finansman Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

Milyar TL	2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Bilanço Payı						
								2006	2007	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Krediler	3,2	3,7	3,9	4,0	3,9	4,0	3,9	94,9	94,1	90,7	90,6	87,8	84,7	80,0
Takipteki Alacaklar (Net)	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	1,2	2,1	3,0	3,3	3,6	5,3	6,2
Diğer Aktifler	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,8	2,6	2,7	1,7	1,4	2,9	2,9
Toplam Aktifler	3,4	3,9	4,3	4,4	4,5	4,7	4,8	100	100	100	100	100	100	100
Alınan krediler	2,8	3,2	3,4	3,5	3,5	3,7	3,9	82,5	82,0	79,9	79,0	77,8	78,1	81,6
Özkaynaklar	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	7,0	7,7	7,6	8,7	8,2	8,1	7,8
Diğer Pasifler	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,5	10,5	10,3	12,5	12,4	14,0	13,8	10,6
Nazım Hesaplar														
Toplamı	2,2	3,3	1,0	1,1	1,2	0,9	2,1	65,1	85,3	23,7	24,4	25,6	19,9	44,0

Tüketici finansman şirketlerinin kredileri Mart 2009 döneminde 4,1 milyar TL olup Mart 2008 dönemine göre %1,8 oranında artmıştır. Sanayi ve hizmetler sektörüne kullanılan krediler sırasıyla %4,2 ve %46,7 oranında artarken tarım sektörü kredileri %15,5 oranında azalmıştır.

Tablo 2.3-11: Finansman Şirketleri Kredileri

(Milyon TL)	Ara.07	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Pay (%)	Büyüme (%)	Müşteri Grubuna Göre			
									Bireysel	Ticari Şt.	KOBİ*	Diğer**
Tarım	12,8	12,6	11,2	10,9	11,5	10,7	0,3	-15,5	0,1	0,0	0,8	0,0
Sanayi	2555,0	2656,1	2985,9	3008,7	2878,1	2768,4	67,8	4,2	96,0	71,9	42,7	67,3
Hizmetler	579,6	651,4	690,2	696,7	803,0	955,3	23,4	46,7	1,8	28,1	56,4	1,3
Diğer	656,3	688,0	424,8	417,3	56,7	346,7	8,5	-49,6	2,1	0,0	0,1	31,4
Toplam	3.804	4.008	4.112	4.134	3.749	4.081	100	1,8	1.116	751	1258,4	1027

*Mali Olmayan Şirketler(KOBİ)+Bireysel İşletmeler(KOBİ)

**Tüm Müşteriler-Bireysel(tüketiciler)-Mali Olmayan Şirketler-Mali Olmayan Şirketler(KOBİ)-Bireysel İşletmeler(KOBİ)

Tüketici finansman şirketlerinin faaliyet gelirleri yılın ilk çeyreğinde Mart 2008 dönemine kıyasla %11,4 oranında bir azalış göstermiştir. Personel giderlerinde ise %24,4 oranında bir artış görülmektedir. Sektörün kârlılığında da aynı dönemlerde %96,3 oranında önemli bir düşüş yaşanmıştır.

Tablo 2.3-12: Finansman Şirketleri Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemleri

Milyon TL	Ara.06	Eyl.07	Ara.07	Mar.08	Haz.08	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Değişim % 09/3-08/3
Faaliyet Gelirleri	445,7	401,5	548,4	181,8	340,7	512,5	688,0	161,1	-11,4
Diğer Faaliyet Gelirleri	270,6	222,7	288,0	253,3	546,8	892,7	1514,7	227,5	-10,2
Personel Giderleri	31,3	25,8	36,2	9,7	23,3	35,3	45,8	12,1	24,4
Faaliyet Giderleri	335,9	306,5	427,1	22,2	54,2	107,8	138,0	23,8	7,4
Diğer faaliyet Giderleri	241,5	190,7	258,4	265,1	544,5	909,2	1523,1	219,4	-17,2
Kambiyo işlemleri(net)	-5,0	1,8	-0,4	-66,8	-28,9	-36,5	-171,3	-47,2	-29,3
Dönem Net Kârı	46,2	41,3	49,7	18,6	28,7	2,6	7,3	0,7	-96,3

3 RİSK, SERMAYE ve KÂRLILIK DEĞERLENDİRMESİ

3.1 Kredi Riski

Toplam nakdi kredi hacmi, 2009 yılı Mart ayında 2008 yılı Aralık ayına göre %0,3 oranında azalış göstererek 366,2 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. TP krediler, 2009 yılı Mart ayı itibarıyla önceki çeyreğe göre %1,8 oranında azalmıştır. YP kredilerde %3,3'lük bir artış gözlenirse de aynı dönemde kurlarda yaşanan %9,6'lık artış dikkate alındığında YP kredilerde de reel anlamda bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Kredilerin para türleri itibarıyla yapısı incelendiğinde 2008 yılı Aralık ayında %28,7 olan YP kredilerin toplam krediler içindeki payı, 2009 yılının Mart ayında %29,7'ye yükselmiştir. Bu dönemde, dövizle endeksli kredilerde de %2,8 oranında bir düşüş gerçekleşmiştir.

Gayrinakdi kredi ve yükümlülükler, 2009 yılının ilk çeyreğinde, kurlardaki yükselişin etkisiyle YP gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerin artması sonucu, önceki çeyreğe göre %3,9 oranında artış göstermiştir. Gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerin para türleri itibarıyla dağılımı incelendiğinde, YP gayrinakdi kredi ve yükümlülüklerin 2008 yılı Aralık ayında %61,6 olan payının 2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla %62,6'ya yükseldiği görülmektedir.

Kısa vadeli kredilerin toplam krediler içindeki payında 2008 yılının üçüncü çeyreği ile birlikte gözlenmeye başlayan düşüş 2009 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir. Uzun vadeli kredilerin toplam krediler içindeki payı, 2009 yılı Mart dönemi itibarıyla %58'e yükselmiştir. Bu gelişme paralelinde kredi kartları ve tüketici kredilerinden oluşan bireysel kredilerin vade yapısının da aynı dönem itibarıyla uzadığı görülmektedir. Para türleri itibarıyla kredilerin vade yapısı incelendiğinde, YP kredilerin vade yapısının uzamasına karşın TP kredilerin vadesinde gözlenen kısalmanın genel olarak kredilerin vadesinin azalmasına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 3.1-1: Kredilerin Vade ve Para Cinsi Dağılımı

%	Krediler			Kredi Kartları			Tüketici Kredileri		
	Eylül 08	Aralık 08	Mart 09	Eylül 08	Aralık 08	Mart 09	Eylül 08	Aralık 08	Mart 09
Kısa Vadeli Toplam	44,6	42,8	42,0	99,1	98,9	98,6	6,9	7,4	7,1
TP	36,8	34,5	33,5	98,9	98,8	98,5	6,9	7,4	7,1
YP	7,8	8,3	8,5	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Uzun Vadeli Toplam	55,4	57,2	58,0	0,9	1,1	1,4	93,1	92,6	92,9
TP	38,3	36,9	36,8	0,9	1,1	1,4	93,1	92,6	92,8
YP	17,1	20,4	21,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TP	75,1	71,4	70,3	99,9	99,9	99,9	100,0	100,0	100,0
YP	24,9	28,6	29,7	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0

Bankaların kullandığı büyük kredilerin dağılımı incelendiğinde, 2009 yılı ilk çeyreğinde, bankaların özkaynaklarının %10-%15 arası büyüklüğünde olan kredilerin 2008 yılı Aralık ayına göre hem miktarında hem de kredilerin toplamının, toplam özkaynaklar ve toplam krediler içindeki payında artış yaşandığı görülmektedir. Bu dönemde diğer gruplardaki krediler için bu gelişmenin tersi yönde bir durum söz konusudur. Mart 2009'da bankaların özkaynaklarının %10'undan büyük kredilerin toplam özkaynaklara oranı önceki çeyreğe göre 1,4 puan azalış göstererek %43,6'ya, %15-%20'si arası büyüklüğünde olan kredilerin toplam özkaynaklara oranı 8,2 puan azalış göstererek %7,7'ye, %20-%25'i arası büyüklüğünde olan kredilerin toplam özkaynaklara oranı ise 0,3 puan azalış göstererek %4,6'ya inmiştir. Bu husus kredilerin yoğunlaşma riski açısından olumlu yönde bir gelişme olarak mütalaa edilebilir. Aralık 2008'de %24,2 olan bankaların özkaynaklarının %10-%15 arası büyüklüğünde olan kredilerin toplam özkaynaklar içindeki payı Mart 2009'da %31,2'ye yükselmiştir.

Tablo 3.1-2: Bankaların Kullandığı Büyük Kredilerin Dağılımı

%	Eyl.08		Ara.08		Mar.09	
	Özkaynağa Oranı	Kredilere Oranı	Özkaynağa Oranı	Kredilere Oranı	Özkaynağa Oranı	Kredilere Oranı
10'dan Büyük	38,0	8,2	45,0	9,9	43,6	10,1
10-15 Arası	28,9	6,2	24,2	5,3	31,2	7,2
15-20 Arası	3,6	0,8	15,9	3,5	7,7	1,8
20-25 Arası	5,5	1,2	4,9	1,1	4,6	1,1

Not: Bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna öz kaynakların %10'u veya daha fazlası oranında kullanılan krediler büyük kredi sayılır.

Kredilerin yoğunlaşma riskinin analizinde önem taşıyan kredilerin büyüklük ve müşteri sayısı açısından dağılımı incelendiğinde, 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla kredilerin tutar olarak 1 milyon TL'den büyük krediler grubunda, müşteri sayısı açısından ise 51 bin TL'den az krediler grubunda yoğunlaşmaya devam ettiği görülmektedir. 1 milyon TL'den büyük kredilerin toplam krediler

içindeki payında gözlenen artışın, diğer ölçeklerdeki kredi tutarlarının toplam içindeki payındaki azalışın ise devam ettiği görülmektedir. Bu dönemde, 51 bin TL'den daha düşük miktarda kredi kullanmış olan müşteri sayısının toplam kredi müşteri sayısı içindeki payı, 2008 yılsonuna göre artarak %98,4 seviyesine ulaşmıştır. 1 milyon TL'den büyük kredilerin toplam krediler içindeki payında gözlenen artış paralelinde söz konusu dönemde bu ölçek itibarıyla müşteri başına kredi tutarı %9 oranında artarak 7,8 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3.1-3: Kredilerin Büyüklük ve Müşteri Sayısı Açısından Dağılımı

Kredi Tutarı	Kredi Toplamı (%)			Müşteri Sayısı (%)			Müşteri Başına Kredi Tutarı (Bin TL)		
	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
1 milyon TL'den büyük	43,53	46,29	48,19	0,07	0,06	0,06	6.197	7.118	7.769
501 bin TL-1 milyon TL	4,78	4,28	3,97	0,07	0,06	0,05	704	703	703
101 bin TL-500 bin TL	12,64	11,41	10,61	0,64	0,57	0,53	194	192	190
51 bin TL-100 bin TL	7,56	7,16	6,94	1,06	0,99	0,96	70	69	69
51 bin TL'den az	31,49	30,86	30,29	98,17	98,31	98,39	3	3	3
Genel Toplam	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	10	10	10

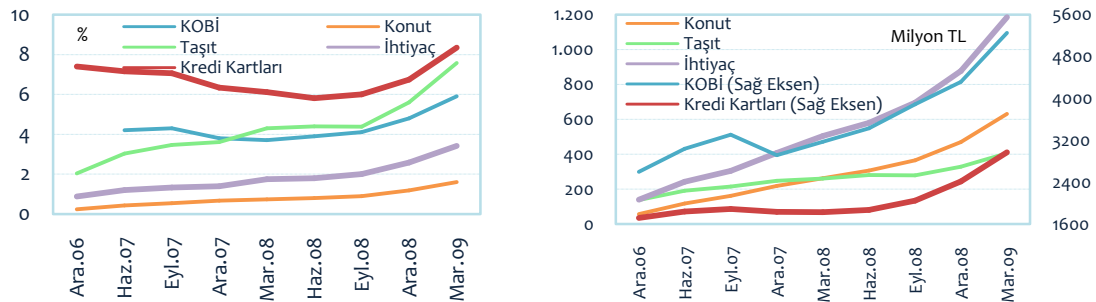
Küresel krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerinin devam etmesi neticesinde bankaların kullandıkları kredilerin tahsilinde yaşanan sorunlar 2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla devam etmektedir. Bankacılık sektörü TGA'sı 2009 yılının ilk çeyreğinde, 2008 yılı sonuna göre %21,6 oranında artarak 15,8 milyar TL'ye yükselmiştir. TGA'daki artışa bağlı olarak ayrılan karşılık tutarı da yükselmiştir. Bu dönemde tahsili gecikmiş alacaklar için ayrılan karşılık tutarı önceki çeyreğe göre %18,7 oranında artış göstermiştir. Bu oranın, TGA'daki artış oranının altında seyretmesi, ayrılan karşılıkların brüt TGA'ya oranında gözlenen azalışın devam etmesine neden olmuştur. 2007 yılsonunda %86,8, 2008 yılsonunda %79,8 olarak gerçekleşmiş olan söz konusu oran, 2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla %77,5'e düşmüştür. Söz konusu düşüş, kredi riskinin yönetimi açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 3.1-4: Tahsili Gecikmiş Alacakların Gelişimi

Milyon TL	Takipteki Alacaklar (Brüt)			Takipteki Alacaklar Karşılığı			Karşılıklar / Brüt TGA (%)		
	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Eyl.08	Ara.08	Mar.09	Eyl.08	Ara.08	Mar.09
Mevduat	10.683	13.012	15.821	8.800	10.566	12.541	82,4	81,2	79,3
KYB	189	203	209	166	186	188	87,9	91,7	90,0
Katılım	762	837	1.118	401	459	563	52,7	54,9	50,4
TOPLAM	11.633	14.053	17.147	9.367	11.212	13.292	80,5	79,8	77,5

2008 yılının son çeyreğinde bireysel kredilerin ve KOBİ kredilerinin takibe dönüşüm oranlarında ve TGA'sında önceki döneme göre gözlenen yükselişin 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla hızlanarak devam ettiği görülmektedir. 2008 yılı Aralık ayı - 2009 yılı Mart ayı döneminde KOBİ kredilerinin takibe dönüşüm oranı %4,8'den %5,9'a, konut kredilerinin takibe dönüşüm oranı %1,2'den %1,6'ya, taşıt kredilerinin takibe dönüşüm oranı %5,6'dan %7,6'ya, ihtiyaç kredilerinin takibe dönüşüm oranı %2,6'dan %3,4'e, kredi kartlarının takibe dönüşüm oranı ise %6,7'den %8,3'e yükselmiştir. Özellikle taşıt kredileri ve kredi kartlarının takibe dönüşüm oranlarında gözlenen yükselişler, daha fazla dikkat çekmektedir. Kredi kartlarının bankaların bireysel kredileri içerisinde önemli bir yer teşkil etmesi bu grup kredilerin daha dikkatli bir şekilde takip edilmesini gerekli kılmaktadır. Bireysel kredilerin ve KOBİ kredilerinin TGA tutarlarının gelişimi incelendiğinde, KOBİ kredilerine ilişkin TGA tutarının %21, konut kredilerine ilişkin TGA tutarının %34,7, taşıt kredilerine ilişkin TGA tutarının %23,5, ihtiyaç kredilerine ilişkin TGA tutarının %35,2, kredi kartlarına ilişkin TGA tutarının ise %22,9 oranında arttığı görülmektedir. Takibe dönüşüm oranlarında ve TGA tutarlarında gözlenen artışlar sektörün aktif kalitesinde kısmen bozulma yaşandığına ve dolayısıyla bankacılık sektörünün maruz kaldığı kredi riskinin büyüdüğüne işaret etmektedir.

Grafik 3.1-1: Bireysel ve KOBİ Kredilerinin Takibe Dönüşüm Oranları, TGA'larının Gelişimi

Bankaların sahip olduğu kredi riskinin analizinde reel sektöre kullandırılan kredilerin gelişiminin incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda kurumsal ve ticari kredilerin gelişimi analiz edildiğinde dikkat çeken en önemli hususun takibe dönüşüm oranlarında görülen artış olduğu söylenebilir. Tarım, sanayi ve hizmet sektörlerine kullandırılan kredilerin toplamının takibe dönüşüm oranı Aralık 2008 - Mart 2009 döneminde %3,23'ten %3,83'e yükselmiştir.

Tablo 3.1-5: Kurumsal ve Ticari Kredilerin Sektörel Dağılımı

(%)	Mar.09					Ara.08				
	N.Kredilerin Sektörel Dağılımı			Takibe Dön. Oranı	G.Nakdi Krediler	Nakdi Kredilerin Sektörel Dağılımı			Takibe Dön. Oranı	G.Nakdi Krediler
	Kısa Vadeli	Orta-Uzun V.	Toplam (Brüt)			Kısa Vadeli	Orta-Uzun V.	Toplam (Brüt)		
Tarım	7,0	4,5	5,7	4,9	1,1	7,0	4,1	5,5	3,3	1,0
Sanayi	45,2	33,3	39,0	4,6	42,5	47,7	33,4	40,2	3,4	41,0
Madencilik	1,9	1,5	1,7	2,6	2,2	2,5	1,5	1,9	1,7	1,9
İmalat Sanayi	41,9	26,7	34,1	5,1	35,0	44,1	27,5	35,6	3,8	35,0
Elektrik-Gaz-Su	1,3	5,0	3,2	0,2	5,3	1,1	4,4	2,8	0,2	4,1
Hizmetler	47,8	62,2	55,3	3,2	56,4	45,4	62,5	54,3	3,1	58,0
Toplam*	100,0	100,0	100,0	3,8	100,0	100,0	100,0	100,0	3,2	100,0
Toplam (Milyar TL)	118,0	139,6	268,9		130,8	120,0	136,9	266,3	-	125,8
Kur. ve Tic. Kred./Top. Kredi (%)	75,0	64,4	68,7		65,8	74,7	63,9	68,5	-	66,0

*Tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerine kullandırılan kredileri kapsamaktadır.

2009 yılının ilk çeyreğinde 2008 yılsonuna göre tarım ve hizmet sektörlerine kullandırılan nakdi kredi tutarında artış yaşanırken, sanayi sektörüne kullandırılan kredi miktarında %2,5'lik bir azalma yaşandığı görülmektedir. Tarım ve hizmetler sektörüne kullandırılan kredilerin tutarları, önceki çeyreğe göre sırasıyla 0,6 ve 4,9 milyar TL yükselmiş, sanayi sektörüne kullandırılan kredi miktarı ise aynı dönemde 2,4 milyar TL azalmıştır. Benzer gelişmeler gayri nakdi krediler için de geçerlidir.

2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla kredi kartlarından ve tekstil sektörüne kullandırılan kredilerden kaynaklanan tahsili gecikmiş alacak tutarı, toplam tahsili gecikmiş alacaklar içinde en yüksek paya sahip olmaya devam etmektedir. Bu iki sektöre ilişkin TGA toplamının toplam TGA içindeki payı bu dönemde 0,7 puan artarak %29,0'a yükselmiştir. 2009 yılının ilk çeyreği itibarıyla alt sektörlerin takibe dönüşüm oranındaki gelişim incelendiğinde gıda, meşrubat ve tütün sanayi alt sektörü dışındaki diğer sektörlerde kullandırılan kredilerin takibe dönüşüm oranlarının yükseldiği görülmektedir. Nakdi krediler içinde en büyük paya sahip olan ve küresel krizin ortaya çıkmasındaki temel unsurlardan biri olması sebebiyle daha dikkatli bir şekilde takip edilen bireysel konut kredilerinin takibe dönüşüm oranı bu dönemde 0,39 puan artarak %1,69 seviyesinde gerçekleşmiştir. Nakdi krediler içinde en büyük altıncı paya sahip olan tekstil ve tekstil ürünleri sanayine kullandırılan kredilere ilişkin takibe dönüşüm oranının, Aralık 2008-Mart 2009 döneminde %8,98'den %13,01'e yükselmesi söz konusu sektörün taşıdığı riskin niteliği hakkında bilgi vermektedir. Reel sektörün ve hanehalkının finansal performansı ile bankaların kredi riski arasındaki yoğun etkileşim göz önüne alındığında, söz konusu göstergeler bankaların maruz kaldığı kredi riski bağlamında olumsuz yönde gelişmeler olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 3.1-6: TGA İçerisinde En Yüksek Paya Sahip Alt Sektörler

	Ara.08			Mar.09		
	TGA İçindeki Payı (%)	TGA/Top. Krediler (%)	Nakit Krediler İçindeki Payı (%) ve Sıralaması	TGA İçindeki Payı (%)	TGA/Top. Krediler (%)	Nakit Krediler İçindeki Payı (%) ve Sıralaması
Kredi Kartları	17,43	6,49	9,3 (3)	18,35	8,43	9,06 (3)
Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	10,86	8,98	4,08 (6)	10,65	13,01	3,24 (9)
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	8,56	2,98	10,34 (2)	9,42	3,98	10,34 (2)
Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	11,93	7,27	5,64 (4)	6,87	5,44	5,44 (5)
Ferdi Kredi Diğer	3,75	4,25	3,12 (11)	4,08	5,61	3,12 (12)
İnşaat	4,79	3,20	5,37 (5)	5,24	4,17	5,47 (4)
Perakende Ticaret ve Kişisel Ürünler	3,99	5,62	2,48 (13)	3,83	6,16	2,65 (13)
Tarım*	2,95	3,21	3,3 (10)	3,84	4,83	3,44 (8)
Ferdi Kredi Konut	3,69	1,30	10,38 (1)	3,92	1,69	10,41 (1)

*Balıkçılık ve avcılık dahil edilmemiştir.

TGA'nın teminatlandırma yapısı incelendiğinde, 2009 yılı ilk çeyreğinde teminatı olmayan TGA'nın, toplam TGA içindeki payının 2008 yılsonuna göre 0,4 puanlık bir artış göstererek %45,4 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu yükseliş paralelinde III. grup teminata sahip olan TGA'nın toplam TGA içindeki payı 0,3 puan azalmıştır. Teminat tutarlarının kredilere oranında süregelen artış, 2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla durmuştur. Toplam TGA göz önüne alındığında söz konusu oranın bu dönemde 4,6 puan azalarak %42,0'a indiği görülmektedir. I. grup, II. grup ve III. Grup

teminat tutarlarına sahip TGA'nın teminat tutarlarının, söz konusu kredilere oranında bu dönemde düşüş gözlenmiştir. Bu oranlar Mart 2009'da sırasıyla %77,4, %82,1 ve %71,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişmeler, özellikle son dönemde küresel kredi piyasalarında yaşanan gelişmeler çerçevesinde kredi riskinin yönetimi açısından olumsuz yönde değerlendirilmektedir.

Tablo 3.1-7: TGA Teminat ve Garanti Bilgileri

	Brüt Bakiye (Milyon TL)			Teminata Göre Oransal Dağılım (%)			Toplam Teminat/Kredi (%)		
	Eyl 08	Ara 08	Mar 09	Eyl 08	Ara 08	Mar 09	Eyl 08	Ara 08	Mar 09
Toplam Tahsili Gecikmiş Alacaklar	11.633	14.053	17.147	100,0	100,0	100,0	44,8	46,6	42,0
a) I. Grup Teminata Sahip Olanlar	49	50	65	0,4	0,4	0,4	53,9	81,6	77,4
b) II. Grup Teminata Sahip Olanlar	4.160	4.974	6.050	35,8	35,4	35,3	81,5	90,7	82,1
c) III. Grup Teminata Sahip Olanlar	2.037	2.343	2.814	17,5	16,7	16,4	82,8	79,3	71,3
d) IV. Grup Teminata Sahip Olanlar	287	360	428	2,5	2,6	2,5	38,9	38,2	43,1
e) Teminatsız Olanlar	5.100	6.326	7.790	43,8	45,0	45,4			
Yeniden Yapılandırılan Alacaklar	201	161	179						
Yeni İtfa Planına Bağlı Alacaklar	311	280	228						

2008 yılının ilk yarısına kadar devam etmiş olan takibe dönüşüm oranlarında gözlenen düşüş küresel finansal krizin özellikle reel sektör üzerindeki etkisiyle 2008 yılının ikinci çeyreğinde durmuştur. 2009 yılının ilk çeyreğinde toplam kredilerin takibe dönüşüm oranı 0,75 puan artarak %4,43'e yükselmiştir. Bu oran 2006 yılının Mart ayından itibaren gözlenen en yüksek seviyedir. Sektörel bazda incelendiği zaman tüm sektörlerde kullanılan kredilerin takibe dönüşüm oranlarında artış yaşandığı görülmektedir. Aralık 2008-Mart 2009 döneminde bireysel kredilerin takibe dönüşüm oranı 1,1 puan artarak %4,75'e, tarım sektörüne kullanılan kredilerinin takibe dönüşüm oranı 1,6 puan artarak %4,87'ye, sanayi sektörüne kullanılan kredilerin takibe dönüşüm oranı 1,19 puan artarak %4,62'ye, hizmetler sektörüne kullanılan kredilerin takibe dönüşüm oranı 0,07 puan artarak %3,16'ya, diğer kredilerin takibe dönüşüm oranı ise 2,25 puan artarak %10,62'ye yükselmiştir.

Tablo 3.1-8: Kredilerin Takibe Dönüşüm Oranı

%	Mart 07	Haziran 07	Eylül 07	Aralık 07	Mart 08	Haziran 08	Eylül 08	Aralık 08	Mart 09
Bireysel	3,12	3,07	3,02	2,88	2,84	2,97	3,02	3,65	4,75
Tarım	4,05	2,99	4,27	4,61	3,07	2,76	2,99	3,27	4,87
Sanayi	5,17	5,24	4,97	4,80	4,29	3,73	3,60	3,43	4,62
Hizmetler	2,66	2,47	2,51	2,49	2,41	2,12	2,22	3,09	3,16
Diğer	4,54	5,80	5,18	4,62	2,79	6,68	8,00	8,37	10,62
Toplam	3,65	3,64	3,58	3,49	3,05	3,07	3,12	3,68	4,43

Mart 2009 senaryo analizi sonuçları, nakdi kredilerin %1 veya %5 oranında zarara dönüşmesi durumunda ortaya çıkacak zarar tutarlarında azalış, gayri nakdi kredilerin %1 veya %5 oranında zarara dönüşmesi durumunda ortaya çıkacak zarar tutarlarında ise artış yaşandığını, bununla birlikte özkaynaklardaki artış hızının daha büyük olması sebebiyle bu zararların özkaynaklara oranının tüm senaryolar için azaldığını göstermektedir. Bu bağlamda, Türk bankacılık sistemi, sahip olduğu güçlü sermaye yapısı sayesinde yaşanması muhtemel olumsuz gelişmelere karşı dayanıklı bir görünüm arz etmektedir. Aralık 2008-Mart 2009 döneminde, nakdi kredilerin %1'inin zarara dönüşmesi durumunda oluşacak zararın, özkaynaklar içindeki payı %3,42'den %3,19'a, nakdi kredilerin %5'inin zarara dönüşmesi durumunda oluşacak zararın, özkaynaklar içindeki payı %17,09'dan %15,96'ya düşmüştür. Benzer sonuçlar gayrinakdi kredilerin %1 ve %5'inin zarara dönüşmesi bağlamında uygulanan senaryolarda da ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla yılın ilk çeyreğinde kredi riskinden kaynaklanabilecek muhtemel zararların, özkaynakları ve sermaye yeterliliğini etkileme seviyesinde önceki döneme göre kısmi bir azalış yaşanmıştır.

Tablo 3.1-9: Kredi Riski Senaryo Analizleri Sonuçları

(Milyon TL) Senaryo	Ara.08				Mar.09			
	SYR		Zarar/		SYR		Zarar/	
	Zarar	SYR (%)	Değişimi (Puan) *	Özkaynak(%)	Zarar	SYR (%)	Değişimi (Puan)**	Özkaynak (%)
Nakdi Kredilerin %1'inin Zarara Dönüşmesi	2.988	16,69	-0,53	3,42	2.944	17,19	-0,50	3,19
Nakdi Kredilerin %5'inin Zarara Dönüşmesi	14.941	14,53	-2,69	17,09	14.722	15,13	-2,56	15,96
Gayri Nakdi Kredilerin %1'inin Zarara Dönüşmesi	844	17,07	-0,15	0,97	875	17,54	-0,15	0,95
Gayri Nakdi Kredilerin %5'inin Zarara Dönüşmesi	4.221	16,47	-0,75	4,83	4.375	16,94	-0,75	4,74

Not: İller Bankası verileri hariç tutulmuştur.

* Mart 2009 dönemi ortalama SYR'si %17,69'dur.

** Aralık 2008 dönemi ortalama SYR'si %17,22'dir.

3.2 Piyasa Riski

Ticari portföy, 2009 yılının ilk çeyreğinde, önceki çeyreğe göre %21,7 oranında artarak 93,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Kriz sonrası dönemde artan kredi riskinden korunmak isteyen bankacılık sektörü menkul kıymetlere yönelmiştir. Özellikle bankalar tarafından Mart 2009 itibarıyla güvenli liman sayılan DİBS'lere bir yöneliş olduğu ve bu menkul kıymetlerin ticari portföyde muhasebeleştirildiği görülmektedir. Bu gelişme ticari portföyde gözlenen artışın temel nedenidir.

Ticari portföyün türleri itibarıyla dağılımı 2009 yılı Mart ayı itibarıyla incelendiğinde önemli bir değişim yaşanmadığı görülmektedir. DİBS, söz konusu yapıda en büyük ağırlığı teşkil etmeye devam etmektedir. Ticari portföy para türleri açısından incelendiğinde, YP menkul kıymetlerin tutarında artış yaşansa da toplam içindeki payında 1,1 puanlık bir azalış yaşandığı görülmektedir. Değişken faizli menkul kıymetlerin toplam ticari portföy içindeki payı aynı dönemde 2,1 puan azalış göstermiştir.

Tablo 3.2-1: Ticari Portföyün Menkul Kıymet Türleri İtibarıyla Dağılımı

%	Ara.08			Mar.09		
	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
DİBS	65,92	12,95	78,87	67,14	11,79	78,93
Değişken Faizli	35,42	5,68	41,10	34,19	5,15	39,34
Sabit Faizli	30,51	7,27	37,77	32,92	6,60	39,52
Diğer*	-	-	-	0,03	0,04	0,07
Eurobond	0,00	14,59	14,59	0,00	14,96	14,96
Değişken Faizli	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
Sabit Faizli	0,00	14,58	14,58	0,00	14,96	14,96
Hisse Senedi ve Yatırım Fonu	0,40	0,15	0,55	0,42	0,18	0,60
Diğer	0,42	5,56	5,99	0,30	5,22	5,52
Değişken Faizli	0,02	5,20	5,22	0,02	4,88	4,90
Sabit Faizli	0,40	0,37	0,77	0,28	0,34	0,61
TOPLAM	66,75	33,25	100,00	67,85	32,15	100,00
Değişken Faizli	35,44	10,89	46,33	34,21	10,04	44,25
Sabit Faizli	30,91	22,21	53,12	33,20	21,89	55,09
Diğer	0,40	0,15	0,55	0,45	0,22	0,66

* Hazine Müsteşarlığı tarafından ihraç edilmeye başlanan GES'i (Gelire Endeksli Senetler) içermektedir.

Küresel piyasalarda yaşanan dalgalanmanın da etkisiyle 2008 yılı ile birlikte yükselişe geçen DİBS ortalama birleşik faiz oranları, TCMB tarafından faizlerin indirilmesi ve menkul kıymetlerin vadeye kadar elde tutulacak olarak tekrar sınıflandırılabilmesi sebeplerinden ötürü yılın son çeyreğinde girdiği iniş eğilimini 2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla sürdürmektedir. 2008 yılı sonunda %16,2'ye inen DİBS ortalama birleşik faiz oranı, 2009 yılı Mart ayı sonunda %14,1 olarak gerçekleşmiştir. Küresel krizin etkisiyle 2008 yılsonunda daha dalgalı bir seyir izlemeye başlayan faiz oranları 2009 yılı ile birlikte daha istikrarlı bir seyir izlemiş, oynaklığı azalmıştır. Faiz oranındaki oynaklığın azalması, sektörün maruz kaldığı piyasa faiz oranı riskinin azalmasına neden olmaktadır.

Mart 2009 dönemi için piyasa riskinin etkisini ölçmek amacıyla kullanılan senaryo analizlerinin sonuçları incelendiğinde, önceki döneme göre ticari portföyde görülen artışın özkaynaklardaki artıştan daha hızlı olmasının genel itibarıyla sektörün piyasa riskine açık pozisyonunun artmasına yol açtığı görülmektedir. Bu itibarla ikinci el DİBS fiyatlarındaki değişimin sermaye üzerindeki etkisinin bir önceki döneme göre arttığı görülmektedir. Bu dönemde ikinci el DİBS fiyatlarındaki olası %10'luk bir azalışın sektörün sermayesi üzerindeki azaltıcı etkisi %3,6'dan, %4,1'e yükselmiştir.

Tablo 3.2-2: İkinci El DİBS Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkileri

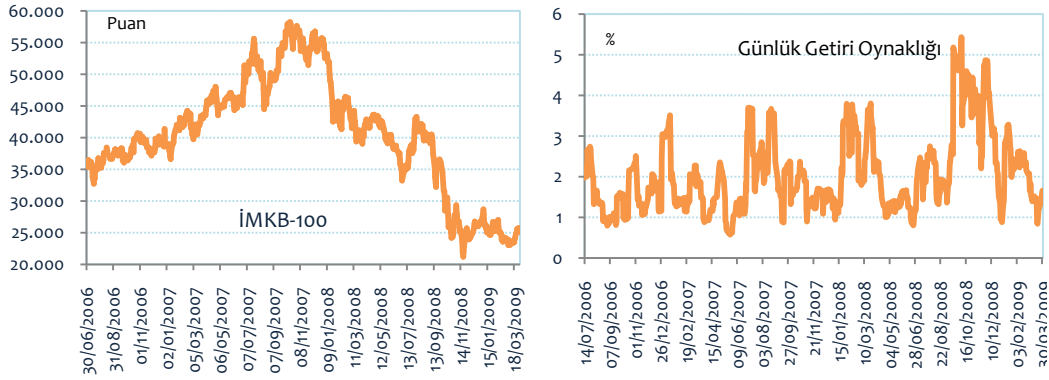
Mar.09 (Milyon TL)				İkinci El DİBS Fiyatlarındaki Değişim %					
				-10	-5	-1	1	5	10
	Ticari Portföy	Sabit Faizli DİBS	Özk.	Fiyatlardaki Değişimin Sermayeye Etkisi (%)					
Mevduat	93.549	35.316	76.658	-4,6	-2,3	-0,5	0,5	2,3	4,6
KYB	2.065	1.128	11.230	-1,0	-0,5	-0,1	0,1	0,5	1,0
Toplam	95.614	36.444	87.888	-4,1	-2,1	-0,4	0,4	2,1	4,1
Ara.08 (Milyon TL)									
Mevduat	76.861	28.601	72.028	-4,0	-2,0	-0,4	0,4	2,0	4,0
KYB	1.969	952	10.636	-0,9	-0,4	-0,1	0,1	0,4	0,9
Toplam	78.829	29.553	82.664	-3,6	-1,8	-0,4	0,4	1,8	3,6

2009 yılının ilk çeyreğinde sabit faizli eurobond tutarı %21,3 oranında düşüş göstermiş ve 13,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu artışın özkaynaklardaki artıştan hızlı olması Mart 2009 tarihli veriler üzerinden yapılan senaryo analizlerinde eurobond fiyatlarındaki değişimin, sermaye üzerindeki etkisinin artmasına sebep olmuştur. Eurobond fiyatlarındaki olası %10'luk azalışın sektörün sermayesi üzerindeki azaltıcı etkisi %1,4'ten, %1,6'ya çıkmıştır.

Tablo 3.2-3: Eurobond Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkileri

Mar.09 (Milyon TL)				Eurobond Fiyatlarındaki Değişim %					
	Ticari Portföy	Sabit Faizli Eurobond	Özk.	-10	-5	-1	1	5	10
				Fiyatlardaki Değişimin Sermayeye Etkisi (%)					
Mev. Bank	93.549	13.473	76.658	-1,8	-0,9	-0,2	0,2	0,9	1,8
KYB	2.065	319	11.230	-0,3	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,3
Toplam	95.614	13.792	87.888	-1,6	-0,8	-0,2	0,2	0,8	1,6
Ara. 08 (Milyon TL)									
Mev. Bank	76.861	11.110	72.028	-1,5	-0,8	-0,2	0,2	0,8	1,5
KYB	1.969	298	10.636	-0,3	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,3
Toplam	78.829	11.408	82.664	-1,4	-0,7	-0,1	0,1	0,7	1,4

2008 yılını 27.000 seviyesinden kapatan İMKB endeksi, 2009 yılının ilk çeyreğinde görece daha istikrarlı bir seyir izlemiş ve Mart ayı sonunda 26.000 seviyesinde gerçekleşmiştir. Küresel krizin getirdiği belirsizlik ortamının 2009 yılı ile birlikte görece düzelmesi sonucu bu dönemde İMKB endeksinin oynaklığı da azalmıştır. 2009 yılının ilk çeyreğinde İMKB endeksinin günlük getiri oynaklığı %0-3 bandında seyretmiştir.

Grafik 3.2-1: İMKB-100 Endeksi ve İMKB-100 Endeksi Günlük Getiri Oynaklığı

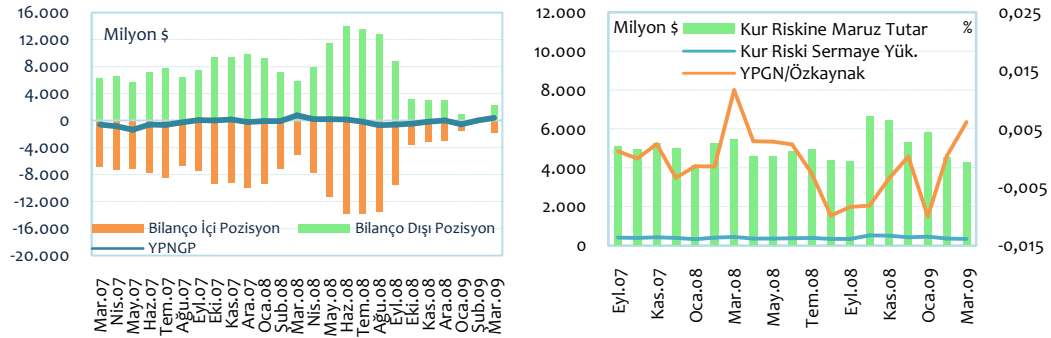
Ticari portföy içindeki payının sınırlı olması sebebiyle, fiyat değişimlerinin bankacılık sisteminin sermayesi üzerindeki etkileri DİBS ve Eurobond fiyatlarındaki değişimlere göre oldukça sınırlı olan hisse senedi ve yatırım fonlarının tutarı Aralık 2008-Mart 2009 döneminde 104 milyon TL artmıştır. Bu artış neticesinde 2009 yılı ilk çeyreğinde hisse senedi ve yatırım fonlarının fiyatlarındaki değişimlerin sermaye üzerindeki etkisi önceki çeyreğe göre kısmi de olsa artış göstermiştir.

Tablo 3.2-4: Hisse Senedi ve Yatırım Fonu Fiyatlarındaki Olası Değişimlerin Etkisi

Mar.09 (Milyon TL)				HS+YF Fiyatlarındaki Değişim (%)					
	Ticari Portföy	Hisse Senedi ve Yatırım Fonu	Özk.	-10	-5	-1	1	5	10
				Fiyatlardaki Değişimin Sermayeye Etkisi (%)					
Mevduat	93.549	502	76.658	-0,07	-0,03	-0,01	0,01	0,03	0,07
KYB	2.065	49	11.230	-0,04	-0,02	0,00	0,00	0,02	0,04
Toplam	95.614	550	87.888	-0,06	-0,03	-0,01	0,01	0,03	0,06
Ara.08 (Milyon TL)									
Mevduat	76.861	398	72.028	-0,06	-0,03	-0,01	0,01	0,03	0,06
KYB	1.969	36	10.636	-0,03	-0,02	0,00	0,00	0,02	0,03
Toplam	78.829	434	82.664	-0,05	-0,03	-0,01	0,01	0,03	0,05

Bilanço içi pozisyon (BİP) ve bilanço dışı pozisyon (BDP) 2009 yılının ilk çeyreğinde mutlak değer olarak azalmaya devam etmektedir. Aralık 2008'de mutlak değer olarak 3 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen söz konusu değerler Mart 2009 itibarıyla mutlak değer olarak sırasıyla 1,9 ve 2,2 milyar TL'ye gerilemiştir. YPNGP, 2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla 361 milyon TL olarak gerçekleşmiş, YPNGP/Özkaynak oranının mutlak değeri ise aynı dönemde %0,6'ya yükselmiştir. Bu dönemde kur riskine maruz tutar ve kur riski sermaye yükümlülüğü sırasıyla 4,3 milyar TL ve 344 milyon TL'ye düşmüştür.

Grafik 3.2-2: BİP, YPNGP ve Kur Riski Sermaye Yükümlülüğü

Sektör genelinde, BİP'in düşüş oranının özkaynaklardaki (USD cinsinden) düşüş oranından daha yüksek olması, Aralık 2008-Mart 2009 döneminde kurlardaki olası değişimlerin sermayeye olan etkisinin azalmasına sebep olmuştur. BİP'i negatif olan kalkınma ve yatırım ile katılım bankalarının sermayesi, kur artışlarından olumlu, düşüşlerinden olumsuz yönde, BİP'i pozitif olan mevduat bankaları ise düşüşlerden olumlu, artışlardan olumsuz etkilenmektedir. Bununla birlikte Mart 2009 dönemi için senaryolar incelendiğinde TL'de yaşanacak %20'lik bir değer kaybının, katılım bankalarının sermayesine olan etkisinin %-13,75 olduğu görülmektedir.

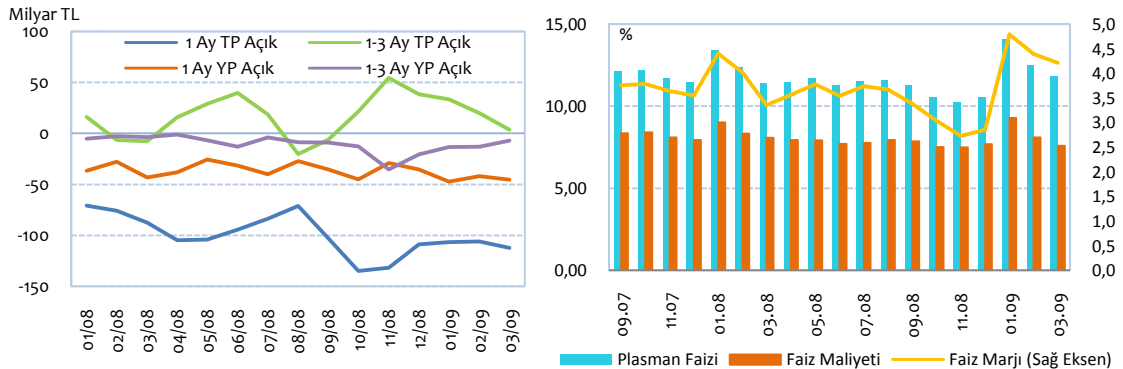
Tablo 3.2-5: Kurlardaki Olası Değişimlerin Etkileri

						Kurlardaki Değişim Oranı (%)					
						-20	-10	1	5	25	50
27 Mart 2009 itibarıyla (Milyon USD)						Kurlardaki Değişimin Sermayeye Etkisi (%)					
	Bilanço İçi Pozisyon (BİP)	Özk.	BİP/Özk. (%)	YPNGP	YPNGP/Özk. (%)						
Mevduat	-3.906	49.213	-7,9	345	0,7	1,59	0,79	-0,08	-0,40	-1,98	-3,97
Kalkınma	389	6.755	5,8	-23	-0,3	-1,15	-0,58	0,06	0,29	1,44	2,88
Katılım	1.622	2.360	68,7	38	1,6	-13,75	-6,87	0,69	3,44	17,18	34,36
Toplam	-1.895	58.328	-3,2	360	0,6	0,65	0,32	-0,03	-0,16	-0,81	-1,62
26 Aralık 2008 itibarıyla (Milyon USD)											
Mevduat	-4.216	51.015	-8,3	-129	-0,3	1,65	0,83	-0,08	-0,41	-2,07	-4,13
Kalkınma	87	6.787	1,3	38	0,6	-0,26	-0,13	0,01	0,06	0,32	0,64
Katılım	1.114	2.456	45,4	107	4,4	-9,07	-4,54	0,45	2,27	11,34	22,68
Toplam	-3.015	60.258	-5,0	16	0,0	1,00	0,50	-0,05	-0,25	-1,25	-2,50

3.3 Yapısal Faiz Oranı Riski

2009 yılının birinci çeyreğinde bir önceki döneme göre faiz oranı pozisyonundaki 1 aylık TP ve YP açık ile 1-3 aylık TP fazlasında azalış, 1-3 aylık YP faiz pozisyonunda artış görülmektedir. Mart 2009 döneminde 1 aylık TP'de 113 milyar TL, 1-3 aylık YP'de ise 45 milyar TL açık gerçekleşmiştir. Merkez Bankasının faiz indirimlerine paralel olarak bankaların mevduata verilen faiz oranlarını düşürmesi, faiz maliyetlerinin azalmasına yol açmış kredi faizlerindeki düşüşün mevduat faizlerine oranla daha sınırlı kalması Mart 2009 dönemi itibarıyla faiz marjının önceki döneme göre artmasına neden olmuştur.

Grafik 3.3-1: Faiz Açıkları, Faiz Marjı ve Bileşenlerinin Gelişimi

Sektörün maruz kaldığı yapısal faiz oranı riski seviyesinin belirlenmesi amacıyla yapılan senaryo analizlerinde, bankanın varlık ve yükümlülüklerinin yeniden fiyatlamaya tarihlerine kalan süreler ve ortalama plasman faizi ile kaynak maliyeti veri iken, faiz değişimlerinin banka kârlılığı üzerindeki etkisi hesaplanmaktadır. Hesaplamalarda, bankanın varlık ve yükümlülüklerinin faize duyarlılığının, analiz dönemi boyunca değişmediği varsayılmaktadır. Ayrıca, analizlerde yeni kaynak girişinin olmadığı varsayılmış ve paranın zaman değeri ihmal edilmiştir. Aşağıdaki tabloda, 3 numaralı senaryoda, TL faizler, 1 ay sonra 1 puan, 1-3 ay arasındaki dönemde 2 puan, 3-6 ay arasındaki dönemde 3 puan ve 6-12 ay arasındaki dönemde 6 puan artmaktadır.

Tablo 3.3-1: Yapısal Faiz Oranı Riskine İlişkin Senaryolar ve Sonuçları

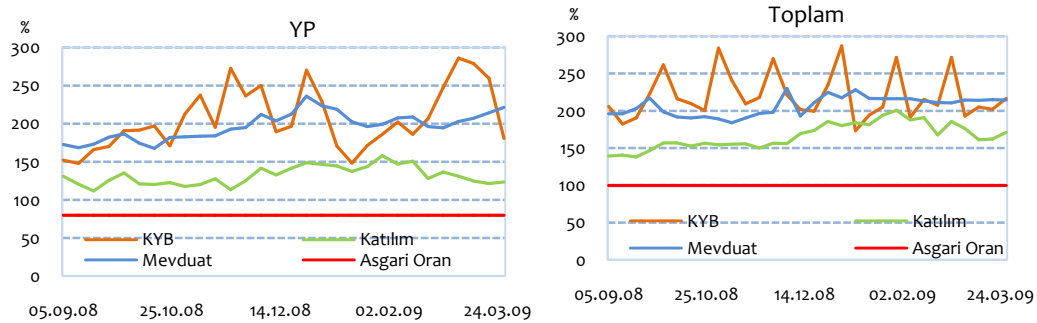
Senaryolar	TP Faizlerdeki Değişim (puan)				YP Faizlerdeki Değişim (puan)				
	1 ay	1-3 ay	3-6 ay	6-12 ay	1 ay	1-3 ay	3-6 ay	6-12 ay	
Senaryo 1	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 2	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 3	1,00	2,00	3,00	6,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	0,50	0,75	1,50	
Senaryo 5	1,00	1,00	1,00	1,00	0,50	0,50	0,50	0,50	
Senaryo 6	10,00	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 7	0,00	0,00	10,00	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00	
Senaryo 8	-1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 9	0,00	0,00	0,00	0,00	-1,00	0,00	0,00	0,00	
Senaryo 10	-1,00	-2,00	-3,00	-6,00	-0,25	-0,50	-0,75	-1,50	
Kazanç/Kayıp (Milyon TL)	Eylül 08			Aralık 08			Mart 09		
	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
Senaryo 1	-1.797	0	-1.797	-1.829	0	-1.829	-1.965	0	-1.965
Senaryo 2	0	-755	-755	0	-308	-308	0	-915	-915
Senaryo 3	-21.483	0	-21.483	-17.719	0	-17.719	-19.528	0	-19.528
Senaryo 4	0	-4.464	-4.464	0	2.142	2.142	0	-4.674	-4.674
Senaryo 5	-8.463	-2.839	-11.303	-7.104	559	-6.544	-8.290	-3.076	-11.366
Senaryo 6	-17.967	-3.774	-21.741	-18.293	-1.542	-19.835	-19.651	-4.573	-24.225
Senaryo 7	-25.782	-10.892	-36.674	-24.714	240	-24.473	-25.543	-11.398	-36.941
Senaryo 8	1.797	0	1.797	1.829	0	1.829	1.965	0	1.965
Senaryo 9	0	755	755	0	308	308	0	915	915
Senaryo 10	21.483	4.464	25.948	17.719	-2.142	15.578	19.528	4.674	24.202

Faiz oranına ilişkin senaryolar yapısal faiz oranı riskine duyarlılığın TP ve YP'de arttığını göstermiştir. Uygulanan senaryolar sonucunda TP ve YP toplam kazanç ve kayıp değerlerinin, Mart 2009 döneminde, Aralık 2008 dönemine kıyasla mutlak değer olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.4 Likidite Riski

Banka grupları bazında günlük yabancı para ve toplam likidite yeterlilik oranlarının gelişimi dikkate alındığında, tüm banka gruplarında günlük yabancı para likidite yeterlilik oranlarının ve toplam likidite yeterlilik oranlarının yasal limitlerin üstünde gerçekleştiği görülmektedir. Birinci vade dilimine ilişkin yabancı para cinsinden yasal likidite oranları 2008 yılı sonu itibarıyla karşılaştırıldığında 2009 yılı Mart ayı sonunda, kalkınma ve yatırım bankaları için %234,85'ten %216,93'e, katılım bankaları grubunda %186,07'den %171,13'e ve mevduat bankaları için %225,05'ten %214,79'e gerilemiştir.

Grafik 3.4-1: Birinci Vade Dilimine İlişkin YP ve Toplam Likidite Yeterlilik Oranlarının Gelişimi

Mart 2009 itibarıyla sektörde haftalık ve aylık yabancı para likidite yeterlilik oranı ve toplam likidite yeterlilik oranı belirtilen yasal sınırların üstünde gerçekleşmiştir. Sektör genelinde, ikinci vade dilimine ilişkin YP ve toplam likidite yeterlilik oranı, bir önceki döneme göre azalış göstermiştir.

Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğe 23.01.2009 tarihinde eklenen Geçici 2. madde uyarınca 18 ay süreyle dövizde endeksli varlık ve yükümlülüklerin YP likidite yeterlilik oranı hesaplamasında yabancı para cinsinden varlık ve yükümlülükler olarak dikkate alınması YP likidite oranındaki azalışı sınırlandırmıştır. Mevduatta ortalama vadenin düşmesi likit yükümlülüklerin artmasına ve dolayısıyla likidite oranlarının düşmesine neden olmuştur.²

Tablo 3.4-1: İkinci Vade Dilimine İlişkin YP ve Toplam Likidite Yeterlilik Oranı Bileşenleri

(Milyon TL)	Aralık 08		Mart 09	
	YP	Toplam	YP	Toplam
Varlıklar				
Nakit Değerler ve T.C. Merkez Bankası	8.397	34.511	8.174	27.786
Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yansıtılan MD İle Sat.Hazır MD. (Net)	16.375	62.426	19.402	75.963
Bankalar, Yurtdışı Merkez ve Şubeler	25.826	28.230	29.499	31.887
Alacaklar	4.361	13.477	5.177	18.889
Krediler	9.950	70.227	11.976	67.008
Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net)	14.084	81.599	14.968	81.677
Yatırım Amaçlı Değerler (Net)	3	44	8	41
Türev İşlemler	27.903	40.465	39.769	54.642
Toplam	106.899	330.979	128.972	357.893
Yükümlülükler				
Mevduat	40.889	129.080	49.807	140.974
TCMB, Bankalar, Yurtdışı Merkez ve Şubeler Hesapları	2.403	4.234	4.953	6.205
Diğer Krediler	2.914	4.081	2.607	4.231
Diğer Kaynaklar	3.476	42.224	3.329	40.333
Bilanço Dışı İşlemler	2.084	14.549	2.205	15.954
Türev İşlemler	29.129	40.532	38.378	55.122
Toplam	80.894	234.700	101.280	262.818
İkinci Vade Likidite Yeterlilik Oranı (%)	132,1	141,0	127,3	136,2

3.5 Sermaye Yeterliliği

Aralık 2008 itibarıyla %18 olan sermaye yeterlilik oranı, Mart 2009'da %18,5 olarak gerçekleşmiştir. SYR'de yılın ilk çeyreğinde görülen 0,5 puanlık artış, sektörün özkaynaklarının risk ağırlıklı varlıklarına göre daha yüksek bir oranda artış göstermesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim bu dönemde özkaynaklarda meydana gelen %5,5'lik değişim karşısında sektörün risk ağırlıklı varlıklarının %2,8 oranında arttığı görülmektedir. Sektörün olası bozulmalara karşı güçlü sermaye yapısını muhafaza eden ihtiyatlı bir yaklaşım içinde olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3.5-1: Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu

	Özkaynak (Milyon TL)			RAV (Milyon TL)			SYR		
	2008/12	2009/3	% değişim	2008/12	2009/3	% değişim	2008/12	2009/3	Puan değişim
Sektör	92.747	97.806	5,5	515.547	529.781	2,8	18,0	18,5	0,5
Mevduat	78.133	82.550	5,7	472.491	484.242	2,5	16,5	17,0	0,5
KYB	10.793	11.402	5,6	18.208	19.852	9,0	59,3	57,4	-1,9
Katılım	3.820	3.853	0,9	24.847	25.688	3,4	15,4	15,0	-0,4
Kamu	17.215	18.617	8,1	105.233	109.842	4,4	16,4	16,9	0,5
Özel	44.965	46.961	4,4	274.461	280.910	2,3	16,4	16,7	0,3
Yabancı	15.290	16.292	6,6	91.777	92.555	0,8	16,7	17,6	0,9
Büyük Ölçek	57.717	61.000	5,7	353.644	364.570	3,1	16,3	16,7	0,4
Orta Ölçek	16.987	17.671	4,0	109.301	109.975	0,6	15,5	16,1	0,6
Küçük Ölçek	18.023	19.134	6,2	52.580	55.236	5,1	34,3	34,6	0,3

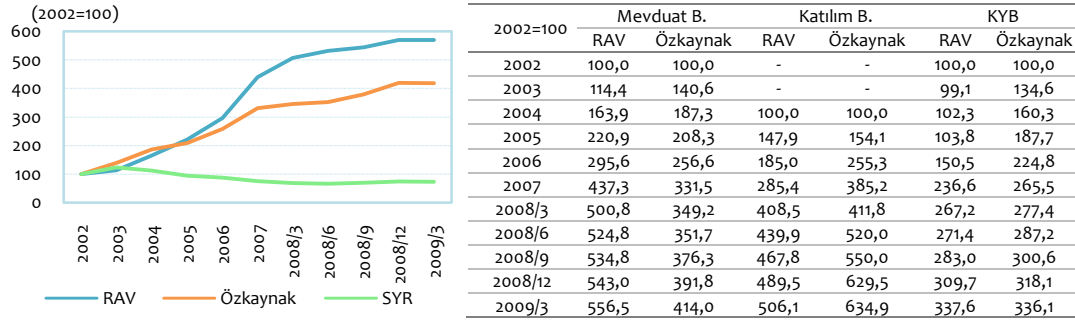
Açıklama: Özkaynak tutarı SY420 formundan alınmış olup, bilanço ile farklılık arz edebilmektedir.

Son çeyrekte mevduat bankalarının sermaye yeterlilik oranları artmıştır. Buna karşılık kalkınma ve yatırım bankalarının özellikle %100 risk ağırlıklı nakdi ve gayrinakdi kredilerinde meydana gelen artış sebebiyle SYR'lerinin 1,9 puan düştüğü görülmektedir. Katılım bankalarının SYR'lerinin düşmesinin gerisinde ise, özkaynaklarındaki artışın, risk ağırlıklı varlıklarındaki artış hızının gerisinde kalması bulunmaktadır.

Bankaların sermaye yeterliliklerinin sahiplik yapısı itibarıyla gelişimi incelendiğinde, özellikle küresel sermayeli bankaların %100 risk ağırlıklı kredilerindeki düşüşün etkisiyle risk ağırlıklı varlıklarının azaldığı görülmektedir. Bahsedilen durum sebebiyle, bu bankaların sermaye yeterlilik oranında görece yüksek bir artış meydana gelmiştir.

Ölçek bazında yapılan incelemede ise, yılın ilk çeyreğinde tüm ölçekte bankaların SYR'lerinde birbirine paralel bir değişme yaşandığı görülmektedir. Büyük, orta ve küçük ölçekli bankaların SYR'leri sırasıyla %16,7; %16,1 ve %34,6 olarak gerçekleşmiştir.

² Likidite oranlarının hesaplamasında repo işlemlerinden sağlanan fonlar %100 oranında dikkate alınırken, mevduat niteliğine göre %20, %30 ve %50 oranlarında dikkate alınmaktadır.

Grafik 3.5-1: Özkaynak, Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Sermaye Yeterlilik Rasyosu Endeksi

Özkaynağı oluşturan kalemlerin oransal payları incelendiğinde; 2009 yılı ilk çeyreğinde ana sermayenin, özkaynak toplamının %91,8'ini oluşturduğu görülmektedir. Sektörün ana sermayesinde, yılın ilk çeyreğinde 1,2 milyar TL'lik artış meydana gelmiştir. Ana sermayenin %44,9'u ödenmiş sermayeden oluşurken; yedek akçelerin toplam ana sermayedeki payı %48,2'ye yükselmiştir.

Tablo 3.5-2: Özkaynak Bileşenleri

Milyon TL	2007	2008/3	2008/6	2008/9	2008/12	2009/3	% Pay	% Değişim (09/03-08/12)
Ana Sermaye	74.638	77.021	80.249	84.809	88.619	89.792	91,8	1,3
-Ödenmiş Sermaye	31.623	31.801	33.509	37.345	39.406	40.292	41,2	2,2
-Yedek akçeler	33.661	20.390	42.697	40.438	39.911	43.303	44,3	8,5
-Net dön. Kârı ile geçm.yıl kârı	15.408	27.360	8.740	11.593	13.718	14.448	14,8	5,3
-Yedek Akçelerle Karşılanamayan Zarar	-18.756	-33.200	-18.062	-18.064	-18.023	-17.953	-18,4	-0,4
Katkı Sermaye	7.138	7.505	6.216	7.908	8.560	9.382	9,6	9,6
-Genel karşılıklar	2.534	2.946	3.177	3.392	3.641	3.723	3,8	2,3
-İkincil sermaye benzeri borçlar	3.347	4.813	5.157	4.702	5.493	5.928	6,1	7,9
Üçüncü Kuşak Sermaye	0	0	0	0	0	0	0,0	-
Sermayeden İndirilen Değerler	-4.339	-3.690	-4.064	-4.139	-4.452	-1.368	-1,4	-69,3
Özkaynaklar	77.436	80.835	82.400	88.578	92.727	97.806	100,0	5,5

Kredi riskine esas tutar kalemlerinde, %100 risk ağırlıklı varlıkların, toplam içindeki en büyük payı koruduğu görülmektedir. Ancak, yılın ilk çeyreğinde en yüksek artış, 4,5 milyar TL tutarında artan %0 risk ağırlıklı varlıklarda görülmüştür. Bu dönemde özellikle A Grubu³ satılmaya hazır finansal varlıklarda 2,7 milyar TL artış gerçekleşmiştir. Yılın ilk çeyreğinde sektörün kredi riskine esas tutarı, %0,7 oranında artmıştır. Piyasa riskine esas tutar ise %1,8 oranında artış gösterirken; operasyonel riske esas tutarda %18,2 oranında artış gerçekleşmiştir.

Tablo 3.5-3: Riske Esas Tutarlar ve Risk Ağırlıklı Varlıklar

Milyon TL	2007	2008/3	2008/6	2008/9	2008/12	2009/3		% Değişim (09/03-08/12)
						Milyon TL	Ağırl.Tutar Milyon TL	
Risk Ağırlığı %0 Olan Varl.	229.758	166.674	148.170	186.745	228.731	233.266	0	2,0
Risk Ağırlığı %10 Olan Varl.	0	0	0	0	0	0	0	-
Risk Ağırlığı %20 Olan Varl.	63.713	42.289	45.310	40.961	48.257	50.930	10.186	5,5
Risk Ağırlığı %50 Olan Varl.	78.757	80.371	84.613	89.695	94.785	95.154	47.577	0,4
Risk Ağırlığı %100 Olan Varl.	290.711	335.604	357.453	369.667	375.908	378.504	378.504	0,7
Risk Ağırlığı %150 Olan Varl.	-	1.688	1.831	2.017	1.747	1.485	2.228	-15,0
Risk Ağırlığı %200 Olan Varl.	-	120	141	155	173	210	421	21,4
Kredi Riskine Esas Tutar	343.275	386.613	411.467	426.042	435.919	438.915	-	0,7
Piyasa Riskine Esas Tutar	14.854	25.376	23.249	19.996	19.947	20.297	-	1,8
Op. Riske Esas Tutar	51.180	59.104	59.104	59.692	59.681	70.569	-	18,2
Toplam Risk Ağırlıklı Varl.	409.309	471.094	493.821	505.730	516.547	530.782	-	2,8

*Yüzde Payı İfade Etmemektedir

Maruz kalınan riskler sebebiyle bulundurulması gereken asgari sermayenin risk bazlı dağılımı incelendiğinde; toplam sermaye yükümlülüğü içerisinde en yüksek payın kredi riskine ilişkin

³ A Grubu Menkul Kıymet: A Grubunda yer alanlar tarafından veya bunların kefaletiyle veya nakit karşılığı çıkarılan veya bunlarca ödenmesi garanti edilen menkul kıymetler.

A Grubu: Hazine, TC. Merkez Bankası, Kamu Ortaklığı İdaresi, Özelleştirme İdaresi, OECD ülkeleri merkez bankaları ile merkezi ve bölgesel yönetimleri.

sermaye yükümlülüğü olduğu görülmektedir. Kredi riski sermaye yükümlülüğü, toplam sermaye yükümlülüğünün %82,8'ini oluştururken; piyasa riski sermaye yükümlülüğü, toplamın %3,8'ini oluşturmaktadır. Özkaynak toplamından, toplam sermaye yükümlülüğü toplamının düşülmesi suretiyle hesaplanan serbest özkaynak tutarı, bir önceki çeyreğe göre 3,9 milyar TL düzeyinde artarak 55,4 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Tablo 3.5-4: Yasal Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı

2009/3	Mevduat		KYB		Katılım B.		Toplam	
	Mil. TL	% Pay	Mil. TL	% Pay	Mil. TL	% Pay	Mil. TL	% Pay
Kredi Riski Sermaye Yük.	32.017	82,6	1.298	81,7	1.798	87,5	35.113	82,8
Piyasa Riski Sermaye Yük.	1.539	4,0	74	4,7	11	0,5	1.624	3,8
Operasyonel Risk Sermaye Yük.	5.184	13,4	216	13,6	246	12,0	5.646	13,3
Toplam Serm. Yük.	38.739	100,0	1.588	81,7	2.055	87,5	42.383	82,8
Serbest Özkaynak	43.811		9.815		1.798		55.424	

Faiz oranı riski sermaye yükümlülüğü 116 milyon TL artmış ve piyasa riski sermaye yükümlülüğü toplamındaki payı, önceki çeyreğe göre yükselerek %72,3 düzeyine ulaşmıştır. Yılın ilk çeyreğinde kur riski sermaye yükümlülüğünde 109 milyon TL düzeyinde düşüş görülmüştür.

Tablo 3.5-5: Piyasa Riski Sermaye Yükümlülüğünün Dağılımı

Milyon TL	2007	2008/3	2008/6	2008/9	2008/12	2009/3	
						Milyon TL	% Pay
Faiz Oranı Riski Ser. Yük.	755,3	1.513,4	1.386,0	1.165,5	1.058,0	1.174	72,3
His. Sen. Pozisyon Riski Ser. Yük.	15,2	56,9	64,7	48,1	44,1	64	3,9
Kur Riski Ser. Yük.	417,9	468,4	417,2	383,4	493,5	384	23,6
Takas Riski Ser. Yük.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Emtia Riski Ser. Yük.	0,3	0,5	0,4	0,4	0,9	2,1	0,1
Piyasa Riski Toplam Ser. Yük.	1.188,7	2.039,2	1.868,3	1.597,5	1.596,5	1.624	100,0

Olası kur ve faiz değişimlerinin SYR'ye olan etkisi incelendiğinde, diğer değişkenler sabitken; kurlarda (ABD Doları) meydana gelecek %10 düzeyindeki artışın SYR'de 0,22 puanlık bir düşüş yaratacağı görülmektedir. Buna karşılık, faiz haddinde meydana gelecek 2 puanlık yukarı yönlü bir değişim, SYR'yi 0,84 puan düşürecek; 2 puanlık aşağı yönlü bir değişim ise SYR'yi 0,88 puan artıracaktır.

Tablo 3.5-6: Olası Kur ve Faiz Değişimlerinin Sermaye Yeterliliğine Olan Etkisi

	Kurlardaki (ABD Doları) Değişim (%)				TL Faiz Oranlarındaki Değişim (Puan)			
	-10	1	5	10	-2	-1	+1	+2
Tahmini RAV Değişimi (%)	-2,04	0,20	1,02	2,04	0,58	0,29	-0,28	-0,55
Tahmini Özkaynak Değişimi (%)	0,08	-0,00	0,01	0,76	5,57	2,75	-2,68	-5,29
Tahmini SYR Değişimi (puan)	0,39	-0,04	-0,15	-0,22	0,88	0,44	-0,43	-0,84

3.6 Kârlılık Analizi

2009 yılı ilk çeyreğinde, bankacılık sektörünün dönem net kâr, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %31,6 oranında artarak 5,1 milyar TL düzeyine ulaşmıştır.

Bankacılık sektörünün seçilmiş gelir ve gider kalemleri incelendiğinde, Mart 2009 itibarıyla kredilerden alınan faizlerin, toplam gelirlerin %49,3'ünü oluşturduğu görülmektedir. Yılın ilk çeyreğinde kredilerden alınan faizler, önceki yılın aynı dönemine göre 3 milyar TL artarak 14,4 milyar TL düzeyine ulaşmıştır.

Menkul değerlerden alınan faizler, toplam gelirlerin %25,4'ünü oluşturmaktadır. 2009 yılı Mart ayından önceki bir yıllık dönemde, menkul değerlerden alınan faizlerde %16,6 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde sektörün menkul değerler portföyünde ise, %18,4 oranında bir büyüme olmuştur.

Seçilmiş bazı gider kalemlerinin toplam giderler içindeki ağırlıkları incelendiğinde, mevduat ağırlıklı finansman yapısının devam ettiği görülmektedir. Nitekim mevduata verilen faizler, toplam giderlerin %54,1'ini oluşturmakta; buna karşılık mali piyasalara ödenen faizlerin payı %11,3 düzeyinde bulunmaktadır.

2008 yılının ilk çeyreğine göre, 2009 yılı ilk çeyreğinde sektörün faiz gelirleri, faiz giderlerindeki artış oranının oldukça üzerinde ve %20 oranında artarken; faiz giderleri artış oranı %13,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde kredilerden alınan ücret ve komisyonlar ile bankacılık hizmet gelirlerinin, toplam gelirler içindeki payı %11,3 düzeyindedir. Söz konusu kalemlerin toplamı, önceki yılın aynı dönemine göre %14,8 oranında artmıştır.

2009 yılı ilk çeyreği itibarıyla gelir kalemlerinin, toplam gelirler içindeki dağılımı incelendiğinde; kredilerden alınan faizler, ücret ve komisyonlar ile bankacılık hizmet gelirleri toplamının, sektörün gelirlerinin %60,6'sını oluşturduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle, sektörün kârlılığının esas olarak aracılık faaliyetlerinden kaynaklandığı, dolayısıyla sektörde müşteri odaklı kârlılık eğiliminin devam ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 3.6-1: Seçilmiş Gelir Tablosu Kalemlerinin Görünümü

	2007	2008/3	2008/6	2008/9	2008/12	2009/3	Toplam gelir veya gider içindeki pay	2008/3- 2009/3 % Değişim
Milyon TL								
Kredilerden Alınan Faizler	39.363	11.449	23.560	36.879	52.070	14.444	49,3	26,2
Mali Piyasalardan Alınan Faizler	2.777	1.004	1.896	2.866	3.994	884	3,0	-11,9
Menkul Değerlerden Alınan Faizler	24.511	6.382	12.757	19.646	27.256	7.442	25,4	16,6
Toplam Faiz Gelirleri	70.553	19.428	39.768	61.729	85.708	23.312	79,5	20,0
Mevduata Verilen Faizler	35.444	9.384	19.396	30.672	43.965	10.971	54,1	16,9
Mali Piyasalara Ödenen Faizler	8.815	2.258	4.579	7.187	10.257	2.301	11,3	1,9
Toplam Faiz Giderleri	44.503	11.833	24.650	38.857	54.779	13.416	66,2	13,4
Net Faiz Gelirleri	26.049	7.595	15.118	22.872	30.928	9.896	33,8	30,3
Kredilerden Alınan Ücret ve Komisyonlar	2.050	573	1.217	1.836	2.517	763	2,6	33,0
Bankacılık Hizmetleri Gelirleri	8.283	2.315	4.847	7.464	10.028	2.552	8,7	10,2
Toplam Faiz Dışı Gelirler	16.025	4.837	9.377	13.325	17.396	5.144	17,5	6,4
Operasyon Giderleri	9.271	2.558	5.381	8.263	11.195	2.882	14,2	12,7
Sermaye Piyasası İşlemleri Kârları (Zararları)	-811	408	455	117	1.524	1.001	4,9	145,1
Kambiyo Kârları(Zararları)	1.664	-622	28	39	-1.598	-138	-0,7	-77,9
Toplam Faiz Dışı Giderler	22.218	6.541	12.924	19.486	26.568	6.855	33,8	4,8
Dönem Net Kârı	14.859	3.920	8.281	11.138	13.304	5.159	-	31,6

MDP Faiz Gelirleri: Alım Satım Amaçlı Menkul Değer + Satılmaya Hazır Menkul Değer + VKET Menkul Değerlerden Alınan Faizler
Mali Piyasalardan Alınan Faizler: Bankalardan Alınan Faizler+Para Piyasasından Alınan Faizler+Ters Repo İşlemlerinden Alınan Faizler
Bankacılık Hizmet Geliri: Havale Komisyonları + Tahsil ve Tediye Komisyonları +Kredi Kartı Ücret ve Komisyonları + Diğer
Operasyon Giderleri: Personel Giderleri + Kıdem Tazminatı Karşılık Gideri + Amortisman Giderleri
Mali Piyasalara Ödenen Faizler: Repo Faiz Giderleri + Bankalara Ödenen Faiz Giderleri + Para Piyasası İşlemleri Faiz Gideri
Sermaye Piyasası İşlem Karı/Zararı: Menkul Değerler Alım/Satım Karı/Zararı + Türev Finansal Araçlardan Kâr/Zarar

Bankacılık sektörünün aktif ve özkaynak kârlılığında, 2008 yılında büyük oranlarda olmamakla beraber görülen düşme eğilimi, 2009 yılı ilk çeyreğinde son bulmuş; söz konusu oranlar sırasıyla %2,1 ve %17,7 düzeyine gelmiştir. Aktif ve özkaynak kârlılık oranları, mevduat bankalarında artış gösterirken; katılım bankalarında bir miktar gerileme görülmüştür.

Tablo 3.6-2: Aktif ve Özkaynak Getiri Oranları

	ROA(%)						ROE (%)					
	2007/12	2008/3	2008/6	2008/9	2008/12	2009/3	2007/12	2008/3	2008/6	2008/9	2008/12	2009/3
Sektör	2,8	2,8	2,6	2,3	2,0	2,1	21,7	21,4	20,3	18,5	16,8	17,7
Mevduat	2,7	2,7	2,5	2,2	1,9	2,0	23,1	22,8	21,6	19,4	17,5	18,5
Katılım	3,2	3,1	3,0	3,0	2,8	2,2	27,3	25,7	24,6	23,1	21,6	16,4
KYB	5,0	4,9	4,8	4,8	4,5	4,5	10,5	10,4	10,1	10,1	9,4	9,6
Büyük Ölçek	2,8	2,9	2,9	2,5	2,2	2,2	24,9	25,3	22,7	21,2	19,3	20,1
Orta Ölçek	2,2	1,8	2,1	1,8	1,4	1,6	18,1	15,2	15,9	13,3	10,2	12,1
Küçük Ölçek	3,5	3,3	2,9	2,7	2,4	2,7	11,8	11,3	10,8	10,2	9,9	10,7

Bankacılık sektörünün kârlılık açısından rasyo analizi yapıldığında, Mart 2009 itibarıyla, varlıkların gelir yaratma oranının, önceki yılın aynı dönemine göre değişmeyerek %4,3 düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Bununla beraber, toplam giderlerin yükümlülüklerle oranı düşerek %2,9 düzeyine gelmiştir. Yatırım verimliliği, kaynakların maliyet yaratma kapasitesinin 1,4 puan üzerindedir.

2009 yılının ilk çeyreğinde faiz gelirlerindeki artış oranının, faiz giderlerindeki artış oranından düşük olması sebebiyle faiz gelirlerinin faiz giderlerini karşılama oranında artış görülmektedir. Bu dönemde faiz gelirleri faiz giderlerinin 1,73 katı seviyesindedir.

Sektörün toplam aktiflerinden ne kadar faiz geliri elde ettiğini gösteren net faiz marjı, geçen yılın aynı dönemiyle aynı olup, Mart 2009 itibarıyla %1,4 düzeyindedir. Aynı dönemde faiz getirili aktiflerin faiz yaratma kapasitesi %3,7 iken; faiz giderlerinin faiz maliyetli pasiflere oranı %2,2'dir. Faiz gelir marjı ile faiz gider marjı arasındaki farkı ifade eden spread %1,4 düzeyinde olup, bankaların yatırım/plasman politikalarının verimliliğine işaret etmektedir.

2009 yılı ilk çeyreğinde faiz dışı gelirlerin faiz dışı giderleri karşılama oranı, 2008 yıl sonuna göre 21,4 puanlık yüksek bir artışla %87,6 düzeyine ulaşmıştır. Söz konusu oranın %100'den düşük olması ise, olumsuz olarak değerlendirilmekle beraber, son çeyrekte meydana gelen artış olumlu bir gelişme olarak kabul edilmektedir.

Tablo 3.6-3: Kârlılık Göstergelerine İlişkin Rasyolar

	2003/12	2004/12	2005/12	2006/12	2007/12	2008/3	2008/6	2008/9	2008/12	2009/3
Toplam Gelirler/Ort. Top. Aktif (%)	22,9	17,2	15,9	15,5	16,4	4,3	8,7	11,9	15,9	4,3
Toplam Giderler/Ort.Top. Pasif (%)	18,1	13,4	12,6	11,8	12,5	3,3	6,6	9,2	12,5	2,9
Net faiz marjı (%)	5,1	6,4	5,4	4,7	4,9	1,4	2,6	3,6	4,8	1,4
Faiz Gelirleri/Faiz Giderleri (%)	140,8	177,6	176,3	160,9	158,0	163,9	161,3	159,2	156,5	173,8
Faiz Gelirleri/Toplam Gelir	76,2	84,5	78,0	80,2	80,6	80,4	79,7	82,1	83,0	79,5
Faiz Gelirleri/Faiz Getirili Aktifler	19,7	16,2	12,6	12,9	14,0	3,5	7,8	9,6	13,9	3,7
Faiz Giderleri/Faiz Maliyetli Pasifler	14,2	9,6	7,4	8,4	9,5	2,3	4,7	6,3	9,3	2,2
Spread	5,5	6,7	5,1	4,6	4,5	1,2	3,0	3,3	4,6	1,4
Bankacılık Hizmet Gelirleri/Toplam Gelirler	6,1	8,8	9,5	9,5	9,5	9,6	9,7	10,0	9,7	8,7
Faiz Dışı Gelirler/Faiz Dışı Giderler	95,5	50,9	63,0	74,8	77,7	73,7	78,2	69,6	66,2	87,6
Faiz Giderleri/Toplam Gider	68,5	61,0	55,8	65,3	67,1	64,9	65,6	66,7	67,3	66,2
İşletme Giderleri/Toplam Gelir	24,9	30,4	35,0	26,5	25,0	26,5	25,9	25,7	21,1	23,4
Mevduata Ödenen Faiz/Ort.Mevduat	16,6	11,0	9,5	10,0	10,8	2,7	5,5	7,9	11,0	2,6
Kredilerden Faiz Geliri/Ort.Krediler	19,9	18,9	16,7	15,1	16,1	4,3	8,5	11,6	15,8	4,1
Menkul değerlerden Faiz Geliri/Ort.MDP	24,5	18,1	14,0	14,0	14,8	3,8	7,5	11,5	15,3	15,3

Net faiz marjı: Net Faiz Gelirleri/Ortalama Toplam Aktifler

Spread: (Faiz gelirleri/Faiz getirili aktifler)-(Faiz giderleri/Faiz maliyetli pasifler)

BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU

Atatürk Bulvarı No:191 06680 Kavaklıdere / ANKARA